ချမ်းမြေ့ရိပ်သာဆရာတော်

နိုင်ငံခြားသားဘုန်းတော်ကြီးတစ်ပါး၏
ဗုဒ္ဓဘာသာအမြင်
အမေးအဖြေများ

သာသနာနှစ်	မြန်မာနှစ်	ခရစ်နှစ်
၂၅၃၇	၁၃၅၅	၁၉၉၃

မြဝတီ ပုံနှိပ်တိုက် ၁၈၁/၁၈၃ ဆူးလေဘုရားလမ်း၊
ရန်ကုန်တွင် အမှုဆောင် အရာရှိချုပ် ဦးသိန်းစိန် (၃၇၀၂)
မှ ထုတ်ဝေ၍ ဦးမြင့်ကြွယ်၊ အယ်ဒီတာချုပ် (၀၂၂၅၁) မှ
ပုံနှိပ်သည်။

ပထမအကြိမ်

စောင်ရေ - ၁၀၀၀၀

စက်တင်ဘာလ၊ ၁၉၉၃

များလှအကျိုးတွေ

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၊ ပွင့်ထွန်းလာ၍၊
သစ္စာလေးအင်၊ ရှစ်မဂ္ဂင်နှင့်၊
သုံးအင်လက္ခဏာ၊ သင်္ခတာ၊ သင်္ခတ၊
မြတ်ဓမ္မကို၊ နက်လှ ဉာဏ်တော်၊
ဟောထုတ်ဖော်၍၊ သူတော်အများ၊
သိရပြား၊ များလှ အကျိုးတွေ။

တင်ပြပါရစေ

ကျေးဇူးရှင် ချမ်းမြေ့ဆရာတော်ဘုရားသည် ဤစာအုပ်ကို **၁၉၉၂ ခုနှစ် ဂျူလိုင်လ**တွင် **ကနေဒါနိုင်ငံ ဗန်ကူးဗားမြို့**၌ စ,တင် ဘာသာပြန်ဆိုခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း မြန်မာပြည် ပြန်ရောက်သောအခါ မအားလပ်သဖြင့် ဘာသာပြန်မှုကို ရပ်ဆိုင်းထားခဲ့ရပါသည်။ ၁၉၉၃ ခုနှစ် နွေရာသီ၌ အနောက်ဘက်သို့ ဓမ္မခရီးတဖန် ထွက်ပြန်မှပင် ဆက်လက် ပြန်ဆိုနိုင်ခဲ့သဖြင့် မေလတွင် **ဟော်လန်** တရားစခန်း၌ အပြီးသတ်ခဲ့ပါသည်။ ဇွန်လတွင် **ဂျာမနီ**၌ သီတင်းသုံးနေစဉ် စာမူကြမ်းကို မြန်မာပြည်သို့ ပြန်ပို့၍ မောင်ဇော်မြင့်ဦးကို ကွန်ပျူတာတွင် သွင်းစေခဲ့ရာ စာမူချော ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။

ဆရာတော်ဘုရားသည် ဩဂုတ်လ ၃၀ ရက်နေ့၌ ဓမ္မခရီးမှ ပြန်ကြွခဲ့ပြီးနောက် စာမူချောကို ထပ်မံ သုတ်သင် တည်းဖြတ်ခဲ့ရာ စက်တင်ဘာလ ၄ ရက်နေ့တွင် ပုံနှိပ်ရန် အဆင်သင့် ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။

ထိုအချိန်၌ မြတ်မင်္ဂလာ စာစောင်တွင် ယင်းမူရင်း အင်္ဂလိပ်စာအုပ်ကိုပင် ပညာရှင် တစ်ဦးက ဘာသာပြန်၍

အခန်းဆက်အဖြစ် ဖော်ပြနေသည်ကို တပည့်ဒကာများ လျှောက်ထား၍ သိရှိရာ ဆရာတော်ဘုရားက "အလုပ်များလို့ အခန်းဆက်သာ ဖတ်ဖို့ အချိန်ရသူတွေက အခန်းဆက်ကို ဖတ်ကြလိမ့်မယ်။ တစ်အုပ်လုံး တပေါင်းတည်း ဖတ်ဖို့ အချိန်ရသူ ဖတ်လိုသူတွေက ဒီစာအုပ်ကို ဖတ်ကြလိမ့်မယ်၊ စာဖတ်သူတွေအတွက် ပိုအဆင်ပြေတာပေါ့" ဟု ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ မိန့်ကြား ပါသည်။

သို့ဖြင့် ဤစာအုပ်ကို စာရှုသူတို့ ရှေ့မှောက်သို့ ရောက်အောင် ကျွန်တော်များ တင်ဆက်ခွင့် ရခဲ့ပါသည်။ ဤစာအုပ် ထုတ်ဝေနိုင်ရန် ကူညီသူအားလုံးကို ကျေးဇူး တင်လှပါသည်။

အားလုံး ကျန်းမာ ချမ်းမြေ့ကြပါစေ။

မောင်အောင်သိန်း
ဓမ္မဒေသနာပြန့်ပွါးရေး အဖွဲ့ငယ်
ချမ်းမြေ့ရိပ်သာ ဝေယျာဝစ္စအဖွဲ့

၁၃၅၅ ခုနှစ်၊ ဝါခေါင်လဆုတ် ၃ ရက်
၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၄ ရက်

ချမ်းမြေ့ စာစဉ်များ

၁။ ဆင်းရဲငြိမ်းအေး ချမ်းသာရေးတရားတော် (ပဌမအကြိမ်)

၂။ ချမ်းမြေ့ အခြေပြုဗုဒ္ဓဘာသာ (ပဌမအကြိမ်)

၃။ ချမ်းမြေ့မင်္ဂလာ သင်စရာ (တတိယအကြိမ်)

၄။ ဂုဏ်တော်ဘုရားရှိခိုးနှင့် သိမှတ်ဖွယ်အထွေထွေ(အဋ္ဌမအကြိမ်)

၅။ အသံလွှင့်တရားတော်များ (ဒုတိယအကြိမ်)

၆။ ၁၉၈၅-ခုနှစ် တက္ကသိုလ်ဓမ္မသဘင် (ဒုတိယအကြိမ်)

၇။ လူ့ကြထိန်သက်န်းနှင့် မင်္ဂလမ်းကိုရွယ် (စတုတ္ထအကြိမ်)

၈။ အနောက်တိုင်းမှ ဘဝပြဿနာ (ကုန်ပြီ)

၉။ ချမ်းမြေ့ သာသနာတော်လျှောက်စာတန်း (ဒုတိယအကြိမ်)

၁၀။ နိုင်ငံခြားမှ ပေးစာများ (ကုန်ပြီ)

၁၁။ တတိယအကြိမ် ဓမ္မခရီး (ထွက်ပြီ)

၁၂။ ယောဂီသိဖွယ် အသွယ်သွယ် (ထွက်ပြီ)

၁၃။ နိုင်ငံခြားသား ဘုန်းတော်ကြီး တစ်ပါး၏ ဗုဒ္ဓဘာသာအမြင်
အမေးအဖြေများ (ထွက်ပြီ)

၁၄။ Vipassana Meditation Guidelines

၁၅။ Vipassana Meditation

၁၆။ Ordination Procedure and some rules of Vinaya

နိုင်ငံခြားသား ဘုန်းတော်ကြီး တစ်ပါး၏ ဗုဒ္ဓဘာသာအမြင် အမေးအဖြေများ

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
တင်ပြပါရစေ	က ၊ ခ
ဤစာအုပ်	၂
ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုတာ ဘာလဲ	၉
ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အခြေခံ အယူအဆ	၃၄
ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ထာဝရဘုရား အယူအဆ	၄၅
ငါးပါးသီလ	၅၆
တမလွန်ဘဝ	၆၇
ကရုဏာနှင့် ပညာ	၉၁
သက်သတ်လွတ်ဝါဒ	၉၉
ကံနှင့် ကြမ္မာ	၁၀၃
ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တစ်ယောက် ဖြစ်ခြင်း	၁၁၀

နိုင်ငံခြားသား ဘုန်းတော်ကြီး တစ်ပါး၏
ဗုဒ္ဓဘာသာအမြင် အမေး အဖြေများ

ဤစာအုပ်

ဘာသာပြန်
စ,တင်ခဲ့

ဤ စာအုပ်သည် Good Question Good Answer ဟူသော အင်္ဂလိပ် စာအုပ်ကို မြန်မာဘာသာ ပြန်ထားသော စာအုပ် ဖြစ်သည်။ မူရင်း အင်္ဂလိပ် စာအုပ်ကို ၁၉၉၂ ခုနှစ် ဂျွန်လ၌ **ချီကာဂိုမြို့**တွင် တရားပြစဉ်က ရရှိခဲ့သည်။ စာအုပ်ကို ဖတ်ပြီးသောအခါ မြန်မာဘာသာ ပြန်ရလျှင် ခေတ်အမြင် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဗဟုသုတ ရလိုသူများအတွက် အကျိုးများဖွယ် ရှိသည်ဟု စဉ်းစားမိသည်။ စဉ်းစားမိသည့် အတိုင်းပင် ဂျူလိုင်လတွင် ကနေဒါနိုင်ငံ **ဗန်ကူးဗားမြို့** တရားစခန်း၌ စ,တင် ဘာသာ ပြန်ခဲ့သည်။ ကနေဒါမှ မြန်မာပြည်သို့အပြန် လေယာဉ်ပေါ်၌လည်း ဆက်လက် ဘာသာ ပြန်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်ရောက်သောအခါ အချိန်အား မရ၍ ဆက်လက် ဘာသာ မပြန်နိုင်တော့ပေ။

ပိုအရေးကြီးတာ ရေးရ ထိုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁၁ ရက်မှ စ၍ ထိုင်း၊ သြစတြေးလျ၊ နယူးဇီလန်၊ ဟိုနိုလူလူ၊ ဂျပန်၊ ကိုရီးယား စသော နိုင်ငံများသို့ ဓမ္မခရီး ထွက်သောအခါ အချိန်အား ရသလောက် ရပြန်သည်။ သို့သော် **'ဗုဒ္ဓသာသနာ စ,တင် ပြန့်ပွါးပုံ'** စာမူသစ်ကို ရေးဖို့က ပိုအရေးကြီးသောကြောင့် ဘာသာပြန် စာမူကို ဘေးဖယ်ထားရပြန်သည်။ စာမူသစ်ကို နယူးဇီလန်၌ စ,တင် ရေးဖြစ်သည်။ နယူးဇီလန်မှ ဟိုနိုလူလူသို့ အသွား လေယာဉ်ပေါ်၌ လည်းကောင်း၊ ဟိုနိုလူလူ၌ လည်းကောင်း၊ ဟိုနိုလူလူမှ ဂျပန်သို့အသွား လေယာဉ်ပေါ်၌ လည်းကောင်း ဆက်လက် ရေးခဲ့ရာ တိုကျိုသို့ ရောက်ခါနီး၌ North West Airline လေယာဉ် ပေါ်တွင် **'ဗုဒ္ဓသာသ နာ စ,တင်ပြန့်ပွါးပုံ'** စာမူကြမ်း အပြီးသတ်ခဲ့သည်။ ချမ်းမြေ့သို့ ပြန်ရောက်သည့်အခါ စာမူကြမ်းကို သုတ်သင် တည်းဖြတ် အချောသပ်ပြီးလျှင် **'ချမ်းမြေ့ သာသနာတော်လျှောက် စာတမ်း'** ကို ဒုတိယအကြိမ် ပုံနှိပ်ရာတွင် ထည့်သွင်း ပုံနှိပ်လိုက်ရာ အလုပ်တစ်ခု ပြီးသွားသည်။

ဒီတစ်အုပ်လည်း ပြီးပါပြီ သို့သော် ၁၉၉၃ ခုနှစ် မေလ ၈ ရက် နေ့မှ စ,တင် ထွက်ခဲ့သော ဤ ဓမ္မခရီး၌ ဆိုင်းထားခဲ့ရသော ဘာသာပြန်စာမူကို

ဆက်လက် ပြန်ဆိုရန် အချိန်အား ရပြန်သည်။ ဤခရီးသည် ဥရောပ ၇ နိုင်ငံ၊ အမေရိကန် ၆ မြို့နှင့် နောက်ဆုံး ကနေဒါ နိုင်ငံ ဗန်ကူးဗားမြို့အထိ လှည့်လည်ရမည်ဖြစ်ရာ အချိန် ၄ လနီးပါး ကြာမည်ဖြစ်၍ ဘာသာပြန် စာမူကြမ်း ပြီးရမည်ဟု ခန့်မှန်းထားခဲ့သည်။ သို့ဖြင့် အင်္ဂလန် တောင်ပိုင်း **နယူတန်အက်ဘော့** မြို့နှင့် မလှမ်းမကမ်းရှိ **ဂိုင်ယာဟောက်စ်** တရားစခန်း၌ လည်းကောင်း၊ အင်္ဂလန် နိုင်ငံ အရှေ့ဘက်ကမ်းခြေ **ရှီးယားနက်စ်** ဆိပ်ကမ်းမှ ဟော်လန်နိုင်ငံ **ဗလစ်ဆင်ငင်** ဆိပ်ကမ်းသို့အကူး **အိုလာဝု ဟော်လန်ဒီယာ** သင်္ဘောပေါ်၌ လည်းကောင်း၊ ယခု ရောက်နေသော ဟော်လန်နိုင်ငံ **အော်ဆင်ဒရက်** တရားစခန်း ၌ လည်းကောင်း ဆက်လက်ရေးခဲ့ရာ ဤ တရားစခန်းသို့ ရောက်ပြီးနောက် ၄ ရက်အကြာ၊ ၁၉၉၃ ခုနှစ် မေလ ၂၈ ရက်နေ့တွင် ဤဘာသာပြန် စာအုပ် စာမူကြမ်း အပြီးသတ် နိုင်ခဲ့သည်။ အလုပ်တစ်ခု ပြီးသွားပြန်၍ ဝမ်းမြောက်ရ ပြန်သည်။

သို့သော် **'ကံတမလွန်'** စာမူကို တည်းဖြတ်ဖို့ အလုပ်က စောင့်ကြိုလျက် ရှိသည်။ ကံတမလွန် စာမူကို တပည့်တစ်ဦးက တစ်မူ၊ သမီးနှင့်သား ပုံနှိပ်တိုက်ပိုင်ရှင် ဦးရွှေစိုးက တစ်မူ ကက်ဆက်ခွေမှ ကူးပေးထားသည်မှာ အနည်းဆုံး ရှစ်နှစ်ခန့် ကြာသွားပေပြီ။ ယခုမှပင် ဒီစာမူကို

တည်းဖြတ်ဖို့ အလှည့်ကျတော့သည်။ သို့သော် စာမူက လန်ဒန်၌ ကျန်ခဲ့၍ ဂျူလိုင်လ ၆ ရက်နေ့ လန်ဒန် ပြန်ရောက်မှပဲ တည်းဖြတ်မှု စ,နိုင်တော့မည်။

မူရင်းစာအုပ် ရေးသူ ယခု ဤဘာသာပြန် စာအုပ်၏မူရင်း အင်္ဂလိပ် စာအုပ်ကို ရေးသူမှာ သြစတြေးလျ နိုင်ငံသား ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုန်းတော်ကြီး Shravasti Dhammika ဆိုသူ ဖြစ်သည်။ ဤ ဘုန်းတော်ကြီးကို ဘုန်းကြီး လူကိုယ်တိုင် မတွေ့ဘူးပါ။ ၁၉၉၃ ခုနှစ် ဖေဖေါ်ဝါရီလတွင် စင်္ကာပူနိုင်ငံ ဗုဒ္ဓဘာသာ စာကြည့်တိုက်နှင့် မြန်မာကျောင်းတို့တွင် ဘုန်းကြီး အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် တရား နှစ်ကြိမ် ဟောခဲ့ရာ ဤ **အရှင်ဓမ္မိက** တရားနာကြောင်း သိရသည်။

အရှင် **ဓမ္မိက**သည် ထင်ရှားသော ကထိက တစ်ပါး ဖြစ်ကြောင်း သူ၏ ဖြစ်စဉ်၌ ဖတ်ရှုရသည်။ သြစတြေးလျ နိုင်ငံ တက္ကသိုလ်များ၊ ရုပ်မြင်သံကြားဌာနများ၊ အသံလွှင့် ဌာနများနှင့် အာရှတိုက် နိုင်ငံ အချို့၌ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် အခြား အရှေ့တိုင်း ဘာသာတရားများ အကြောင်း ဟောပြောလေ့ရှိကြောင်း သိရသည်။ ယခု စင်္ကာပူနိုင်ငံ၌ သီတင်းသုံးလျက် ရှိသည်။

ဘာသာပြန်သူ၏ ရည်ရွယ်ချက်

အရှင်ဓမ္မိကသည် ဤစာအုပ်၌ ဗုဒ္ဓဘာသာအကြောင်း မေးလေ့မေးထရှိသော မေးခွန်းများကို ဖြေထားသည်။ မေးခွန်း အများစုမှာ အမှန်တကယ် မေးကြသော မေးခွန်းများဖြစ်၍ အချို့မှာမူ ထိုမေးခွန်းများနှင့် နီးနွယ်လျက် မေးနိုင်ဖွယ်ရှိသော မေးခွန်းများကို ဖြေထားဟန် တူသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ စာရေးသူသည် သူ၏ ဗုဒ္ဓဘာသာအမြင်ကို အမေးအဖြေ ပုံစံဖြင့် တင်ပြထားသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ သူ၏အမြင် သူ၏အဖြေများ လုံးဝအုပ်စုံကျေနပ်ဖွယ် ရှိကောင်းမှ ရှိပါမည်။ သို့သော်လည်း အမေးအဖြေ ဗဟုသုတ ရကြစေရန်နှင့် နိုင်ငံခြားသား ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းတော်ကြီး တစ်ပါး၏ ဗုဒ္ဓဘာသာ အမြင်ကို လေ့လာနိုင်ကြစေရန် ရည်သန်၍ ဤစာအုပ်ကို ထုတ်ဝေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ခေတ်နှင့် လျော်ညီအောင် တင်ပြထားသဖြင့် ဗုဒ္ဓတရားတော်နှင့် တစ်ထပ်တည်း မကျဘဲ အနည်းငယ်တိမ်းယိမ်းနေသော အချက်များကို ဘာသာပြန်သူက မှတ်ချက်များဖြင့် တည့်မတ်ပေးထားသည်။

ဘာသာပြန်နှင့် မူရင်းစာအုပ်

ဘာသာပြန်ရာတွင် စာရှုသူများ နားလည် လွယ်စေရန် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ရေးဟန်သို့ မလိုက်ဘဲ

မြန်မာဆန်နိုင်သမျှ ဆန်အောင် လွတ်လွတ်လပ်လပ် ပြန်ဆို ထားပါသည်။ မူရင်းစာအုပ် ရေးသူ၏ ရေးနည်းရေးဟန်အရ ဘာသာပြန်သူကိုယ်တိုင် ဘဝင်မကျနိုင်သော နေရာ နှစ်နေရာ ရှိပါသည်။ အရေးမကြီးလှသော နေရာများဖြစ်၍ မှတ်ချက် မရေးလိုက်တော့ပါ။

သိပ္ပံပညာရှင်ကြီး **တောမတ် ဟတ်စ်လေး**၏ စာတစ်ပုဒ်ကို ဤစာအုပ် တစ်နေရာ၌ ကိုးကား ဖော်ပြ ထားရာ ဆိုလိုရင်းကို ခြုံ၍ နားလည်သော်လည်း အသေးစိတ် အဓိပ္ပါယ်ကို အတိအကျ သဘောမပေါက်ပါ။ အင်္ဂလန်ကို ရောက်ခိုက်မှာ အင်္ဂလိပ်လူမျိုး စာပေသမား နှစ်ဦးကို ရှင်းပြပေးရန် အကူအညီ တောင်းကြည့်ရာ သူတို့လည်း တိတိကျကျ နားမလည်ကြောင်း ပြောကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်ကိုသာ အကျဉ်းချုံး ဖော်ပြလိုက်သည်။ သို့သော်လည်း မူရင်း စာရေးသူက သူ၏ အယူအဆ ခိုင်မာစေရန် သာမန်အားဖြင့် ကိုးကား ဖော်ပြသော စာပိုဒ်မျှသာဖြစ်၍ အရေးကြီးလှသော အချက်ကား မဟုတ်ပေ။ ဤကဲ့သို့သော နေရာများတွင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ကျွမ်းကျင်သော ပုဂ္ဂိုလ်များ မိမိတို့ကိုယ်တိုင် မူရင်းစာသားကို အားပါးတရ ဖတ်ရှုနိုင်ရန် မူရင်း အင်္ဂလိပ် စာအုပ်ကိုပါ တွဲဖက်၍ ပုံနှိပ် ထုတ်ဝေခြင်း ဖြစ်သည်။

စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ အရှင်ဓမ္မိကသည် ဤစာအုပ်၌ **ဗုဒ္ဓဘာသာအမြင်များ** ခေါင်းစဉ် ကိုးခု တပ်၍ သူ၏ ဗုဒ္ဓဘာသာ အမြင်များကို တင်ပြထားသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုတာ ဘာလဲ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အခြေခံ အယူအဆ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ထာဝရဘုရား အယူအဆ၊ ငါးပါးသီလ၊ တမလွန်ဘဝ၊ ကရုဏာနှင့်ပညာ၊ သက်သတ်လွတ်ဝါဒ၊ ကံနှင့်ကြမ္မာ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာတစ်ယောက် ဖြစ်လာခြင်း။ ဤခေါင်းစဉ် ကိုးခုအောက်၌ ယင်းတို့နှင့် ပတ်သက်သော သူ၏အမြင်များကို စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ အမေးအဖြေများဖြင့် တင်ပြထားရာ ဖတ်ချင်စဖွယ်၊ မှတ်ချင်စဖွယ်၊ ဆင်ခြင် စဉ်စားချင်စဖွယ်တို့ချည်း ဖြစ်သဖြင့် စာရှုသူများအတွက် အကျိုးကျေးဇူး များလိမ့်မည်ဟု ယူဆပါသည်။

ချမ်းမြေ့ဆရာတော်
အော်ဆင်ဒရက် တရားစခန်း
နယ်သာလင်နိုင်ငံ

သာသနာ ၂၅၃၇ ခုနှစ်
မြန်မာ ၁၃၅၅ ခုနှစ်၊ နယုန်လဆန်း ၁၀ ရက်
ခရစ် ၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ မေလ ၃၀ ရက်

နိုင်ငံခြားသား ဘုန်းတော်ကြီး တစ်ပါး၏
ဗုဒ္ဓဘာသာအမြင် အမေး အဖြေများ

၁။ ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုတာ ဘာလဲ။

မေး ။ ။ ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုတာ ဘာလဲ။

ဖြေ ။ ။ 'ဗုဒ္ဓဘာသာ' ဆိုတဲ့ စကားလုံးဟာ 'ဗုဓိ' ဆိုတဲ့ စကားလုံးမှ လာတာပါ။ 'ဗုဒ္ဓ' ဆိုတာ (ကိလေသာ တည်းဟူသော အိပ်ပျော်ခြင်းမှ) 'နိုးလာသူ'လို့ အဓိပ္ပါယ် ရပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုတာ နိုးကြားရေး အတွေးအမြင် (ဒဿန) ပညာပါပဲ။ ဒီ ဒဿနပညာကို ဂေါတမနွယ်ဖွါး သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားကနေ ဘုရား ဖြစ်လာတဲ့ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားက စ,တင် ဟောပြောခဲ့ပါတယ်။

ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်ဘုရားဟာ သက်တော် ၃၅ နှစ်မှာ (ကိလေသာ တည်းဟူသော အိပ်ပျော်ခြင်းမှ) နိုးလာပြီးလျှင်

ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဟာ နှစ်ပေါင်း ၂၅၀၀ ကျော် ကြာမြင့်ခဲ့ပြီ ဖြစ်လို့ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ပေါင်း သန်းသုံးရာကျော် ရှိနေပါပြီ။ လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်ပေါင်း တစ်ရာလောက် အထိတော့ ဗုဒ္ဓဘာသာဟာ အရှေ့တိုင်း ဒဿနပညာရပ် တစ်ခုအဖြစ်သာ တည်ရှိခဲ့ ပါတယ်။ သို့သော်လဲယခုအချိန်မှာ ဥရောပနှင့် အမေရိကတိုက်ရှိ နိုင်ငံပေါင်း များစွာမှာလဲ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ဦးရေ တဖြည်းဖြည်း တိုးပွါးနေပါတယ်။

မေး ။ ။ ဒီလိုဆိုရင် ဗုဒ္ဓဘာသာဟာ ဒဿနပညာရပ် တစ်ခုဘဲပေါ့။

ဖြေ ။ ။ ဒဿနပညာဆိုတာ အင်္ဂလိပ်စကား Philosopy ကို ဘာသာ ပြန်ထားတာပါ။ အဘိဓာန်များ ဖွင့်ပြချက်အရ ဆိုရင် 'philo' ဆိုတာ 'ချစ်ခင်ခြင်း မေတ္တာ' လို့ ဆိုလိုပါတယ်။ 'sophy' ဆိုတာ 'ပညာ' လို့ အဓိပ္ပါယ် ရပါတယ်။ ဒီတော့ 'Philosopy' ဆိုတာ 'ပညာကို ချစ်ခင်ခြင်း'၊ သို့မဟုတ် 'မေတ္တာနှင့် ပညာ' လို့ အဓိပ္ပါယ် ရပါတယ်။

ဒီစကား နှစ်လုံးဟာ ဗုဒ္ဓဘာသာရဲ့ အဓိပ္ပါယ်ကို အပြည့်အဝ ဖေါ်ပြနိုင်ပါတယ်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ တရားက သဘာဝတရားကို ကြည်လင်ပြတ်သားစွာ ကျွန်ုပ်တို့

နားလည် နိုင်ရေးအတွက် အပြည့်စုံဆုံး ဉာဏ်ပညာ အရည်အသွေး တိုးတက်အောင် ကြိုးစားကြဖို့ သင်ပေး ပါတယ်။ ပြီးတော့ ကျွန်ုပ်တို့ဟာ သတ္တဝါအားလုံးရဲ့ မိတ်ဆွေသဖွယ် ဖြစ်နိုင်စေရန် မေတ္တာ ကရုဏာတရား တိုးပွါးအောင် ကြိုးစားဖို့ကိုလဲ သင်ပေးပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာကို အတွေးအမြင် ပညာတစ်ရပ်လို့ ဆိုနိုင်သော်လဲ သာမန် အတွေးအမြင်ပညာ မဟုတ် ပါဘူး။ မြင့်မြတ်သော အတွေးအမြင်ပညာ (Supreme Philosopy)သာ ဖြစ်ပါတယ်။

မေး ။ ။ ဗုဒ္ဓဆိုတာ ဘယ်သူပါလဲ။

ဖြေ ။ ။ ခရစ်မပေါ်မီ ၅၆၃ ခုနှစ်မှာ အိန္ဒိယပြည် မြောက်ပိုင်း (ကပိလဝတ်ပြည်) ဘုရင်သုဒ္ဓေါဒနနှင့် မိဖုရား မယ်တော်မာယာတို့မှ သားကလေးတစ်ယောက် ဖွားမြင် ပါတယ်။ ဒီမင်းသားကလေးဟာ စည်းစိမ်ဉစ္စာ ပြည့်ပြည့် စုံစုံနှင့် ကြီးပြင်းရသော်လဲ နောက်ဆုံးမှာ လောကီစည်းစိမ် ဉစ္စာတွေဟာ ချမ်းသာပျော်ရွှင်မှုကို မပေးနိုင်ဘူးဆိုတာ တွေ့လာရတယ်။ ဒီမင်းသားဟာ သူ့ပတ်ဝန်းကျင်မှာ သူတွေ့မြင်ရတဲ့ ဆင်းရဲဒုက္ခတွေကြောင့် အကြီးအကျယ် စိတ်မချမ်းမသာဖြစ်ပြီး လူသားတို့ ချမ်းသာရေးအတွက် သော့ချက်ကိုရှာဖို့ ဆုံးဖြတ်လိုက်တယ်။ အသက် ၂၉ နှစ် ရှိတဲ့

အခါ ဒီမင်းသားဟာ သူ့ရဲ့ကြင်ယာတော် (ယသောဓရာ)နှင့် သားတော် (ရာဟုလာ)ကို ထားခဲ့ပြီးတော့ အဲဒီခေတ်က ဘာသာရေး ဆရာကြီးများရဲ့ အထံမှာ အသိပညာ ဆည်းပူးဖို့ ထွက်လာခဲ့တယ်။ သူတို့ဟာ ဒီမင်းသားကို မြောက်မြားစွာ သင်ကြား ပေးကြသော်လဲ သူတို့ကိုယ်တိုင် ဆင်းရဲဒုက္ခရဲ့ အကြောင်းရင်း ဇစ်မြစ်ကို မသိကြတဲ့အတွက် ဒီဆင်းရဲ ဒုက္ခကို ဘယ်လို ကျော်လွှန် အောင် လုပ်နိုင်တယ်ဆိုတာကိုလဲ မသိကြဘူး။

သိဒ္ဓတ္ထမင်းသာဟာ (ဥရုဝေလတော)မှာ ခြောက်နှစ် ကြာအောင် လေ့လာ ပွါးများ အားထုတ်ပြီးတဲ့ အခါမယ် အဝိဇ္ဇာကို ပယ်ခွါနိုင်တဲ့အတွက် (အမှန်တရားကို) ထိုးထွင်း သိမြင်သွားပါတယ်။* အဲဒီအချိန်ကစပြီး သူ့ကို 'ဗုဒ္ဓ' (ကိလေသာတည်းဟူသော အိပ်ပျော်ခြင်းမှ) 'နိုးလာသူ'လို့ ခေါ်ဝေါ် သမုတ်ကြပါတယ်။ ဗုဒ္ဓရှင်တော် မြတ်ဘုရားဟာ အဲဒီအချိန်မှစ,ပြီး ၄၅ နှစ်ပတ်လုံး အိန္ဒိယပြည် မြောက်ပိုင်းမှာ သူတွေ့သိထားတဲ့ တရားတော်များကို လှည့်လည် ဟောပြောခဲ့ပါတယ်။

---

* ဥရုဝေလတောဌ် ဒုက္ကရစရိယာ ခြောက်နှစ်ကြာ ကျင့်စဉ်က ဘုရား မဖြစ်သေးပါ။ ထိုအကျင့်များကို စွန့်၍ အာနာပါနရှုာန် အခြေခံလျက် မဂ္ဂင်ရှစ်တန် ပွါးမှသာ ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်ပါသည်။

ရှင်တော်မြတ်ဘုရားရဲ့ ကြီးမားလှတဲ့ မဟာ ကရုဏာတော်နှင့် ခန္တီတရားကြောင့် များစွာသော လူတို့ဟာ တပည့်သာဝကအဖြစ် ခံယူကြပါတယ်။ သက်တော်ရှစ်ဆယ် ပြည့်တော်မူတဲ့အခါ သဘာဝအလျောက် အိုခြင်းတရား၊ နာခြင်းတရားများ ဖိစီးနှိပ်စက် ခံရသော်လဲ ချမ်းမြေ့အေးငြိမ်းလျက်ပင် နောက်ဆုံးမှာ ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံတော် မူပါတယ်။

မေး ။ ။ ဗုဒ္ဓဟာ သူ့ရဲ့ ကြင်ယာတော်နဲ့ သားတော်ကို ပစ်ထားခဲ့တဲ့အတွက် တာဝန်မဲ့ရာ မရောက်ဘူးလား။

ဖြေ ။ ။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဟာ သူ့ရဲ့ ကြင်ယာတော်နဲ့ သားတော်ကို လွယ်လွယ်နဲ့ ပစ်ထားနိုင်ခဲ့တာ မဟုတ်ပါဘူး။ သူ အချိန် အကြာကြီး စဉ်းစားပြီး တွန့်ဆုတ်တွန့်ဆုတ်ဖြစ်နေခဲ့ပါတယ်။ နောက်ဆုံးကျမှ သူ့မိသားစုကို ကျွေးမွေးစောင့်ရှောက်တာထက် တလောကလုံးရဲ့ အကျိုးကို ဆောင်ရွက်တာက ပိုပြီး အကျိုး ကြီးမားတယ်လို့ ဆုံးဖြတ်ပြီး ဒီလမ်းကို ရွေးချယ်လိုက်တာပါပဲ။ ကြီးမားတဲ့ မဟာကရုဏာတော်က ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကို တလောကလုံးရဲ့ အကျိုးကို ဆောင်စေတာပါပဲ။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာရဲ့ ကိုယ်ကျိုးစွန့်ပြီး အဆင်းရဲအပင်ပန်း ခံမှုကြောင့် တလောကလုံး ကြီးမားတဲ့ အကျိုးကို အခုတိုင် ခံစားနေကြရတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒါကိုကြည့်ရင် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဟာ တာဝန်မမဲ့ကြောင်း ထင်ရှားပါတယ်။ ဒါဟာ အကြီးမားဆုံးသော စွန့်လွှတ်မှု ကြီးပါပဲ။

မေး ။ ။ ဗုဒ္ဓက ပရိနိဗ္ဗာန် စံသွားပြီဆိုတော့ သူက ကျွန်ုပ်တို့ကို ဘယ်လို ကူညီနိုင်ပါသလဲ။

ဖြေ ။ ။လျှပ်စစ်ဓာတ်ကိုတွေ့ရှိတဲ့ **မိုက်ကယ် ဖာရာဒေး** ဟာ ကွယ်လွန်သွားပါပြီ။ သို့သော်လဲ သူ့ရဲ့ တွေ့ရှိချက်က ကျွန်ုပ်တို့ကို အခုတိုင် ကူညီနေပါတယ်။ ရောဂါပေါင်း များစွာကို ကုသတဲ့ ကုထုံးတွေကို တွေ့ရှိတဲ့ **လူးဝစ်ပါးစ်ချား** ဟာလဲ ကွယ်လွန်သွားပါပြီ။ သို့သော်လဲ သူတွေ့ရှိတဲ့ ကုထုံးတွေက အခုတိုင် အသက်ပေါင်း များစွာကို ကယ်နေဆဲပါပဲ။

ကျော်ကြားတဲ့ အနုပညာ များစွာကို တီထွင်ဖန်တီးခဲ့တဲ့ **လီယိုနာဒိုဒါဗင်ချီ** ဟာလဲ သေသွားပါပြီ။ သို့သော်လဲ သူဖန်တီးခဲ့တဲ့ အနုပညာတွေက လူတွေကို အခုတိုင် ပျော်ရွှင်မှု ပေးနေဆဲပါပဲ။ မြင့်မြတ်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများနဲ့ အာဇာနည် ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများ ကွယ်လွန်သွားကြတာ ရာစုနှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာသော်လဲ သူတို့အကြောင်းကို ကျွန်ုပ်တို့ ဖတ်ရှုရတဲ့အခါမှာ သူတို့လို နေထိုင် ပြုမူလိုစိတ်များ ကျွန်ုပ်တို့ သန္တာန်မှာ တဖွားဖွား ပေါ်လာပါတယ်။

ဟုတ်ပါတယ်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတာဟာ နှစ်ပေါင်း ၂၅၀၀ ကျော် ကြာသွားပါပြီ။ သို့သော်လဲ ရှင်တော်မြတ်ဘုရားရဲ့ တရားတော်များဟာ အခုတိုင် ကူညီနေဆဲပါပဲ။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာရဲ့ နမူနာကောင်းတွေက လူတွေကို အခုတိုင် အားတက်စေတုန်းပါပဲ။ သူ့စကားတော်တွေက အခုတိုင် လူတွေရဲ့ ဘဝတွေကို ပြောင်းလဲစေတုံးပါပဲ။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာမှာသာလျှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် ရာစုနှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာသည့်တိုင်အောင် ဒီလိုစွမ်းအားများ ရှိနေနိုင်တာ ဖြစ်ပါတယ်။

မေး ။ ။ ဗုဒ္ဓဟာ ထာဝရဘုရား (God) လား။

ဖြေ ။ ။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဟာ ထာဝရဘုရား မဟုတ်ပါဘူး။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက သူဟာ ထာဝရဘုရား လို့ဖြစ်စေ၊ ထာဝရဘုရားရဲ့ သားတော်လို့ဖြစ်စေ၊ ထာဝရဘုရားက လွှတ်လိုက်တဲ့ တမန်တော်လို့ဖြစ်စေ မမိန့်ကြားပါဘူး။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဟာ အလုံးစုံ ပြည့်စုံတဲ့ လူသား တစ်ဦးပါပဲ။ ဒါကြောင့် သူ့လို ကျွန်ုပ်တို့ ကြိုးစားလျှင် ကျွန်ုပ်တို့လဲ သူ့လိုပဲ အလုံးစုံ ပြည့်စုံသူများ ဖြစ်နိုင်ကြောင်း မိန့်ကြားတော်မူပါတယ်။

မေး ။ ။ ဗုဒ္ဓဟာ ထာဝရဘုရား မဟုတ်ရင် ဘာကြောင့် သူ့ကို လူတွေက ရှိခိုး ကိုးကွယ်နေကြသလဲ။

ဖြေ ။ ။ ကိုးကွယ်နည်း အမျိုးမျိုး ရှိပါတယ်။ တချို့က တစ်စုံတစ်ခုသော တန်ခိုးရှင်ဘုရားကို (a God) ကိုးကွယ်တဲ့အခါ အဲဒီဘုရားကို ချီးကျူးထောပနာ ပြုကြတယ်။ ဂုဏ်ပြု ကြတယ်။ တစ်စုံတစ်ရာ ပူဇော် ပသ ကြတယ်။ ကိုယ်လိုတာကို ဘုရားဆီမှာ တောင်းကြတယ်။ အဲဒီလို လုပ်ကြတာကတော့ မိမိတို့ရဲ့ ချီးကျူးထောပနာသံကို အဲဒီဘုရားက ကြားလိမ့်မယ်လို့ ယုံကြည်လို့၊ ပူဇော် ပသတာကို လက်ခံလိမ့်မယ်လို့ ယုံကြည်လို့၊ ဆုတောင်း တာကို ဖြည့်ဆည်းပေးလိမ့်မယ်လို့ ယုံကြည်လို့ပါပဲ။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တွေ ကတော့ ဒီလို ကိုးကွယ် ဆည်းကပ်မှု မျိုးကို မလုပ်ကြပါဘူး။

တခြား ကိုးကွယ် ဆည်းကပ်မှု တစ်မျိုးကတော့ မိမိတို့ လေးမြတ်ကြည်ညိုတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးဦး သို့မဟုတ် တစ်စုံတစ်ရာကို ရိုသေသမှု ဂါရဝ ပြုကြတယ်။ ဆရာ အခန်းထဲ ဝင်လာရင် နေရာက ထ,ပေးကြတယ်။ ဂုဏ်သရေရှိတဲ့ လူနဲ့တွေ့ရင် လက်ဆွဲနှုတ်ဆက်ကြတယ်။ အမျိုးသားသီချင်း တီးရင် မတ်တပ်ရပ် အလေးပြုကြတယ်။ ဒါတွေအားလုံးဟာ ရိုသေလေးစားမှုကို ပြတဲ့ အမူအရာတွေ

ပါပဲ။ လေးမြတ်ကြည်ညိုမှုကို ဖော်ပြကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို အရိုအသေ ဂါရဝပြုပြီး ရှိခိုး ကိုးကွယ်မှုဟာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ ပြုလုပ်ကြတဲ့ ရှိခိုး ကိုးကွယ်မှုမျိုးပါပဲ။

တင်ပျဉ်ခွေ ထိုင်ပြီး ရင်ခွင်ထက်မှာ လက်နှစ်ဖက်ကို ရွရွကလေးချထားတဲ့ ဗုဒ္ဓရုပ်ပွါးတော်ရဲ့ မဟာကရုဏာတော် ဖြင့် ကြည်လင် လန်းဆန်းနေတဲ့ မျက်နှာတော်ဟာ ကျွန်ုပ်တို့ရဲ့ သန္တာန်မှာ ငြိမ်းအေးမှုနဲ့ မေတ္တာတရား တိုးပွါးအောင် ကြိုးစားကြဖို့ ကျွန်ုပ်တို့ကို သတိပေး နေပါတယ်။ အမွှေးတိုင်ရဲ့ အမွှေးနံ့က ကျွန်ုပ်တို့ သန္တာန်မှာ ကောင်းမှုကုသိုလ်တွေ ပျံ့နှံ့နေစေဖို့ သတိပေးနေပါတယ်။ ဆီမီးကတော့ ပညာဆီမီး တန်ဆောင် ထွန်းပြောင်စေဖို့ သတိပေးပါတယ်။ ကပ်လှူထားတဲ့ ပန်းများရဲ့ ညှိုးနွမ်း ကြွေကျသွားတဲ့ သဘောက ကျွန်ုပ်တို့အား အနိစ္စတရားကို သတိရစေပါတယ်။ ဗုဒ္ဓရုပ်ပွါးတော်ရှေ့မှာ ဦးညွှတ် ရှိခိုးခြင်းက ကျွန်ုပ်တို့ကို တရားဓမ္မ ဟောပြောညွှန်ပြ ဆုံးမတော်မူတဲ့အတွက် ဗုဒ္ဓရှင်တော် မြတ်ဘုရားရဲ့ ဂုဏ်ကျေးဇူးတော်ကို လေးမြတ်ကော်ရော် ပူဇော်ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါဟာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များရဲ့ ရှိခိုး ကိုးကွယ်မှုပါပဲ။

မေး ။ ။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဟာ ရုပ်တုကို ကိုးကွယ်ကြတယ်လို့ တချို့လူများက ပြောတာ ကြားဘူးပါတယ်။ ဟုတ်ပါသလား။

ဖြေ ။ ။ ဒီလို အပြောမျိုးဟာ ဗုဒ္ဓဘာသာကို နားလည်မှားနေတဲ့ လူတွေ ပြောကြတဲ့ စကားတွေပါ။ အဘိဓာန်များကတော့ 'ရုပ်တုကို ထာဝရဘုရား (God) အဖြစ်နဲ့ ရှိခိုး ကိုးကွယ်ကြတာကို ရုပ်တု ကိုးကွယ်မှု' လို့ ဖွင့်ပြကြပါတယ်။ သိကြတဲ့အတိုင်းပဲ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဟာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကို ထာဝရဘုရားတစ်ပါး (God) အနေနဲ့ ယုံကြည် သိမှတ်ကြတာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒီတော့ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဟာ သစ်သားရုပ်တု၊ သံရုပ်တု၊ ကြေးရုပ်တု စသည်ကို ဘယ်မှာ ကိုးကွယ်ကြပါမလဲ။

သို့သော်လဲ တစ်ခုတော့ ရှိပါတယ်။ ဘာသာတရားတိုင်းမှာ ဘာသာဝင်တိုင်းဟာ အယူအဆ အမျိုးမျိုးကို ဖော်ပြဖို့ အမှတ်လက္ခဏာ (Symbol) အမျိုးမျိုးကို အသုံးပြုကြပါတယ်။ ဥပမာ – တာအိုဘာသာမှာဆိုရင် ဆန့်ကျင်ဘက် နှစ်ခုတို့ရဲ့ ညီညွတ် ပေါင်းစည်းမှုကို ဖော်ပြဖို့ရာ **ယင်နဲ့ယန်** (Ying - Yang)ကို အမှတ်လက္ခဏာအဖြစ် အသုံးပြုပါတယ်။ ဆစ်ဘာသာမှာ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ရန်းကန်လှုပ်ရှားမှုကို ဖော်ပြဖို့ရာ ဓားကို အမှတ်လက္ခဏာအဖြစ် အသုံးပြုပါတယ်။ ခရစ်ယာန်

ဘာသာမှာ ခရစ်တော် တည်ရှိခြင်းကို ဖော်ပြဖို့ရာ ငါးကို အမှတ်လက္ခဏာအဖြစ် အသုံးပြုကြတယ်။ ခရစ်တော်ရဲ့ လူသားအတွက် အသက်စွန့်လွှတ်မှုကို ဖော်ပြဖို့ရာ လက်ဝါးကပ်တိုင်ကို အမှတ် လက္ခဏာအဖြစ် အသုံးပြု ပါတယ်။ ဗုဒ္ဓဘာသာမှာ လူသားတစ်ဦးရဲ့ အလုံးစုံ ပြီးပြည့်စုံမှုကို ဖော်ပြဖို့ရာ ဘုရားရုပ်တုတော်ကို အမှတ် လက္ခဏာအဖြစ် အသုံးပြုကြပါတယ်။

ဗုဒ္ဓရုပ်တုတော်က ဗုဒ္ဓရဲ့ တရားတော်များမှာ ပါဝင်တဲ့ လူသားနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ သဘာဝများကို ကျွန်ုပ်တို့အား သတိရစေပါတယ်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဟာ လူသားကို ဗဟိုပြုတယ်။ ထာဝရဘုရား (God) ကို ဗဟိုမပြုဘူး ဆိုတဲ့ အချက်နဲ့ အလုံးစုံ ပြီးပြည့်စုံရေးနဲ့ အသိမှန် အမြင်မှန် ရရေးအတွက် ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်ကို မကြည့်ရဘူး၊ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်ကိုသာ ကြည့်ရမယ်ဆိုတဲ့ အချက်ကိုလဲ ကျွန်ုပ်တို့အား သတိရ စေပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တွေဟာ ရုပ်တုကို ရှိခိုးကိုးကွယ်တယ်ဆိုတဲ့ စွပ်စွဲပြောဆိုချက်တွေဟာ မမှန် ပါဘူး။

မေး ။ ။ တရုတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုရားကျောင်းတွေထဲမှာ "စက္ကူပိုက်ဆံ" တွေကို မီးရှို့တာတွေ၊ ပြီးတော့ တခြား ထူးထူးဆန်းဆန်း လုပ်ကြတာ တွေ့ရပါတယ်။ အဲဒါတွေကို ဘာကြောင့် လုပ်ကြပါသလဲ။

ဖြေ ။ ။ ကျွန်ုပ်တို့ဟာ ကျွန်ုပ်တို့ နားမလည်တဲ့ အရာများကို တွေ့ရတဲ့အခါ အဲဒါတွေဟာ ကျွန်ုပ်တို့အတွက် ထူးဆန်းနေတတ်ပါတယ်။ အဲဒီလိုဟာတွေကို အထူးအဆန်းတွေပဲလို့ အမှတ်တမဲ့ ဘာသိဘာသာ မနေပဲ အဲဒါတွေရဲ့ အဓိပ္ပါယ်တွေကို ရှာဖွေဖို့ ကြိုးစားသင့်ကြပါတယ်။

မှန်ပါတယ်၊ တစ်ခါတရံမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တွေ လိုက်နာ လုပ်ဆောင်နေကြတာတွေဟာ ဗုဒ္ဓတရားတော်မှာ အခြေမခံပဲ နားလည်မှားမှုနဲ့ အများယုံကြည် လက်ခံထားတဲ့ အစွဲအလမ်းပေါ်မှာ အခြေခံထားတာ တွေ့ရတတ်ပါတယ်။ ဒီလိုကိစ္စတွေဟာ ဗုဒ္ဓဘာသာ တစ်ခုတည်းမှာသာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဘာသာတိုင်းမှာပဲ ရံဖန်ရံခါ တွေ့ရတတ် ပါတယ်။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဟာ တရားတော်များကို ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ အသေးစိတ် ဟောပြတော်မူပါတယ်။ အဲဒါကိုမှ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ နားမလည်ရင်တော့ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကို အပြစ်ဆိုလို့ မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။ ဒါနဲ့ပတ်သက်လို့ မှတ်သားဖွယ် အဆုံးအမ တစ်ခုကတော့ -

"ရောဂါဝေဒနာ ခံစားနေရသော လူတစ်ယောက်သည် ဆေးဆရာအထံမှ ဆေးကုသမှု ခံယူဖို့ လွယ်ကူပါလျက်နဲ့ ကုသမှုကို မခံယူလျှင် ဆေးဆရာ၏ အပြစ်မဟုတ်ပေ။"

"ထို့အတူပင် ကိလေသာရောဂါ အဖိစီး အနှိပ်စက်ခံနေရသူသည် မြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်များ ရှိနေပါလျက်နဲ့ တရားဆေးဖြင့် မကုစားလျှင် မြတ်စွာဘုရား၏ အပြစ်မဟုတ်ပေ။"

ဗုဒ္ဓဘာသာကိုပဲဖြစ်စေ၊ တခြား ဘာသာတရားကိုပဲဖြစ်စေ အဲဒီဘာသာတရားအကြောင်း ကောင်းကောင်းနားမလည်သူများက အမှား, အမှန်, အဆိုး, အကောင်းကို မဆုံးဖြတ်သင့်ပါဘူး။

မေး ။ ။ ဗုဒ္ဓဘာသာဟာ ဒါလောက်ကောင်းနေတယ်ဆိုရင် တချို့ ဗုဒ္ဓဘာသာ နိုင်ငံတွေ ဘာကြောင့် ဆင်းရဲနေသလဲ။

ဖြေ ။ ။ သင်ရဲ့အမေးမှာ ဆင်းရဲတယ်ဆိုတာ စီးပွါးရေးအရ ဆင်းရဲတာကို ဆိုလိုရင် ဟုတ်ပါတယ်။ တချို့ ဗုဒ္ဓဘာသာ နိုင်ငံတွေ ဆင်းရဲကြတာ မှန်ပါတယ်။ သို့သော်လဲ တကယ်လို့သာ 'ဘဝအရည်အသွေး နိမ့်ကျ

၂၃၆၆၅

ဆင်းရဲမှု'ကို ဆိုလိုရင်တော့ တချို့ ဗုဒ္ဓဘာသာ နိုင်ငံတွေဟာ အလွန် ချမ်းသာကြပါတယ်။

ဥပမာ – အမေရိကန်နိုင်ငံ ဆိုကြပါစို့။ စီးပွါးရေးအရ အင်မတန် ချမ်းသာကြွယ်ဝပြီး အင်အားကောင်းတဲ့ နိုင်ငံကြီးပေါ့။ သို့သော်လဲ ကမ္ဘာမှာ ရာဇဝတ်မှု ရာနှုန်း အမြင့်မားဆုံးနိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံ ဖြစ်နေတယ်။ သန်းပေါင်း များစွာသော အဘိုးအို အဘွားအိုတွေကို သူတို့ သားသမီး တွေက ပစ်ထားကြတယ်။ ဂရုမစိုက်ကြဘူး။ ဒါနဲ့ပဲ ဘိုးဘွားရိပ်သာမှာ အထီးကျန်ဘဝနဲ့ ဘဝဇာတ် သိမ်းသွား ကြရတယ်။ မိသားစုအတွင်းမှာ ရက်စက် ကြမ်းကြုတ်မှုတွေ၊ ခလေးတွေကို အမျိုးမျိုး ဖျက်ဆီးမှု တွေဟာ ကြီးမားတဲ့ ပြဿနာကြီးတွေ ဖြစ်နေတယ်။ ဇနီးမောင်နှံစုံ သုံးစုံမှာ တစ်စုံဟာ ကွာရှင်း ပြတ်စဲထားတယ်။ ညစ်ညမ်းစာပေ၊ ညစ်ညမ်းရုပ်ရှင် ဆိုတာတွေကိုလဲ လွယ်လွယ်နဲ့ ဖတ်နိုင် ကြည့်နိုင်ကြတယ်။ စည်းစိမ်ဥစ္စာ အနေနဲ့ ကြွယ်ဝ ချမ်းသာသော်လဲ ဘဝ အရည်အသွေး အနေနဲ့ ဆင်းရဲ နိမ့်ကျနေပါတယ်။

အခု မြန်မာနိုင်ငံ ဆိုကြပါစို့။ စီးပွါးရေး အနေနဲ့ နိမ့်ကျနေတဲ့ နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံပဲ။ သို့သော်လဲ သားသမီး တွေက မိဘတွေကို ရိုသေမြတ်နိုးကြတယ်။ ပြုစု စောင့်ရှောက် ကြတယ်။ ရာဇဝတ်မှုလဲ တခြားနိုင်ငံတွေနှင့် စာလျှင်

အလွန်နည်းတယ်။ ကျွာရှင်း ပြတ်စဲမှုတို့၊ ကိုယ့်ကိုယ်ကို သတ်သေမှုတို့ဆိုတာ မကြားရသလောက်ပဲ။ မိသားစုအတွင်း ရက်စက် ကြမ်းကြုတ်မှုတို့၊ ကလေးသူငယ်တွေကို ဖျက်ဆီးမှု တို့၊ ညစ်ညမ်းစာပေ၊ ညစ်ညမ်းရုပ်ရှင်တို့၊ လိင်ဆက်ဆံရေး လိုင်စင်တို့ဆိုတာ မရှိဘူး။ စီးပွါးရေး နိမ့်ကျသော်လဲ အမေရိကနိုင်ငံလို နိုင်ငံထက် ဘ၀အရည်အသွေး ပိုပြီး မြင့်မားပါတယ်။

ဗုဒ္ဓဘာသာနိုင်ငံတွေကို စီးပွါးရေးပေတံ တစ်ခုတည်း နဲ့ တိုင်းတာလျှင်တောင်မှ အချမ်းသာ အကြွယ်၀ဆုံး ဒီနေ့ကမ္ဘာမှာ စီးပွါးရေးအင်အား အတောင့်တင်းဆုံး ဗုဒ္ဓဘာသာ နိုင်ငံကို လက်ညှိုး ထိုးပြနိုင်ပါတယ်။ အဲဒါ ကတော့ လူဦးရေရဲ့ ၉၃ ရာနှုန်းဟာ ဗုဒ္ဓဘာသာ၀င်တွေ ဖြစ်နေတဲ့ ဂျပန်နိုင်ငံပါပဲ။

မေး ။ ။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၀င်တွေ ကုလိုလ်ဖြစ် လုပ်ငန်းတွေ လုပ်ကြတာ သိပ်မကြားမိပါဘူး။ အဲဒါ ဘာကြောင့်လဲ။

ဖြေ ။ ။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၀င်တွေလဲ ကုသိုလ်ဖြစ် လုပ်ငန်းတွေ လုပ်ကြပါတယ်။ သင်မကြားမိတာကတော့ ဗုဒ္ဓဘာသာ၀င်များဟာ သူတို့လုပ်တဲ့ ကုသိုလ် ကောင်းမှုတွေ

အကြောင်းကို ဝါကြွားပြောဆိုဖို့ မလိုဘူးလို့ ယူဆထားကြလို့ ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။

နှစ်ပေါင်း တော်တော်ကြာဆိက ဂျပန် ဗုဒ္ဓဘာသာ ခေါင်းဆောင် တစ်ယောက်ဖြစ်တဲ့ **နစ်ခိုနိဝါနို** ဟာ ဘာသာတရားအားလုံး ပေါင်းစည်းညီညွတ်မှု တိုးတက်ရေးကို လုပ်ဆောင်တဲ့အတွက် (Templeton Prize) **တင်ပယ်လ်တန်ဆု**ကို ရရှိပါတယ်။ အလားတူပဲ ထိုင်းဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုန်းတော်ကြီး တစ်ပါးဟာ မူးယစ်ဆေးစွဲသူများကို ကုသရာမှာ ထူးချွန်တဲ့အတွက် **မက်ဆေးဆေး**ဆုကို ရရှိခဲ့ပါတယ်။ ၁၉၈၇ ခုနှစ်တုန်းကလဲ အရှင် **ကန္တယပိဝတ်** ဆိုတဲ့ ထိုင်းဘုန်းကြီး တစ်ပါးဟာ ကျေးလက်တောရွာများမှာရှိတဲ့ အခြေအနေမဲ့ ကလေးများကို နှစ်ပေါင်းများစွာကြာအောင် ပြုစု စောင့်ရှောက်ခဲ့တဲ့အတွက် '**နော်ဝေ ကလေးများ၏ ငြိမ်းချမ်းရေးဆု**'ကို ရရှိခဲ့ပါတယ်။ **အနောက်တိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာအဖွဲ့** (Western Buddhist Order) ဟာ အိန္ဒိယပြည်မှာ ဆင်းရဲသားများအတွက် ကြီးမားကျယ်ပြန့်တဲ့ လူမှုရေး လုပ်ငန်းတွေကို လုပ်ဆောင်နေပါတယ်။ စာသင်ကျောင်းတွေ၊ ကလေး ပြုစုစောင့်ရှောက်ရေး ဌာနတွေ၊ ဆေးပေးခန်းတွေ၊ တနိုင် စက်မှုလုပ်ငန်းအသေးစားတွေ တည်ထောင်ပြီး ပြုစု ပျိုးထောင်ပေးနေပါတယ်။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဟာ တခြား ဘာသာဝင်များလိုပဲ သူတစ်ပါးကို အကူအညီ ပေးရတာဟာ သူတို့ရဲ့ ဘာသာတရား လိုက်နာကျင့်ကြံမှုကို ဖော်ပြတာပဲလို့ သိမြင်မှတ်ယူကြပါတယ်။ သို့သော်လဲ ဒါတွေကို ကိုယ့်ကိုယ်ကို မထင်ပေါ်စေပဲ တိုးတိုးတိတ်တိတ်ပဲ လုပ်သင့်တယ်လို့ ယုံကြည်ကြပါတယ်။ ဒါကြောင့် သူတို့ရဲ့ ကုသိုလ်ဖြစ် လုပ်ငန်းတွေအကြောင်းကို သင် သိပ်မကြားရတာ ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။

မေး ။ ။ ဘာကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတွေ အမျိုးမျိုး ကွဲပြားနေပါသလဲ။

ဖြေ ။ ။ လူတွေ စားသုံးကြတဲ့ သကြားတွေလဲ အမျိုးမျိုး ရှိကြတာ မဟုတ်လား။ သကြားဖြူ၊ သကြားညို၊ ကျောက်သကြား၊ သကြားရည်၊ ရေခဲသကြား စသည် အမျိုးမျိုး ရှိကြတာပဲ။ သို့သော်လဲ အားလုံးဟာ သကြားချည်းပဲ၊ ပြီးတော့ သကြားတိုင်းဟာ ချိုကြတာချည်းပဲ။ မချိုတဲ့ သကြားရယ်လို့ မရှိဘူး။ ဒီလို သကြား အမျိုးမျိုးအစားစား ထုတ်ကြတာက သူတို့ကို သုံးစွဲပုံ သုံးစွဲနည်း အမျိုးမျိုး ရှိကြလို့ပါပဲ။ ဗုဒ္ဓဘာသာလဲ ထို့အတူပါပဲ။ ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ ဈင်းဗုဒ္ဓဘာသာ၊ အမိတာဘာ ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ ယောဂါစာရ ဗုဒ္ဓဘာသာ၊

ဝဇိရယာန ဗုဒ္ဓဘာသာ စသည်ဖြင့် ကွဲပြားနေကြသော်လဲ အနှစ်သာရအားဖြင့် အတူတူပါပဲ။ အဲဒီအနှစ်သာရက ဘာလဲဆိုတော့ ကိလေသာမှ လွတ်မြောက်ခြင်း၊ ဆင်းရဲမှ လွတ်မြောက်ခြင်းဆိုတဲ့ အနှစ်သာရပါပဲ။ ဗုဒ္ဓဘာသာဟာ သူဖြစ်ပေါ်ရာ ယဉ်ကျေးမှု အမျိုးမျိုးနဲ့ ဟပ်မိအောင် အသွင် အမျိုးမျိုးနဲ့ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်လာခဲ့ပါတယ်။ အသစ်ဖြစ်တဲ့ မျိုးဆက် အသီးသီးနဲ့ ကိုက်ညီအောင် ရာစုနှစ်များ တလျှောက်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာကို ပြန်ပြီး အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုကြပါတယ်။ ပြင်ပ ပုံပန်းသဏ္ဍာန် အနေနဲ့ အမျိုးမျိုး ကွဲပြားနေတယ်လို့ ထင်ရသော်လဲ အားလုံးရဲ့ ဗဟိုချက်မ အနှစ်သာရကတော့ သစ္စာလေးပါး မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးပါပဲ။

ဗုဒ္ဓဘာသာ အပါအဝင် ဘာသာကြီးများအားလုံးဟာ ဂိုဏ်း အမျိုးမျိုး ကွဲခဲ့ကြပါတယ်။ သို့သော်လဲ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဂိုဏ်းအမျိုးမျိုးဟာ အချင်းချင်း ဘယ်တော့မှ စစ်ပွဲတွေ မဆင်နွှဲခဲ့ကြပါဘူး။ သူတို့ဟာ အချင်းချင်း ဘယ်တော့မှ ရန်မပွါး ခဲ့ကြပါဘူး။ ခုခေတ်မှာဆိုရင် ဂိုဏ်းတစ်ပါးရဲ့ ကျောင်းကန်ဘုရားကို တစ်ခြား ဂိုဏ်းတစ်ခုက သွားရောက်ပြီး အတူတကွ ဘုရားဝတ်ပြုကြပါတယ်။ တခြား ဘာသာရေး လောကမှာ ဒီလို အချင်းချင်း နားလည်မှု လက်ခံ ညီညွတ်မှုဆိုတာ တကယ်တော့ အလွန်ရှားပါတယ်။

မေး ။ ။ သင်က ဗုဒ္ဓဘာသာကို အလွန် အထင်ကြီးတာပဲ။ သင်ဟာ သင့်ဘာသာတရားကို မှန်တယ်လို့ ယူဆပြီး တခြားဘာသာ အားလုံးကို မှားတယ်လို့ ယူဆပုံရတယ်။

ဖြေ ။ ။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာရဲ့ တရားတော်များကို နားလည် သဘောပေါက်တဲ့ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် မည်သူမဆို တခြား ဘာသာတရား မှားတယ်လို့ မထင်ကြပါဘူး။ တခြား ဘာသာတရားများကို ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ဝေဖန် စစ်ဆေးဖို့ရာ စစ်မှန်တဲ့ လုံ့လဝီရိယကို ပြုသူမှန်သမျှ ဘယ်သူမှ အဲဒီလို မထင်ကြပါဘူး။ ဘာသာတရား အမျိုးမျိုးကို လေ့လာတဲ့ အခါမှာ ပထမဆုံး သတိပြုမိတာကတော့ ဒီဘာသာတရား တွေဟာ အချင်းချင်း ဘယ်လောက်များများ တူညီကြတယ် ဆိုတဲ့ အချက်ပါပဲ။

အားလုံးသော ဘာသာတရားများက လူသားရဲ့ လက်ရှိအခြေအနေဟာ ကျေနပ်ဖွယ် မရှိဘူးလို့ ဝန်ခံကြတာပါပဲ။ လူသားရဲ့ အခြေအနေ တိုးတက်လိုရင် စိတ်နေစိတ်ထား အပြုအမူ ပြောင်းလဲဖို့ လိုအပ်တယ်လို့ အားလုံး ယုံကြည်ကြပါတယ်။ ဘာသာတရား အားလုံးဟာ မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ ပေးကမ်းလှူဒါန်းခြင်း၊ လူမှုရေး တာဝန်ဝတ်တရားများ ဆောင်ရွက်ခြင်း စတဲ့ ကျင့်ဝတ်များကို သင်ကြားပေးကြပါတယ်။ ဒီဘာသာတရား အားလုံးက

အဆုံးစွန် ပြည့်စုံတဲ့ သဘောတစ်ခုဟာ ပုံသဏ္ဌာန် အမျိုးမျိုးနဲ့ ရှိတယ်ဆိုတာ လက်ခံကြပါတယ်။

ဘာသာတရားများက ဒီ လုံးဝအုပ်စုံ ပြည့်စုံတဲ့ သဘာဝကို ဘာသာစကား အမျိုးမျိုး၊ နာမည်အမျိုးမျိုး၊ အမှတ်အသား အမျိုးမျိုးနဲ့ ရှင်းလင်း ဖော်ပြကြပါတယ်။ အရာရာကို တစ်ဘက်သတ် ရှုမြင်သုံးသပ်တဲ့နည်းကို အမြင်ကျဉ်းစွာ တွယ်ကပ်ထားကြတဲ့ အခါမှာသာ သည်းမခံနိုင်မှု၊ မာနတရားနဲ့ ကိုယ်သာမှန် စိတ်ထားတွေ ဖြစ်ပွါးပေါ်ပေါက် လာတတ်ပါတယ်။

စဉ်းစားကြည့်ပါ။ အင်္ဂလိပ်၊ ပြင်သစ်၊ တရုတ်၊ အင်ဒိုနီးရှား လူ ၄ ဦး ကော်ဖီပန်းကန် တစ်လုံးကို ကြည့်ကြတယ် ဆိုပါစို့။ အဲဒီပန်းကန်ကို အင်္ဂလိပ်က 'Cup' လို့ခေါ်တယ်။ ပြင်သစ်က 'Tasse' လို့ခေါ်တယ်။ တရုတ်က 'Pei'၊ အင်ဒိုနီးရှားက 'Cawan' လို့ခေါ်တယ်။ အဲဒါ သူ့အခေါ်မှန်တယ်၊ တစ်ခြားလူ့အခေါ် မှားတယ်လို့ ကိုယ့်အဘိဓာန် ကိုယ်ကိုးကားပြီး အကြောက်အကန် ငြင်းခုံနေကြပါရော။ အဲဒီအခိုက်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တစ်ဦး ရောက်လာပြီး ဘာမှပြောမနေဘဲ ကော်ဖီပန်းကန်ကို ကောက်ယူပြီး မော့သောက်ပြစ်လိုက်ပါတယ်။ ပြီးတော့မှ သူက ဟိုလူလေးယောက်ကို ပြောလိုက်တယ်။ "ဒီပန်းကန်ကို ဘယ်လိုပဲ မိတ်ဆွေတို့ခေါ်ခေါ် လိုရင်းက ဒါကို ကော်ဖီ

သောက်ဖို့ အသုံးပြုတာပါပဲ၊ ငြင်းခုံနေလို့ ဘာအကျိုးရှိမလဲ၊ သောက်ဖို့ပန်းကန်ကို သောက်လိုက်မှ အမောပြေပြီး လန်းဆန်းလာမှာပေါ့၊ အဲဒါ လိုရင်းပဲ။" ဒါဟာ ဘာသာတရားများအပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာကမြင်တဲ့ အမြင်၊ ထားတဲ့ စိတ်ထားပါပဲ။

မေး ။ ။ ဗုဒ္ဓဘာသာဟာ သိပ္ပံနည်း ကျပါသလား။

ဖြေ ။ ။ ဒီအမေးကို မဖြေမီ 'သိပ္ပံ' ဆိုတဲ့ စကားလုံးရဲ့ အဓိပ္ပါယ်ကို ရှာကြည့်တာ အကောင်းဆုံး ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ အဘိဓာန်များက ဒီလိုဖွင့်ပြကြပါတယ်။ 'သိပ္ပံ' ဆိုတာ တကယ်ဖြစ်နေတဲ့ သဘာဝတစ်ခုကို လက်တွေ့မျက်မြင် ကြည့်ရှုခြင်းနှင့်၊စမ်းသပ်ခြင်းတို့အပေါ် အခြေခံပြီး စနစ်တစ်ခု ဖေါ်ထုတ်တဲ့ပညာ၊ တိတိကျကျ လေ့လာစမ်းသပ် သိရှိထားတဲ့ အရာတစ်ခုနဲ့ ပတ်သက်လို့ သဘာဝကျတဲ့ နည်းလမ်း ဥပဒေသများ သတ်မှတ်ဖေါ်ပြတဲ့ ပညာပါပဲ။ အဲဒီပညာရဲ့ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုခုလဲ သိပ္ပံပါပဲ။

ဗုဒ္ဓဘာသာမှာ ဒီဖွင့်ဆိုချက်နဲ့ မကိုက်ညီတဲ့ အချက်အလက်များ ရှိကောင်း ရှိနိုင်ပါတယ်။ သို့သော်လဲ ဗုဒ္ဓဘာသာရဲ့ လိုရင်း တရားဖြစ်တဲ့ သစ္စာလေးပါးကတော့ သေသေချာချာ ကိုက်ညီပါတယ်။ ပထမဆုံး အမှန်တရားက **ဒုက္ခသစ္စာ**ပါ။ ဒီမှာ ဒုက္ခ ဆင်းရဲခြင်းဆိုတာ ကိုယ်တိုင်တွေ့သိ

ခံစားရတဲ့ အရာပါ။ သူ့ကို အဓိပ္ပါယ် သတ်မှတ်လို့လဲ ရပါတယ်။ လက်တွေ့ ခံစား သိမြင်လို့လဲ ရပါတယ်။

ဒုတိယ အမှန်တရားက **သမုဒယသစ္စာ**ပါ။ လိုချင်တပ်မက်မှု တဏှာကို ဆိုလိုပါတယ်။ ဆင်းရဲဒုက္ခကို ဖြစ်ပေါ်စေတဲ့ အကြောင်းဖြစ်တဲ့ ဒီတဏှာဟာလဲ ကိုယ်တိုင်တွေ့သိ ခံစားရတဲ့ အရာပါ။ အဓိပ္ပါယ် သတ်မှတ်လို့လဲ ရတယ်။ လက်တွေ့ ခံစား သိမြင်လို့လဲ ရပါတယ်။ ဒီဒုက္ခနဲ့ ဒုက္ခရဲ့ အကြောင်းတရား အမှန်ကို ဒဿနပညာဆိုင်ရာ စကားလုံးတွေနဲ့ ရှင်းပြဖို့ မလိုပါဘူး။ကိုယ်တွေ့ ခံစားသိမြင်ရတဲ့ အရာတွေပါ။

တတိယ အမှန်တရားကတော့ **နိရောဓသစ္စာ**ပါ။ ဆင်းရဲကုန်ဆုံးတဲ့သဘော၊ ဆင်းရဲငြိမ်းတဲ့ သဘောပါ။ ဒီသဘောကို အနန္တတန်ခိုးရှင်ဆိုသူ တစ်ဦးဦးကို အားကိုးလို့ မရပါဘူး။ ယုံကြည်ရုံမျှ ဆုတောင်းရုံမျှနဲ့လဲ မရနိုင်ပါဘူး။ ဆင်းရဲဒုက္ခရဲ့ အကြောင်းတရားကို ပယ်သတ်နိုင်မှပဲ ရပါတယ်။

စတုတ္ထ အမှန်တရားကတော့ ဆင်းရဲငြိမ်းစေတဲ့ နည်းလမ်းဖြစ်တဲ့ **မဂ္ဂသစ္စာ**ပါ။ ဒီ ဆင်းရဲငြိမ်းရေး နည်းလမ်းကလဲ ဒဿနပညာ သဘောတရားတွေနဲ့ လုံးဝ မသက်ဆိုင်ပါဘူး။ သတ်မှတ်ပေးထားတဲ့ နည်းလမ်းအတိုင်း လက်တွေ့ကျင့်မှပဲ ရပါတယ်။ ဒီနည်းလမ်းကလဲ အစမ်းသပ်ခံ နည်းလမ်းပါ။

သိပ္ပံပညာမှာလိုပဲ ဗုဒ္ဓဘာသာကို ရှင်းပြဖို့လဲ အနန္တ တန်ခိုးရှင် အယူအဆကို လက်ခံဖို့ မလိုပါဘူး။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်တိုင်က စကြာဝဠာ ကမ္ဘာလောကကြီးရဲ့ အလုပ်လုပ်ပုံ ကို သဘာဝ နိယာမတွေနဲ့ ရှင်းပြထားပါတယ်။

ဒီအချက်အားလုံးက ဗုဒ္ဓဘာသာရဲ့ သိပ္ပံနည်းကျ အနှစ်သာရကို သေချာစွာ ဖေါ်ဆောင် နေပါတယ်။ ဒီမှာလဲ ကျွန်ုပ်တို့ကို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ အမြဲတစေ ဆုံးမခဲ့တဲ့ အဆုံးအမက ကျွန်ုပ်တို့ဟာ ဘယ်အရာကိုမဆို အကန်းယုံ အရမ်းယုံ မယုံမိကြဖို့၊ မေးမြန်း၊ စုံစမ်း၊ စစ်ဆေး၊ စမ်းသပ်ပြီးမှ ကိုယ်တိုင် တွေ့သိခံစားရတဲ့ အရာပေါ်မှာ အခြေခံပြီး ယုံသင့်မှ ယုံဖို့ပါပဲ။ ဒီအဆုံးအမမှာ တိကျတဲ့ သိပ္ပံနည်းကျ အမြင် ပါဝင်နေပါတယ်။ ရှင်တော်မြတ်ဘုရား ဆုံးမပုံက –

"ဗျာဒိတ်စကား ဆိုရုံနဲ့ မယုံကြည်ပါနှင့်။ အစဉ်အဆက် ယုံကြည်လက်ခံလာတာ ဖြစ်ရုံနှင့် မယုံကြည်ပါနှင့်။ သတင်းကြားနဲ့လဲ မယုံကြည် ပါနှင့်။ မြင့်မြတ်တဲ့ ကျမ်းစာများမှာ ပါရုံနဲ့လဲ မယုံကြည်ပါနှင့်။ တဆင့် စကားမျှနှင့်လဲ မယုံကြည်ပါနှင့်။ စဉ်းစားတွေးခေါ်ရေး တက္ကဗေဒ၊ ဒဿနိကဗေဒတွေနဲ့ ကိုက်ညီရုံမျှ နှင့်လဲ မယုံကြည် ပါနှင့်။ ပြောတဲ့လူက ယုံကြည်ထိုက်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်

ဖြစ်ရုံမျှနှင့်လဲ မယုံကြည်ပါနှင့်။ မိမိဆရာ ဖြစ်ရုံမျှနှင့်လဲ မယုံကြည်ပါနှင့်။ သင်ကိုယ်တိုင် ကောင်းတဲ့အရာပဲ၊ အပြစ်ကင်းတဲ့ အရာပဲ၊ ပညာရှိတို့ ချီးမွမ်းအပ်တဲ့ အရာပဲ၊ လက်တွေ့ ကျင့်ကြည့်တဲ့ အခါမှာလဲ မုချ ချမ်းသာစေနိုင်တဲ့ အရာပဲလို့ ကိုယ်တွေ့ သိမြင်ရတဲ့ အခါကျမှပဲ အဲဒါကို ယုံကြည် လက်ခံ လိုက်နာ ကျင့်ကြံပါ။"

ဒါ့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဟာ ပြည့်ပြည့်ဝဝ သိပ္ပံ နည်းကျတယ်လို့ မဆိုနိုင်သော်လဲ အတော် ခိုင်မာတဲ့ သိပ္ပံနည်းကျ သဘောသဘာဝတွေတော့ ပါဝင်ပါတယ်။ ပြီးတော့ တခြား ဘာသာတရားတွေထက် ပိုပြီး သိပ္ပံ နည်းကျတယ်လို့တော့ ပြောနိုင်ပါတယ်။

နှစ်ဆယ်ရာစုနှစ်မှာ အကြီးမြတ်ဆုံး သိပ္ပံပညာရှင် ဖြစ်တဲ့ **အဲလ်ဘတ်အိုင်းစတိုင်း**က ဗုဒ္ဓဘာသာနဲ့ ပတ်သက်လို့ ဒီလိုပြောပါတယ်။

"နောင်တစ်ချိန်ချိန်မှာ စကြဝဠာ တစ်ခုလုံး ကိုးကွယ်ကြတဲ့ ဘာသာတရားတစ်ခု ဖြစ်ပေါ် လာလိမ့်မယ်။ အဲဒီဘာသာတရားဟာ ထာဝရ ဘုရား အယူအဆကို လွှမ်းမိုးသွားလိမ့်မယ်။ တယူသန် တရားသေ ဝါဒကိုလဲ ရှောင်လွှဲနိုင်

လိမ့်မယ်။ သဘာဝတရားနှင့် ဘာသာတရား နှစ်ခုလုံးကို လွှမ်းခြုံမိတဲ့ ဒီဘာသာတရားဟာ ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးကို ကိုယ်တွေ့ ခံစား သိမြင်မှုနဲ့ အဓိပ္ပါယ် ပြည့်ဝတဲ့ ပေါင်းစည်း ညီညွတ်မှုပေါ်မှာ အခြေခံလိမ့်မယ်။ ဒီအချက်တွေကို ဗုဒ္ဓဘာသာက အဖြေပေးလိမ့်မယ်။ တကယ်လို့သာ ခေတ်သစ် သိပ္ပံနည်းကျ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်း ပေးနိုင်တဲ့ ဘာသာတရားတစ်ခု ရှိတယ်ဆိုရင် အဲဒီ ဘာသာတရားဟာ ဗုဒ္ဓဘာသာပဲ ဖြစ်လိမ့်မယ်။”

၂။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အခြေခံ အယူအဆ

မေး ။ ။ ဗုဒ္ဓဘာသာရဲ့ ပဓာန တရားတွေဟာ ဘာတွေလဲ။

ဖြေ ။ ။ဘီးတစ်ခုရဲ့ အနားခွေနဲ့ ထောက်များဟာ အလယ်ချက် ပုံတောင်းကို ဗဟိုပြုသလိုပဲ ဗုဒ္ဓရဲ့ တရားတော် အားလုံးဟာလဲ မြတ်သော အမှန်တရား လေးပါး (သစ္စာလေးပါး) ပေါ်မှာ ဗဟိုပြုပါတယ်။ ဒီတရားတော်ကို အရေအတွက်အားဖြင့် လေးခုရှိလို့ 'လေးပါး' လို့ ဆိုရပါတယ်။ ဒီတရားတော်ကို သိမြင်သူကို မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်သို့ ရောက်စေတတ်လို့ 'မြတ်သော' လို့ ဆိုရပါတယ်။ မဖေါက် မပြန် မှန်ကန်တဲ့ ပရမတ္ထ သဘာဝနဲ့ ကိုက်ညီလို့ 'အမှန်တရား' လို့ ဆိုရပါတယ်။ ဒါကြောင့် 'မြတ်သော အမှန်တရား လေးပါး' ဟာ ဗုဒ္ဓဘာသာရဲ့ လိုရင်း ပဓာန တရားပါပဲ။

မေး ။ ။ ပထမဆုံး အရိယာသစ္စာ (မြတ်သော အမှန်တရား) က ဘာပါလဲ။

ဖြေ ။ ။ ပထမဆုံး အရိယာသစ္စာက ဘဝဆိုတာ ဆင်းရဲချည်းပဲ ဆိုတဲ့ အမှန်တရားပါပဲ။ အသက်ရှင်နေသမျှ ဆင်းရဲနေတာပါပဲ။ ဆင်းရဲ တစ်စုံတရာကို မခံစားရပဲ အသက်ရှင် နေတယ်ဆိုတာ မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။ ကျွန်ုပ်တို့ဟာ မကျန်းမာ ခြင်း၊ ထိခိုက် ဒဏ်ရာရခြင်း၊ အိုမင်း ရင့်ရော်ခြင်း၊ နောက်ဆုံးမှာ သေရခြင်းစတဲ့ ကိုယ်ဆင်းရဲ(ကာယိက ဒုက္ခ)တွေကို ခံစားကြရပါတယ်။ အထီးကျန်ဖြစ်ခြင်း၊ ဘာလုပ်ရမှန်း မသိအောင် စိတ်ဆင်းရဲနေခြင်း၊ ကြောက်ခြင်း၊ စိတ်မသက် မသာ ဖြစ်ခြင်း၊ စိတ်ပျက်ခြင်း၊ အမျက်ထွက်ခြင်း စတဲ့ စိတ်ဆင်းရဲ (စေတသိက ဒုက္ခ)တွေကိုလဲ ခံစားကြရ ပါတယ်။

မေး ။ ။ ဒီလိုဆိုတော့ ဒါဟာ ဘဝကို အဆိုးချည်းပဲလို့ မြင်တဲ့ သဘော (Pessimism) ဖြစ်မနေဘူးလား။

ဖြေ ။ ။ အဘိဓာန်က အဆိုးမြင်ဝါဒ (Pessimism) ကို "ဖြစ်ပျက်မည့် အရာအားလုံးဟာ အဆိုးချည်းပဲလို့ စဉ်းစား တွေးခေါ်လေ့ရှိခြင်း"လို့ အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ပါတယ်။ ပြီးတော့ "အဆိုးဟာ အကောင်းထက်ပိုပြီး အင်အား ကြီးမားတယ်လို့ ယုံကြည်ခြင်း"လို့လဲ ဖွင့်ပါတယ်။

ဗုဒ္ဓဘာသာဟာ ဒီအယူအဆ နှစ်မျိုးလုံးကို လုံးဝ လက်မခံပါဘူး။ ချမ်းသာ သုခဆိုတာ ရှိတယ်ဆိုတဲ့ အချက်ကို ဗုဒ္ဓဘာသာက မငြင်းပါဘူး။ [ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက အတ္ထိသုခ = ရှိချမ်းသာ၊ ဘောဂသုခ = စည်းစိမ်ခံစား ချမ်းသာ၊ အာဏဏျသုခ = ကြွေးကင်းချမ်းသာ၊ အနဝဇ္ဇသုခ = အပြစ်ကင်းချမ်းသာလို့ လောကမှာ ခံစားရတဲ့ ချမ်းသာလေးမျိုးကို ဟောပြခဲ့ပါတယ်။] ဗုဒ္ဓဘာသာက ဘဝဆိုတာ ကိုယ်ဆင်းရဲစိတ်ဆင်းရဲကို ခံစားနေရခြင်းပဲလို့သာ ထောက်ပြတာပါ။ ဒီအချက်ဟာ ငြင်းလို့မရအောင် မှန်ကန် ထင်ရှားတဲ့ အချက်ပါ။

များစွာသော ဘာသာတရားတွေရဲ့ လိုရင်း ပဓာန အယူအဆဟာ ပုံပြင်ဆန်နေတတ်ပါတယ်။ သမိုင်းပုံပြင် ဆန်နေတတ်ပါတယ်။ မှန်, မမှန် စစ်ဆေးဝေဖန်ကြည့်ဖို့ မဖြစ်နိုင်တဲ့ ယုံကြည်မှုရင်လဲ ဖြစ်နေတတ်ပါတယ်။

ဗုဒ္ဓဘာသာကတော့ ကိုယ်တွေ့ခံစား သိမြင်မှုနဲ့ စပါတယ်။ ဒီ ဒုက္ခကို ကိုယ်တွေ့ခံစား နေကြရတာဟာ ငြင်းလို့မရတဲ့ ဖြစ်ရပ် အမှန်ပါ။ သက်ရှိအားလုံး သိနေရ၊ ကိုယ်တွေ့ ခံစားနေရတဲ့ သဘာဝ အမှန်ပါ။ ခံစားနေရလို့ပဲ ဒီဆင်းရဲ ဒုက္ခကို ကျော်လွှား ပယ်ရှားနိုင်ဖို့ စွမ်းနိုင်သမျှ ကြိုးစားနေကြရတယ် ဆိုတာလဲဖြစ်ရပ် အမှန်ပါပဲ။

ဗုဒ္ဓဘာသာဟာ စကြဝဠာ တစ်ခုလုံး အကြောင်းကို အမှန်အတိုင်း ထုတ်ဖော်ပြတဲ့ တစ်ခုတည်းသော ဘာသာတရားပါ။ ဒီထုတ်ဖော်ချက်ဟာ လူသားတိုင်း စိုးရိမ်ကြောင့်ကြနေတဲ့ အချက်ရဲ့ ဗဟိုချက်မအထိ တိုက်ရိုက်ထိတွေ့ပါတယ်။ အဲဒီအချက်က ဘာလဲဆိုတော့ ဒုက္ခနှင့် ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်ရေးပါပဲ။

မေး ။ ။ ဒုတိယ အရိယသစ္စာ (မြတ်သော အမှန်တရား) က ဘာပါလဲ။

ဖြေ ။ ။ ဒုတိယ သစ္စာကတော့ လိုချင်တပ်မက်မှု တဏှာကြောင့် ဆင်းရဲရတယ်။ ဒုက္ခရောက်ရတယ် ဆိုတဲ့ အချက်ပါပဲ။ ကျွန်ုပ်တို့ဟာ စိတ်ဆင်းရဲမှုကို ကြည့်ရင် လိုချင်တပ်မက်မှု (တဏှာ)ကြောင့် စိတ်ဆင်းရဲမှု ဘယ်လို ဖြစ်ပေါ်လာရတယ် ဆိုတာ လွယ်လွယ်နဲ့ သိနိုင်ပါတယ်။

ကျွန်ုပ်တို့ တစ်စုံတစ်ရာကို လိုချင်ပါလျက် မရဘူး ဆိုရင် ကျွန်ုပ်တို့ စိတ်မချမ်းမသာ ဖြစ်ရတယ်။ တစ်စုံတစ်ယောက်ဟာ ကျွန်ုပ်တို့ မျှော်လင့်သလို ဖြစ်မလာရင် ကျွန်ုပ်တို့ စိတ်ပျက်ကြရတယ်။ ကျွန်ုပ်တို့ကို လူတွေက သဘောမကျရင် ကျွန်ုပ်တို့ စိတ်ဆင်းရဲကြတယ်။ ကျွန်ုပ်တို့ လိုချင်တာကို ရတောင်မှ အမြဲတစေ စိတ်ချမ်းသာကြတာ

မဟုတ်ပါဘူး။ ဘာ့ကြောင့်လဲဆိုတော့ ကျွန်ုပ်တို့ဟာ မကြာမီဘဲ ရထားတဲ့ အရာကို ငြီးငွေ့လာပြီး စိတ်မဝင်စား တော့ဘဲ တခြားတစ်ခုကို လိုချင်လာပြန်လို့ ပါပဲ။ ရှင်းရှင်း ပြောရရင် လိုချင်တာကို ရတာဟာ စိတ်ချမ်းသာမှုကို အာမ မခံနိုင်ပါဘူး။ ဘာ့ကြောင့်လဲဆိုတော့ ဒုတိယသစ္စာရဲ့ သဘောက "လိုချင်ရင် ဆင်းရဲတယ်" ဆိုတဲ့ သဘာဝမို့ပါပဲ။ လိုချင်တဲ့အရာကို ရအောင် အမြဲမပြတ် ကြိုးပမ်း လုပ်ဆောင် နေခြင်းထက် လိုချင်နေတဲ့ စိတ်ကို ပြုပြင်ပေးခြင်းက ပိုကောင်းပါတယ်။ လိုချင်မှုက ကျွန်ုပ်တို့၏ ရောင့်ရဲ တင်းတိမ်မှုနဲ့ ချမ်းသာ ပျော်ရွှင်မှုကို ချေဖျက်ပစ်ပါတယ်။

မေး ။ ။ လိုချင်တပ်မက်ခြင်း တဏှာက ကိုယ်ဆင်းရဲကို ဘယ်လို ဖြစ်ပေါ်စေပါသလဲ။

ဖြေ ။ ။ တဘဝလုံး ဟိုဟာလိုချင်တပ်မက်၊ ဒီဟာ လိုချင်တပ်မက်၊ အထူးသဖြင့် ဘဝဆက်လက် ဖြစ်ပေါ်ရေးကို လိုချင် တပ်မက်ခြင်းက နောက်တစ်ဘဝကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်တဲ့ ကြီးမားလှတဲ့ စွမ်းအားကို ဖြစ်ပေါ် စေတယ်။ တဘဝ ဖြစ်ပြန်တော့ ရုပ်ခန္ဓာတစ်ခု ရပြန်တယ်။ ရုပ်ခန္ဓာ ရပြန်တော့ ဒဏ်ရာ အနာတရ ရခြင်း၊ ရောဂါ ဝေဒနာ ဖိစီးနှိပ်စက်ခြင်း စတဲ့ ဆင်းရဲတွေ ဖြစ်ရပြန်တယ်။ အလုပ် ပင်ပန်းလို့ ဆင်းရဲရ၊ အိုရ၊ နာရ၊ နောက်ဆုံးမှာ

သေခြင်းဆင်းရဲနဲ့ မလွဲမသွေ တွေ့ရပြန်တယ်။ ဒီလိုနဲ့ လိုချင်တပ်မက်တဲ့ တဏှာက ဘဝသစ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေတဲ့ အတွက် ကိုယ်ဆင်းရဲတွေ ဖြစ်ရပြန်တယ်။

မေး ။ ။ အဲဒါ သိပ်ဟုတ်ပါတယ်။ သို့သော်လဲ ကျွန်ုပ်တို့ဟာ လိုချင်တပ်မက်တဲ့ တဏှာကို လုံးဝ ပယ်သတ် လိုက်ရင် ကျွန်ုပ်တို့ ဘာကိုမှ ဘယ်တော့မှ ရတော့မှာ မဟုတ်ပါဘူး။

ဖြေ ။ ။ မှန်ပါတယ်။ သို့သော်လဲ မြတ်စွာဘုရားက ဒီလို မိန့်ကြားတော်မူပါတယ်။ ကျွန်ုပ်တို့ရဲ့ လိုချင်မှု၊ တပ်မက်မှု၊ ရတာနှင့် မတင်းတိမ် မရောင့်ရဲမှု၊ ပိုပိုပြီး လိုချင် တောင့်တမှုများက ကျွန်ုပ်တို့ကို ဆင်းရဲစေပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် အဲဒီ လိုချင်တောင့်တမှု တဏှာကို ရပ်ပစ်သင့်၊ ပယ်သတ်ပစ်သင့်တယ်လို့ မိန့်တော်မူပါတယ်။

မြတ်စွာဘုရားက ကျွန်ုပ်တို့ကို လိုအပ်တာနှင့် လိုချင်တာကို ခွဲခြားတတ်ဖို့၊ လိုအပ်တာကို ရအောင်ကြိုးစားဖို့ လိုချင်တာကို ပြုပြင်ဖို့ မိန့်ကြားတော်မူပါတယ်။ ကျွန်ုပ်တို့ရဲ့ လိုအပ်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ကြောင်း၊ လိုချင်တဲ့ လောဘကတော့ အောက်ခြေကို မမြင်နိုင်အောင်နက်လှတဲ့ တွင်းကြီး ဖြစ်ကြောင်းလဲ မိန့်တော်မူပါတယ်။ မရှိမဖြစ်တဲ့

အခြေခံကျတဲ့ လိုအပ်တာတွေ ရှိပါတယ်။ အဲဒါတွေကို ရအောင် ကြိုးစားပြီး အလုပ်လုပ်ရပါမယ်။ အဲဒီ တကယ် လိုအပ်တာထက် ပိုလွန်တဲ့ လောဘတွေကိုတော့ နည်းပါး သွားအောင် ကြိုးစားရပါမယ်။

ခြုံပြောရရင် ဘ၀ရဲ့ ရည်ရွယ်ချက်ဟာ ဘာလဲ၊ ရဖို့၊ ရတာနှင့် တင်းတိမ် ရောင့်ရဲဖို့၊ ပျော်ရွှင်စွာ နေထိုင်ဖို့ပဲ မဟုတ်လား။

မေး ။ ။ အရှင်ဘုရားက တမလွန်ဘ၀အကြောင်း ပြောခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီလို တမလွန်ဘ၀ ရှိကြောင်း သက်သေ အထောက်အထား ပြနိုင်ပါသလား။

ဖြေ ။ ။ တမလွန်ဘ၀ရှိကြောင်း သက်သေ အထောက် အထားတွေ အများကြီးရှိပါတယ်။ သို့သော်လဲ ဒီအကြောင်းကို နောက်ကျမှ ပိုပြီးအသေးစိတ် ပြောကြ ရအောင်။

မေး ။ ။ သစ္စာလေးပါးထဲက တတိယ အရိယသစ္စာ (မြတ်သောအမှန်တရား)က ဘာလဲ။

ဖြေ ။ ။ တတိယ အမှန်တရားက ဆင်းရဲဒုက္ခကို လွန်မြောက်ပြီး ချမ်းသာသုခကို ရခြင်း (နိရောဓသစ္စာ)

ပါပဲ။ သစ္စာလေးပါးထဲမှာ ဒိတတိယသစ္စာဟာ အရေး အကြီးဆုံးပါပဲ။ ဘာ့ကြောင့်လဲဆိုတော့ မြတ်စွာဘုရားက ချမ်းသာစစ် ချမ်းသာမှန်နှင့် တင်းတိမ်ရောင့်ရဲမှုဟာ ရနိုင်တဲ့ အရာတွေ ဖြစ်ကြောင်း မိန့်ကြားတော်မူခဲ့လို့ပါပဲ။

ကျွန်ုပ်တို့ဟာ နေ့စဉ်နေ့တိုင်း အကျိုးမရှိတဲ့ လိုချင် တပ်မက်မှုတွေကို ပယ်ရှားပြီးတော့ မနေနိုင် မထိုင်နိုင်အောင် လိုချင်တောင့်တမှုတွေ မရှိပဲ ဘဝပေး အတွေ့အကြုံတွေကို ခံစားရင်း ဘဝမှာတွေ့ကြုံရတဲ့ ပြဿနာတွေကို ကြောက်ခြင်း၊ မုန်းခြင်း၊ အမျက်ထွက်ခြင်းမရှိဘဲ စိတ်ရှည်ရှည်နှင့် သည်းခံ နေထိုင်တတ်တဲ့အခါမှာ ကျွန်ုပ်တို့ လွတ်လပ် ပျော်ရွှင် ကြမှာပါပဲ။ အဲဒီအခါကျမှပဲ ကျွန်ုပ်တို့ ဘဝဟာ ပြည့်စုံလာ ကြမှာပါ။ အဲဒီအခါမှာ ကျွန်ုပ်တို့ရဲ့ တကိုယ်ကောင်းဆန်တဲ့ အလိုလောဘတွေကို ဖြည့်ဆည်း ပေးစရာ မလိုတော့တဲ့ အတွက် ကျွန်ုပ်တို့မှာ သူတစ်ပါးတွေကို ကူညီဖို့၊ သူတို့ လိုအပ်ချက်တွေကို ဖြည့်ပေးဖို့ အချိန်တွေ အများကြီး ရလာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအခြေအနေကို နိဗ္ဗာန်လို့ ခေါ်ပါတယ်။ အဲဒီအခါမှာ ကျွန်ုပ်တို့ဟာ စိတ်ဒုက္ခ အားလုံးမှလဲ လွတ်မြောက် သွားကြမှာပါ။ ဒါကို အဆုံးစွန်သော နိဗ္ဗာန်လို့ ခေါ်ပါတယ်။*

---

* အဖြေရှင် ဘုန်းကြီးသည် နိဗ္ဗာန်၏ သဘောကို လူပြိန်း နားလည်နိုင်မည့် နည်းနှင့် သာမန် ဖြေကြားလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု

မေး ။ ။ နိဗ္ဗာန်ဆိုတာ ဘာပါလဲ၊ ဘယ်မှာရှိပါသလဲ။

ဖြေ ။ ။ နိဗ္ဗာန်ဆိုတာ အချိန်နှင့် နေရာဌာန ပြစရာမရှိတဲ့ သဘာဝ တစ်ခုပါပဲ။ [နိဗ္ဗာန်ဟာ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဆိုတဲ့ ကာလသုံးပါးမှ လွတ်နေတယ်။ ဘယ်နေရာမှာ ရှိတယ်လို့လဲ ပြောမဖြစ်တဲ့အတွက် တည်နေရာ ဌာနမှလဲ အလွတ်ဖြစ်တယ်။] ဒါကြောင့် နိဗ္ဗာန် အကြောင်းကို ပြောဖို့ မဆိုထားနှင့် စဉ်စားဖို့တောင်မှ ခက်ပါတယ်။ စကားလုံးတွေ စဉ်းစားတွေးခေါ်မှုတွေဟာ အချိန်နှင့် နေရာဌာန ညွှန်ပြလို့ရတဲ့ သဘာဝတွေ အတွက်သာ သင့်လျော်ပါတယ်။

နိဗ္ဗာန်ဟာ ကာလသုံးပါးမှ လွတ်နေပြီး ရွေ့ရှားမှု မရှိတဲ့အတွက် အိုမင်းရင့်ရော်ခြင်း၊ သေကြေပျက်စီးခြင်း မရှိဘူး။ ဒါကြောင့် နိဗ္ဗာန်ဟာ အစအဆုံးမရှိတဲ့ (အနာဒိ, အနန္တ) သဘာဝ ဖြစ်ပါတယ်။ မြတ်စွာဘုရားက "နိဗ္ဗာန်ဟာ အမြတ်ဆုံး ချမ်းသာပဲ" လို့ မိန့်ကြားတော် မူပါတယ်။

ယူဆရပါသည်။ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး မဂ္ဂသစ္စာတရားကို ကျင့်ကြံပွါးများ အားထုတ်မှ ရနိုင်သည့် သဉပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်နှင့် ရုပ်နာမ်ခပ်သိမ်း လုံးဝငြိမ်းသည့် အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်တို့ကို မသိ၍ ယင်းသို့ ဖြေဆိုခြင်း မဟုတ်ဟု ယူဆရပါသည်။

မေး ။ ။ ဒီလို သဘာဝတရား ရှိတယ်ဆိုတာ အထောက် အထား ပြနိုင်ပါသလား။

ဖြေ ။ ။ မပြနိုင်ပါဘူး။ သို့သော်လဲ နိဗ္ဗာန် ရှိတယ်ဆိုတာ ကျွန်ုပ်တို့ ဆင်ခြင်တွေးဆယူလို့ ရပါတယ်။ ကျွန်ုပ်တို့ နေထိုင်ရာ ကမ္ဘာလောကကြီးဟာ အချိန်ကာလ နေရာဌာနတွေနဲ့ ပိုင်းခြားသတ်မှတ်လို့ ရတဲ့ သဘာဝကြီးပါ။ ဒီလို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်လို့ရတဲ့ သဘာဝရှိရင် အချိန်ကာလ နေရာဌာနတွေမှ အလွတ်ဖြစ်တဲ့ ပိုင်းခြား သတ်မှတ်လို့ မရတဲ့ သဘာဝလဲ ရှိတယ်လို့ ဆင်ခြင်တွေးဆ ယူနိုင် ပါတယ်။ အဲဒါကတော့ နိဗ္ဗာန်ပါပဲ။ နောက်တစ်ခုက တကယ်လို့ နိဗ္ဗာန်ရှိကြောင်း ကျွန်ုပ်တို့ သက်သေ အထောက်အထား မပြနိုင်တောင်မှဘဲ နိဗ္ဗာန်ရှိကြောင်း ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဟောထားခဲ့တာ ရှိပါတယ်။

"မဖြစ်သော၊ မဖြစ်ပေါ်သော၊ ပြုလုပ်မထားအပ် သော၊ အကြောင်းတို့ စုပေါင်း မပြုလုပ်အပ်သော သဘောသည် ရှိ၏။ အကယ်၍သာ မဖြစ်သော၊ မဖြစ်ပေါ်သော၊ ပြုလုပ်မထားအပ်သော၊ အကြောင်းတို့ စုပေါင်းမပြုလုပ်အပ်သောသဘော မရှိခဲ့လျှင် ဖြစ်သော၊ ဖြစ်ပေါ်သော၊ ပြုလုပ်ထားအပ်သော၊ အကြောင်းတို့ စုပေါင်း ပြုလုပ်အပ်သော သဘာဝမှ လွတ်မြောက်ရာ မရှိနိုင်ပေ။

"မဖြစ်သော၊ မဖြစ်ပေါ်သော၊ ပြုလုပ်မထားအပ်သော၊ အကြောင်းတို့ စုပေါင်းမပြုလုပ်အပ်သော သဘောရှိသောကြောင့်သာ ဖြစ်သော၊ ဖြစ်ပေါ်သော၊ ပြုလုပ်ထားအပ်သော၊ အကြောင်းတရားတို့ စုပေါင်းပြုလုပ်ထားသော သဘောမှ လွတ်မြောက်သော သဘာဝရှိကြောင်း သိရပေသည်။ " (ဥဒါန)

ကျွန်ုပ်တို့ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက်ပြုရသောအခါ နိဗ္ဗာန်ကို ကျွန်ုပ်တို့ သိရပါလိမ့်မယ်။ အဲဒီအချိန်အထိ ကျွန်ုပ်တို့ ကြိုးစားကြရလိမ့်မယ်။

၃။ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ထာဝရဘုရား အယူအဆ

မေး ။ ။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဟာ ထာဝရဘုရားကို ယုံကြည်ကြပါသလား။

ဖြေ ။ ။ မယုံကြည်ပါဘူး။ ဒါအတွက် အကြောင်းများစွာ ရှိပါတယ်။ မြတ်စွာဘုရားဟာ ယခုခေတ် လူမှုရေး ပညာရှင်များ၊ စိတ်ပညာရှင်များလိုပဲ ဘာသာရေး အယူအဆများဟာ အထူးသဖြင့် တန်ခိုးရှင်ဘုရား အယူအဆများဟာ အကြောက်တရားမှာ အခြေခံတယ်လို့ ယူဆပါတယ်။ မြတ်စွာဘုရားက –

> "လူများဟာ အကြောက်တရား နှိပ်စက်ခြင်းကြောင့် တောင်များ၊ တောများ၊ သစ်ပင်များနှင့် နတ်ကွန်းများသို့ ကိုးကွယ်ရာအဖြစ် သွားကြတယ်" လို့ မိန့်ကြား ထားပါတယ်။

သမိုင်းမတင်မီ လူသားဟာ ဘေးရန်များလှပြီး ရန်လိုတဲ့ လောကထဲမှာ နေရပါတယ်။ သူဟာ တောရိုင်း

တိရစ္ဆာန်များ၊ အစားအစာ လုံလောက်အောင် မရနိုင်မှုများ၊ ဒဏ်ရာအနာတရ ဖြစ်ခြင်းနှင့် ရောဂါဝေဒနာ ဖိစီးနှိပ်စက်ခြင်းများ၊ မိုးခြိမ်းခြင်း၊ မိုးကြိုးပစ်ခြင်း၊ မီးတောင်ပေါက်ကွဲခြင်း စတဲ့ အန္တရာယ်များကို အမြဲတစေ ကြောက်ရွံ့နေရပါတယ်။

လူဟာ ဘေးရန်အန္တရာယ်များမှ လုံခြုံမှု မရှိတဲ့အတွက် သင့်လျော်လျောက်ပတ်တဲ့ အချိန်များမှာ သက်တောင့်သက်သာ နေနိုင်အောင်၊ ဘေးရန် အန္တရာယ်တွေ့ကြုံလာတဲ့အခါများမှာ ရဲစွမ်းသတ္တိ မွေးနိုင်အောင်၊ အမှားအယွင်း ရှိတဲ့အခါမှာ ကိုယ့်ကို ဖြေသိမ့်နိုင်အောင် တန်ခိုးရှင်ဘုရား အယူအဆကို တီထွင်လာပါတယ်။

ဒီခေတ်ဒီအခါမယ် အကြပ်အတည်းနှင့် တွေ့တဲ့အခါများမှာ လူတွေဟာ ဘာသာတရားကို ပိုကိုင်းရှိုင်းလာကြတာကို သင်သတိပြုမိမှာပါပဲ။ တန်ခိုးရှင် ဘုရားကိုဖြစ်စေ၊ နတ်များကို ဖြစ်စေ ယုံကြည်မှုဟာ ဘဝတိုက်ပွဲမှာ သူတို့လိုအပ်တဲ့ စွမ်းအားကို ရရှိစေတယ်လို့ လူတွေပြောကြတာ သင်ကြားမိပါလိမ့်မယ်။ သူတို့လိုအပ်တဲ့အချိန်မှာ ဆုတောင်းလိုက်ရင် ဆုတောင်းပြည့်တဲ့အတွက် တစ်စုံတစ်ယောက်သော နတ်ကို သူတို့ ယုံကြည်ကိုးကွယ်ကြောင်း လူတွေ ရှင်းပြတာ သင်ကြားမိပါလိမ့်မယ်။

ဒါတွေအားလုံးက "တန်ခိုးရှင်ဘုရား အယူအဆဟာ အကြောက်တရားနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခအပေါ် တုံ့ပြန်ချက်ပဲ" ဆိုတဲ့ မြတ်စွာဘုရားရဲ့ တရားတော်ကို ထောက်ခံထား ပါတယ်။

မြတ်စွာဘုရားက ကျွန်ုပ်တို့အား အကြောက်တရားကို နားလည်အောင်၊ လိုချင်တပ်မက်မှု တဏှာလောဘ နည်းပါးအောင်၊ ကျွန်ုပ်တို့ မတတ်နိုင်တဲ့ အရာများကို ခေါင်းအေးအေး သတ္တိရှိရှိနှင့် ရင်ဆိုင်နိုင်အောင် ကြိုးစားဖို့ မိန့်ကြားပါတယ်။ မြတ်စွာဘုရားဟာ အကြောက်တရားကို အဓိပ္ပါယ်မရှိတဲ့ ယုံကြည်မှုနဲ့ အစားမထိုးပါဘူး။ ကြောင်းကျိုး ညီညွတ်တဲ့ အသိပညာနှင့်သာ အစားထိုး ပါတယ်။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ ထာဝရဘုရားကို မယုံကြည်ခြင်းရဲ့ ဒုတိယအကြောင်းကတော့ ထာဝရဘုရား အယူအဆကို ထောက်ခံတဲ့ သက်သေအထောက်အထား ရှိပုံမရလို့ပါပဲ။ မြောက်မြားလှစွာသော ဘာသာတရား များက သူတို့ရဲ့ ဘာသာရေး ကျမ်းဂန်ထဲမှာသာ ထာဝရဘုရားရဲ့ စကားတွေ ပါဝင်ကြောင်း၊ သူတို့သာလျှင် ထာဝရဘုရားရဲ့ သဘာဝကို နားလည်ကြောင်း၊ သူတို့ရဲ့ ထာဝရ ဘုရားသာလျှင် အမှန်တကယ် ရှိကြောင်း၊ တခြား ဘာသာတရားများရဲ့ ထာဝရဘုရားက အမှန်တကယ် မရှိကြောင်း ကြေငြာတတ်ကြ ပါတယ်။ တချို့ဘာသာတရားက တန်ခိုးရှင်ဘုရားဟာ

ယောက်ျား၊ တချို့ ဘာသာတရားက မိန်းမ၊ တချို့ ဘာသာတရားက နပုံပဏ္ဍုက်လို့ ဆိုကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ သူတို့ရဲ့ တန်ခိုးရှင်ဘုရား အမှန်ရှိကြောင်း သက်သေအထောက်အထား များစွာရှိတယ်ဆိုပြီး ကျေနပ်နေကြပါတယ်။ သို့သော်လဲ တခြား ဘာသာတရားတွေက သူတို့ရဲ့ တန်ခိုးရှင်ဘုရား အမှန်ရှိကြောင်း အထောက်အထား ပြထားတာကိုတော့ မယုံကြည်ပဲ ပြက်ရယ်ပြု တတ်ကြပါတယ်။ များစွာသော ဘာသာတရားများဟာ တန်ခိုးရှင်ဘုရား ရှိကြောင်း ရာစုနှစ်ပေါင်းများစွာ အထောက်အထား ပြဖို့ ကြိုးစားခဲ့ကြသော်လဲ ယခုအထိ အခြေခံကျကျ ခိုင်မာစစ်မှန်တဲ့ ငြင်းမရတဲ့ အထောက်အထားကို မတွေ့ကြသေးတာကတော့ အံ့အားသင့်စရာ ကောင်းလှပါတယ်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များကတော့ ဒီလို အထောက်အထား တစ်စုံတစ်ရာ ထွက်ပေါ်လာသည်အထိ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ဆိုင်းငံ့ထားကြဦးမှာပါပဲ။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ ထာဝရဘုရားကို မယုံကြည်ခြင်းရဲ့ တတိယ အကြောင်းကတော့ ယုံကြည်ဖို့ မလိုအပ်လို့ပါပဲ။ တချို့က စကြဝဠာရဲ့အစကို ရှင်းပြဖို့ ထာဝရ ဘုရားကို ယုံကြည်ဖို့ လိုအပ်တယ်လို့ ဆိုကြပါတယ်။ ဒါ ဒီလို မဟုတ်ပါဘူး။ သိပ္ပံပညာက ထာဝရဘုရား အယူအဆ မပါဘဲ စကြဝဠာ ဖြစ်ပေါ်လာပုံကို အလွန် တိကျပြတ်သားစွာ ရှင်းလင်း ပြထားပြီး ဖြစ်ပါတယ်။

တချို့က ချမ်းသာပျော်ရွှင်၍ အဓိပ္ပါယ်ရှိတဲ့ ဘဝကို ရရေးအတွက် ထာဝရဘုရား ယုံကြည်ဖို့ လိုအပ်ကြောင်း ပြောကြပါတယ်။ ဒါလဲ မဟုတ်ပါဘူး။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တွေကို မဆိုထားနှင့်ဦး ဘာသာမဲ့များသည်ပင် ချမ်းသာပျော်ရွှင်ပြီး အဓိပ္ပါယ် ပြည့်ဝတဲ့ ဘဝကို ရနေကြပါတယ်။

တချို့က အားနည်းတဲ့ လူသားမှာ သူ့ကိုယ်ကို ကူညီနိုင်လောက်အောင် အင်အား မရှိတဲ့အတွက် ထာဝရဘုရားရဲ့ တန်ခိုးကို ယုံကြည်ဖို့ လိုအပ်ကြောင်း ဆိုကြပြန်ပါတယ်။ ဒီအချက်မှာလဲ အထောက် အထားများက ဆန့်ကျင်ဘက် သဘောကို ညွှန်ပြနေပါတယ်။ လူတွေဟာ ကိုယ်လက်အင်္ဂါ ချို့တဲ့ခြင်း၊ မစွမ်းမသန်ဖြစ်ခြင်းနှင့် အခက်အခဲ အကြပ်အတည်းပေါင်း များစွာကို ထာဝရဘုရား ယုံကြည်မှု မပါဘဲ သူတို့ရဲ့ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်၊ သူတို့ရဲ့ လုံ့ လ ဝီရိယနဲ့ ကျော်လွှား အောင်မြင်နိုင်ကြကြောင်း မကြာခဏ ကြားသိနေရပါတယ်။ လူသားကို ကယ်တင်ဖို့ရာ ထာဝရဘုရားကို ယုံကြည်ဖို့ လိုအပ်ကြောင်း တချို့က ပြောကြပြန်ပါတယ်။ ခရစ်ယာန်တို့ရဲ့ကယ်တင်ခြင်း သဘောတရားကို ယုံကြည် လက်ခံမှသာ အဲဒီအဆိုကို လက်ခံနိုင်ကြမှာပါ။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တွေကတော့ အဲဒါကို မယုံကြည်ကြပါဘူး။

မြတ်စွာဘုရားက လူသားတိုင်းမှာ စိတ်ထား ဖြူစင်အောင် လုပ်ဖို့၊ မေတ္တာ ကရုဏာ ပညာတရားတွေ

တိုးပွါးအောင်လုပ်ဖို့ စွမ်းရည်သတ္တိတွေ အပြည့်ရှိကြောင်း ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၏ အတွေ့အကြုံအရ သိမြင်ပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ မြတ်စွာဘုရားဟာ နတ်ဗြဟ္မာ စည်းစိမ်ချမ်းသာများမှ မေတ္တာ ကရုဏာ တရားဘက်ကို အာရုံပြောင်းကာ ကျွန်ုပ်တို့ ပြဿနာများကို မိမိကိုယ်ကို သိနားလည်မှုဖြင့် အဖြေရှာဖို့ အားပေးတော်မူပါတယ်။

မေး ။ ။ ဖန်ဆင်းရှင် တန်ခိုးရှင်ဘုရားတွေ မရှိဘူးဆိုရင် ဒီစကြဝဠာကြီးက ဒီမှာ ဘယ်လို ရောက်လာသလဲ။

ဖြေ ။ ။ ဒီအဖြေကိုဖြေဖို့ရာ အားလုံးသော ဘာသာ တရားတွေမှာ ပုံပြင်တွေ ဝတ္ထုတွေ ရှိကြပါတယ်။ လူသားရဲ့ အသိဉာဏ် မဖွံ့ဖြိုးသေးတဲ့ ဟိုရှေးသရောအခါ ကာလတွေမှာတော့ ဒီပုံပြင် ဝတ္ထုတွေဟာ သင့်လျော်လျောက်ပတ် ပါတယ်။ သို့သော်လဲ ရူပဗေဒပညာ၊ နက္ခတ္တဗေဒပညာ၊ ဘူမိဗေဒပညာတွေ ထွန်းကားနေတဲ့ နှစ်ဆယ်ရာစု ခေတ်မှာ တော့ ဒီလိုပုံပြင်တွေကို သိပ္ပံနည်းကျ ဖြစ်ရပ်မှန်တွေက အသာရနေပါတယ်။ သိပ္ပံပညာက တန်ခိုးရှင်ဘုရား အယူအဆကို ထည့်မစဉ်းစားဘဲနဲ့ စကြဝဠာရဲ့အစကို ရှင်းပြ ထားပါတယ်။

မေး ။ ။ စကြဝဠာရဲ့ အစနဲ့ ပတ်သက်လို့ ဗုဒ္ဓက ဘယ်လို မိန့်ခဲ့ပါသလဲ။

ဖြေ ။ ။ စကြဝဠာရဲ့ အစကို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ရှင်းပြပုံဟာ သိပ္ပံပညာ အမြင်နဲ့ အတော်ကြီး နီးစပ်အောင် ကိုက်ညီနေတာဟာဖြင့် အံ့အားသင့်စရာပါပဲ။ အဂ္ဂညသုတ်မှာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက ကမ္ဘာကြီး ပျက်သွားပြီးတော့ မရေမတွက်နိုင်တဲ့ နှစ်သန်းပေါင်းများစွာပတ်လုံး တဖြည်းဖြည်း ပြန်လည်တိုးတက် ဖြစ်ပေါ်လာလို့ ယခု လက်ရှိ အခြေအနေအထိ ရောက်လာပုံကို ဟောထားခဲ့ပါတယ်။ ပထမဆုံး အသက်ဟာ ရေမျက်နှာပြင်ပေါ်မှာ ဖွဲ့စည်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါတယ်။ ပြီးတော့ နှစ်သန်းပေါင်း အသင်္ချေပတ်လုံး တဖြည်းဖြည်း တိုးတက် ဖြစ်ပေါ်လာရာက ရှုပ်ထွေးလှတဲ့ သက်ရှိ အဖွဲ့အစည်းများအဖြစ် ရောက်လာခဲ့ပါတယ်။ ဒီဖြစ်စဉ် အားလုံးဟာ အစလဲမရှိ၊ အဆုံးလဲ မရှိပါဘူး။ သဘာဝတရားအရ လည်ပတ် ဖြစ်ပျက်နေတာပါပဲ။

မေး ။ ။ ထာဝရဘုရားရှိကြောင်း သက်သေ အထောက် အထား မရှိဘူးလို့ သင်ကဆိုပါတယ်။ ဒါဖြင့် အံ့ဩဖွယ်ရာ တန်ခိုးတွေနဲ့ ပတ်သက်လို့ သင်ဘယ်လို ပြောမလဲ။

ဖြေ ။ ။ အံ့ဩဖွယ်ရာ တန်ခိုးတွေဟာ ထာဝရဘုရားရှိကြောင်း သက်သေ အထောက်အထား တွေပဲလို့ လူအများ ယုံကြည်ကြတာ ရှိပါတယ်။ တန်ခိုးနှင့် ဆေးကုလို့ ပျောက်ကြောင်း အခြေအမြစ် မရှိဘဲ ချဲ့ကား ပြောနေကြသော်လဲ ဘယ်ဆရာဝန် ဘယ်ခွဲစိတ် ဆရာဝန် ဆီကမှ လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် သက်သေခံချက် မရကြ ပါဘူး။ တစ်စုံတစ်ယောက်ကို ကြီးမားလှတဲ့ ဘေးဒုက္ခထဲမှ တန်ခိုးနှင့် အံ့ဩဖွယ်ရာ ကယ်တင်လိုက်တယ် လို့ တဆင့်စကား ကြားသိရသော်လဲ အဲဒီလို ကယ်တင်ခဲ့ကြောင်း မျက်မြင်သက်သေ မရှိခဲ့ပါဘူး။ ထာဝရဘုရားထံ ဆုတောင်း လို့ ရောဂါဖိစီးနေတဲ့လူ ရောဂါ ပျောက်ကင်းသွားကြောင်းနှင့် ညှိုးနွမ်း ခြောက်ကပ်နေတဲ့ ကိုယ်လက်အင်္ဂါ စိုပြည် သန့်စွမ်းလာကြောင်း ကောလာဟလစကား ကြားရသော်လဲ ဘယ်တော့မှ အဲဒါတွေကို ရိုက်ထားတဲ့ ဓာတ်မှန်ကိုလဲ မကြည့်ရပါဘူး။ ဘယ်ဆရာဝန် ဘယ်ဆရာမရဲ့ ထောက်ခံ ပြောဆိုချက် ကိုမှလဲ မကြားရပါဘူး။ အခြေအမြစ်မဲ့ ချဲ့ကား ပြောနေကြတဲ့စကား၊ တဆင့်စကား၊ ကောလာဟလ

စကားတွေဟာ သက်သေအထောက်အထားကို ကိုယ်စား မပြုပါဘူး။ အံ့ဘွယ် တန်ခိုးတွေအတွက် ခိုင်မာတဲ့ သက်သေ အထောက်အထား အင်မတန် ရှားပါတယ်။

သို့သော်လဲ တခါတရံမှာ ရှင်းပြလို့ မရတဲ့အရာတွေ၊ မမျှော်လင့်နိုင်တဲ့ အဖြစ်အပျက်တွေ ဖြစ်ပျက်တတ်ပါတယ်။ ဒီလို အဖြစ်အပျက်တွေကို ရှင်းမပြနိုင်တာဟာ ထာဝရဘုရား ရှိခြင်းအတွက် သက်သေခံချက် မဟုတ်ပါဘူး။ ကျွန်ုပ်တို့ရဲ့ ဉာဏ်ပညာ မပြည့်စုံသေးဘူးဆိုတဲ့ အချက်ကို ထင်ရှား စေခြင်းသာ ဖြစ်ပါတယ်။

ခေတ်မီ ဆေးပညာ မတိုးတက်သေးမီက လူတွေဟာ ရောဂါဝေဒနာ ဖြစ်ခြင်းရဲ့ အကြောင်းရင်းကို မသိကြတဲ့ အခါမှာ ထာဝရဘုရားက၊ သို့မဟုတ် နတ်ဘုရားများက ဒါဏ်ခတ်တဲ့ အနေနဲ့ ဒီရောဂါဝေဒနာတွေကို လူတွေဆီ ပို့ပေးလိုက်တယ်လို့ ယုံကြည်ကြပါတယ်။ ဒီရောဂါ ဝေဒနာတွေ ဘာကြောင့် ဖြစ်လာတယ်ဆိုတာ အခု သိလာကြတော့ မကျန်းမာတဲ့ အခါမှာ ဆေးစားလိုက်ကြတာ ပါပဲ။ ကမ္ဘာလောက အကြောင်းကို ကျွန်ုပ်တို့ ပိုပြီး ပြည့်ပြည့်စုံစုံ သိနားလည်လာတဲ့အချိန်မှာ ဘာကြောင့် ရောဂါဝေဒနာ ဖြစ်တယ်ဆိုတာ နားလည်သလိုပဲ ဒီရှင်းပြလို့ မရတဲ့ အရာတွေ ဘာကြောင့် ဖြစ်တယ်ဆိုတာ နားလည် လာကြမှာပါပဲ။

မေး ။ ။ မြောက်များစွာသော လူတွေဟာ ထာဝရဘုရားကို ယုံကြည်ကြပါတယ်။ (အများ ယုံကြည်တာကို ထောက်ဆရင်) ဒါဟာ မမှန်ပေဘူးလား။

ဖြေ ။ ။ ဒီလိုမဟုတ်ပါဘူး။ တစ်ချိန်တုံးက ကမ္ဘာကြီးဟာ ပြားတယ်လို့ လူတိုင်း ယုံကြည်ကြပါတယ်။ သို့သော်လဲ အဲဒီလူတွေအားလုံး မှားခဲ့ပါတယ်။ အယူအဆ တစ်ခုကို ယုံကြည်တဲ့လူ အရေအတွက်နဲ့ အဲဒီ အယူအဆရဲ့ အမှား အမှန်ကို တိုင်းတာလို့ မရပါဘူး။ အယူအဆတစ်ခု မှန်တယ်မှားတယ် ဆိုတာကို ကျွန်ုပ်တို့ ပြောနိုင်တဲ့ တစ်ခုတည်းသော နည်းလမ်းကတော့ အချက်အလက် မှန်တွေကို သေချာ စေ့ငု ကြည့်ရှု လေ့လာခြင်းနှင့် သက်သေ အထောက်အထား တွေကို စစ်ဆေးခြင်းသာလျင် ဖြစ်ပါတယ်။

မေး ။ ။ ဒါဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတွေဟာ တန်ခိုးရှင် ဘုရားတွေ (Gods) ကို မယုံကြည်ကြရင် ဘာကို ယုံကြည်ကြသလဲ။

ဖြေ ။ ။ ကျွန်ုပ်တို့ တန်ခိုးရှင်ဘုရားကို မယုံကြည် ပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ကျွန်ုပ်တို့က လူသားကိုသာ ယုံကြည်လို့ပါပဲ။ လူသားတိုင်းဟာ အဖိုးတန်တယ်၊

အရေးပါတယ်လို့ ကျွန်ုပ်တို့ ယုံကြည်ကြပါတယ်။ လူသား အားလုံးမှာ ပြီးပြည့်စုံသော လူသားတစ်ဦး ဖြစ်တဲ့ ဗုဒ္ဓဘုရား အဖြစ်သို့ ရောက်စေနိုင်တဲ့၊ တိမ်မြုပ်ငုပ်ကွယ်နေတဲ့ စွမ်းရည် သတ္တိတွေ ရှိတယ်လို့ ကျွန်ုပ်တို့ ယုံကြည်ကြ ပါတယ်။ လူသားများဟာ မသိမှု အဝိဇ္ဇာနှင့် ကြောင်းကျိုးမဲ့ သဘာဝ တွေကို ဖယ်ရှားပြီးတော့ အရာတိုင်းကို အရှိအတိုင်း သိမြင်နိုင်တယ်လို့ ကျွန်ုပ်တို့ ယုံကြည်ကြပါတယ်။ မုန်းတီးခြင်း၊ အမျက်ထွက်ခြင်း၊ ရန်ငြိုးထားခြင်း၊ မနာလိုခြင်း များကို မေတ္တာထားခြင်း၊ သည်းခံခြင်း၊ စိတ်သဘောထား ကြီးခြင်း၊ သနားကြင်နာခြင်းများနှင့် အစားထိုးနိုင်တယ်လို့ ကျွန်ုပ်တို့ ယုံကြည်ကြပါတယ်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များရဲ့ လမ်းညွှန်မှု၊ ထောက်ပံ့မှုနဲ့ မြတ်စွာဘုရားရဲ့ စံနမူနာများကို ကြည့်ပြီး စိတ်ဓာတ် တက်တက်ကြွကြွနဲ့ ကြိုးစားကြရင် အခု ပြောခဲ့တဲ့ အရာတွေဟာ လက်လှမ်း မှီနိုင်တဲ့ အရာတွေချည်းပဲလို့ ကျွန်ုပ်တို့ ယုံကြည်ကြပါတယ်။ မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားခဲ့တာကတော့ –

"မိမိသည်သာလျှင် မိမိရဲ့ အားကိုးအားထားရာပဲ၊ သူတစ်ပါးဟာ မိမိရဲ့ အားကိုးရာ မဟုတ်ဘူး။"

(ဓမ္မပဒ၊ ၁၆၅)

၄။ ငါးပါးသီလ

မေး ။ ။ တခြား ဘာသာတရားများမှာ အမှားအမှန် အယူအဆကို သူတို့ ထာဝရဘုရား၊ နတ်ဘုရားများရဲ့ ပညတ်တော်တွေထဲမှ ရကြပါတယ်။ သင်တို့ ဗုဒ္ဓဘာသာတွေက ထာဝရဘုရားကို မယုံကြည်ကြတော့ ဘယ်လိုလုပ်ပြီး အမှားအမှန်ကို သိကြပါသလဲ။

ဖြေ ။ ။ လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟတရားများမှာ အခြေခံပြီး ကျွန်ုပ်တို့ကို နိဗ္ဗာန်မှ ဝေးစေတဲ့ ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံများဟာ မကောင်းမှုတွေ ဖြစ်ပါတယ် (အမှားတွေပါ)။ ပေးကမ်း လှူဒါန်းခြင်း၊ မေတ္တာထားခြင်းနှင့် အသိပညာတို့အပေါ်မှာ အခြေခံပြီးကျွန်ုပ်တို့ရဲ့ နိဗ္ဗာန်သွားရာ လမ်းကြောင်းကို ရှင်းလင်းပေးတဲ့ ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံများသာလျှင် ကောင်းမှုတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ (အမှန်တွေပါ)။

ထာဝရဘုရားကို ဗဟိုထားတဲ့ ဘာသာတရားများမှာ အမှားအမှန်သိဖို့ လိုအပ်တာ အားလုံးကတော့ ထာဝရဘုရား ပြောတဲ့အတိုင်း လုပ်ဖို့ ကြိုးစားခြင်းပါပဲ။ လူသားကို ဗဟိုထားတဲ့ ဗုဒ္ဓဘာသာလို ဘာသာတရားများမှာ အမှား အမှန် သိဖို့ကတော့ မိမိကိုယ်ကို နက်နက်နဲနဲသိရှိမှု၊ နားလည် သဘောပေါက်မှု တိုးတက်ဖြစ်ပေါ်အောင် လုပ်ရ ပါတယ်။ နားလည်မှုပေါ်မှာ အခြေခံတဲ့ လိုက်နာ ကျင့်ကြံမှုဟာ ပညတ်ချက် တစ်ခုပေါ်မှာ အခြေခံတဲ့ နာခံမှုထက် ပိုပြီး အင်အားကောင်းပါတယ်။

ဒါကြောင့် အမှားအမှန်ကို သိဖို့ရာ ဗုဒ္ဓဘာသာ တစ်ယောက်ဟာ အရာသုံးခုကို ကြည့်ပါတယ်။ အဲဒါတွေ ကတော့ (၁) ရည်ရွယ်ချက်၊ (၂) အလုပ်ကြောင့် မိမိအပေါ်မှာ အကျိုး သက်ရောက်မှုနှင့် (၃) သူတစ်ပါးအပေါ်မှာ အကျိုး သက်ရောက်မှုများပါပဲ။ ဒါန, မေတ္တာ, ပညာတို့အပေါ်မှာ အခြေခံလို့ ရည်ရွယ်ချက်က ကောင်းရင်၊ ပြီးတော့ မိမိကိုယ်ကိုလဲ (ပိုပေးကမ်း လှူဒါန်းအောင်၊ ပိုမေတ္တာ ထားအောင်၊ ပိုအသိပညာပွါးအောင်) ကူညီရင်၊ ပြီးတော့ သူတစ်ပါးကိုလဲ (ပိုပေးကမ်း လှူဒါန်းအောင်၊ ပိုမေတ္တာထားအောင်၊ ပိုအသိပညာပွါးအောင်) ကူညီရင် အဲဒီ အလုပ်တွေဟာ ကောင်းမှုကုသိုလ်တွေ၊ ကောင်းတဲ့ ကိုယ်ကျင့် တရားတွေပါပဲ။

တကယ်တော့ ဒီအချက်ဟာ အမျိုးမျိုး အစားစား ထွေပြားလှပါတယ်။ တစ်ခါတရံမှာ ကိုယ်က အကောင်းဆုံး ရည်ရွယ်ချက်နဲ့ လုပ်လိုက်ပေတဲ့လဲ ကိုယ့်အတွက်ဖြစ်စေ၊ သူတစ်ပါးအတွက်ဖြစ်စေ ကောင်းကျိုးဖြစ်ချင်မှ ဖြစ်ပါတယ်။ တခါတရံမှာ ကိုယ့် ရည်ရွယ်ချက်က မကောင်းပေတဲ့လဲ ကိုယ့်အလုပ်က သူတစ်ပါးကို ကောင်းကျိုး ရစေတတ်ပါတယ်။ တခါတရံမှာ ရည်ရွယ်ချက် ကောင်းကောင်းနဲ့ လုပ်တဲ့ အလုပ်က ကိုယ့်ကို အကျိုးရစေပေတဲ့ သူတစ်ပါးကို ထိခိုက်ကောင်း ထိခိုက်တတ်ပါတယ်။ ဒီလိုကိစ္စမျိုးတွေမှာ အကောင်းနှင့် အတော်အသင့်ကောင်းတာ ရောနေပါတယ်။

ရည်ရွယ်ချက်က မကောင်းတဲ့အတွက် အလုပ်ကလဲ ကိုယ့်ကိုရော သူတစ်ပါးကိုပါ အကျိုးမရစေဘူးဆိုရင် ဒီလို အလုပ်မျိုးဟာ မကောင်းပါဘူး။ ရည်ရွယ်ချက် ကောင်းလို့ အလုပ်ကလဲ ကိုယ့်ကိုရော သူတစ်ပါးကိုပါ ကောင်းကျိုး ရစေတယ်ဆိုရင် ဒီလို အလုပ်မျိုးဟာ အပြည့်အဝ ကောင်းတဲ့ အလုပ်ပါ။

မေး ။ ။ ဒါဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာမှာ ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့် ပတ်သက်တဲ့ ကျင့်ဝတ်တွေ ရှိပါသလား။

ဖြေ ။ ။ ရှိပါတယ်၊ ငါးပါးသီလဟာ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်တရားရဲ့ အခြေခံ ကျင့်ဝတ်ပါပဲ။ ပထမ သိက္ခာပုဒ်က သတ္တဝါကို ထိခိုက် နာကျင်စေခြင်း သတ်ဖြတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဒုတိယက ခိုးမှုမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ တတိယက ကာမဂုဏ် ကိစ္စတွေမှာ ဖေါက်ပြန် မှားယွင်းစွာ ကျင့်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ စတုတ္ထက လိမ်ညာပြောဆိုခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ ပဉ္စမက မူးယစ်စေတတ်တဲ့ အရက်သေစာနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါး မှန်သမျှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းများပါပဲ။

မေး ။ ။ ဒါပေတဲ့ တခါတရံမှာ သတ်ဖြတ်တာဟာ ကောင်းတာ သေချာပါတယ်။ ဥပမာ – ရောဂါ ပျံ့နှံ့စေတဲ့ ပိုးကိုသတ်တာ သင့်ကို သတ်မည့်လူကို သတ်တာမျိုးပေါ့။

ဖြေ ။ ။ သင့်အတွက်တော့ ကောင်းမှာပေါ့။ အဲဟို အသတ်ခံရတဲ့ ပိုးမွှား၊ အသတ်ခံရတဲ့လူမှာ ဘယ်လို နေမလဲ။ သင် အသက်ရှင်နေချင်သလို သူတို့လဲအသက်ရှင် နေချင်တာပေါ့။ သင် ရောဂါဖြန့်ပိုးကို သတ်ဖို့ ဆုံးဖြတ်တဲ့ အခါမှာ ကိုယ့်ကို စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှု (ကောင်းတာ) နှင့်

ပြောင်းပြန်သဘော (မကောင်းတာ) ရောနှောနေတယ်။ အဲဒီ သတ်ဖြတ်မှုက သင့်ကို ကောင်းကျိုး (ကောင်းမှု) ရစေပြီး၊ ဟိုပိုးမွှားကို ဆိုးကျိုး (မကောင်းမှု) ရစေတာ ထင်ရှားပါတယ်။ ဒီတော့ ရံဖန်ရံခါမှာ သတ်ဖြတ်ဖို့ လိုကောင်းလိုမှာ ဖြစ်ပေတဲ့ ဘယ်တော့မှ ကောင်းမှုတော့ မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။

မေး ။ ။ သင်တို့ ဗုဒ္ဓဘာသာတွေဟာ ပုရွက်ဆိတ်တွေ, ကြမ်းပိုးတွေနှင့် ပတ်သက်လို့ စိုးရိမ်ကြောင့်ကြလွန်းပါတယ်။

ဖြေ ။ ။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တွေဟာ ခွဲခြားမှု မရှိဘဲ အားလုံးကို လွှမ်းခြုံမိတဲ့ သနားကြင်နာ ကရုဏာတရားတိုးပွါးဖို့ ကြိုးစားနေကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ ကမ္ဘာလောကကြီးကို သတ္တဝါတိုင်း သူ့နေရာနှင့်သူ၊ သူ့လုပ်ငန်းဆောင်တာနှင့်သူ အသီးသီး စုပေါင်း ဖွဲ့စည်းထားတဲ့ အပေါင်းအဖွဲ့ကြီး တစ်ခုအဖြစ် မြင်ကြပါတယ်။

ကျွန်ုပ်တို့ဟာ သဘာဝတရားရဲ့ သိမ်မွေ့တဲ့ ချိန်ညှိမှုကို ဖျက်စီးမပစ်မိ ကျွန်ုပ်တို့ သတိထားသင့်တယ်လို့ ယုံကြည်ကြပါတယ်။ သဘာဝတရားကို အပြည့်အဝ လက်ဝါးကြီးအုပ် သုံးစားခြင်း၊ လျော့သွားတာကို ပြန်ဖြည့်

မပေးဘဲ သဘာဝတရားရဲ့ နောက်ဆုံး အစက် အပေါက်ကလေး တစ်ခုကိုတောင်မှ မရမက ဖြစ်ညှစ်ယူခြင်း၊ သဘာဝတရားကို အနိုင်ယူခြင်း၊ လွှမ်းမိုးခြင်းများအပေါ်မှာ အလေးပေးထားတဲ့ အဲဒီ ယဉ်ကျေးမှုတွေကိုပဲ ကြည့်ပါဦး။

အခု သဘာဝက တော်လှန် တိုက်ခိုက်နေပါပြီ။ လေဟာ အဆိပ် သင့်နေပါပြီ။ မြစ်ရေတွေ ညစ်ညမ်းပြီး ခန်းခြောက်ကုန်ကြပြီ။ လှပတဲ့ တိရစ္ဆာန် မျိုးစိတ်ပေါင်း မြောက်များစွာဟာ မျိုးသုဉ်းကုန်ကြပါပြီ။ တောင်တွေပေါ်မှာ သစ်ပင် ကင်းမဲ့ပြီး တောင်ကတုံးတွေ ဖြစ်ကုန်ကြပြီ။ ရေတိုက်စားကုန်ကြပြီ။ ရာသီဥတုတောင်မှ ပြောင်းလဲနေပါပြီ။

လူတွေဟာ ကြိတ်ချေဖို့၊ ဖျက်ဆီးဖို့၊ သတ်ဖြတ်ဖို့ စိတ်စောနေမှုကလေး နည်းနည်း လျှော့ပေးလိုက်ရင်ပဲ အခုပြောခဲ့တဲ့ ကြောက်စရာကောင်းတဲ့ အခြေအနေတွေ ဖြစ်ပေါ်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ကျွန်ုပ်တို့ အားလုံးဟာ သဘာဝရဲ့ အသက်ကို လေးစားမှု နည်းနည်းလေးပဲဖြစ်ဖြစ် ပိုတိုးလာအောင် ကြိုးစားသင့်ကြပါတယ်။ "ဒါဟာ သတ္တဝါရဲ့ အသက်ကို သတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း" ဆိုတဲ့ ပထမ သိက္ခာပုဒ်က ပြောပြနေတဲ့ အချက်ပါပဲ။

မေး ။ ။ ဒါပေတဲ့ မုသာဝါဒနဲ့ ပတ်သက်တာ ကျတော့ ဘယ်လိုလဲ။ မုသား မပြောဘဲ နေလို့ ဖြစ်ပါ့မလား။

ဖြေ ။ ။ လူ့အသိုင်းအဝန်းထဲမှာ ဖြစ်စေ၊ စီးပွါးရေး လောကထဲမှာဖြစ်စေ မုသားမပါဘဲ နေထိုင်လုပ်ကိုင်လို့ အမှန်တကယ် မဖြစ်ဘူးဆိုရင် ဒီလို ထိတ်လန့်စရာကောင်းတဲ့ အကျင့်ပျက်မှုမျိုးကို ပြောင်းလဲ ပစ်သင့်ပါတယ်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဆိုတာ ပိုပြီး တော်တည့်မှန်ကန်ဖို့၊ ပိုပြီး ရိုးသားဖြောင့်မတ်ဖို့ ကြိုးစားရင်း ပြဿနာနဲ့ ပတ်သက်လို့ လက်တွေ့ လုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်ဖို့ သန္နိဋ္ဌာန်ချထားတဲ့ လူမျိုးပါ။

မေး ။ ။ ကောင်းပြီ ဒါဖြင့် အရက်နှင့် ပတ်သက်လို့ ဘယ်လိုလဲ။ နည်းနည်းပါးပါးလေး သောက်တာကတော့ မထိခိုက်တာ သေချာပါတယ်။

ဖြေ ။ ။ လူတွေဟာ အရက်ကို အရသာခံဖို့ မသောက်ကြပါဘူး။ သူတို့တစ်ယောက်တည်း သောက်တဲ့ အခါ စိတ်ပြေလက်ပျောက် သောက်ကြတာပါ။ လူမှုရေး အနေနဲ့ သောက်တဲ့အခါ အများနှင့် လိုက်လျောညီထွေ ဖြစ်စေဖို့ သောက်ကြတာပါ။ သို့သော်လဲ အရက်ကို

နည်းနည်းလေးပင် သောက်ဦးတော့ စိတ်ဓာတ် ပျက်စီးပြီး သတိလက်လွတ် ဖြစ်စေပါတယ်။ အများကြီး သောက်ရင်တော့ ပျက်စီးတော့တာပါပဲ။

မေး ။ ။ ဒါပေတဲ့ နည်းနည်းပါးပါး သောက်တာဟာ သီလ မကျိုးဘူး မဟုတ်လား။ နည်းနည်းလေးပဲဟာ။

ဖြေ ။ ။ ဟုတ်ပါတယ်။ နည်းနည်းလေးပါပဲ။ ဒါပေတဲ့ နည်းနည်းတောင်မှ မစောင့်ထိန်းနိုင်ရင် သင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ဟာ မခိုင်မာဘူးပေါ့။ မဟုတ်ဘူးလား။

မေး ။ ။ ငါးပါးသီလဟာ အပြုသဘော မဟုတ်ပါဘူး။ ငါးပါးသီလက သင့်ကို မလုပ်ဖို့ပဲ ပြောတယ်။ လုပ်ဖို့ကျတော့ မပြောဘူး။

ဖြေ ။ ။ ငါးပါးသီလဟာ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့် တရားရဲ့ အခြေခံ ကျင့်ဝတ်မျှပါပဲ။ ကျင့်ဝတ်အားလုံး မဟုတ်ပါဘူး။ ကျွန်ုပ်တို့ဟာ ကျွန်ုပ်တို့ရဲ့ မကောင်းတဲ့ အပြုအမူတွေကို မှတ်သားထားပြီးတော့ အဲဒါတွေကို မလုပ်မိအောင် ကြိုးစားခြင်းအားဖြင့် ကိုယ်ကျင့်တရားကို စ,ရပါတယ်။

ဥပမာ–စကားပြောတယ် ဆိုကြပါစို့။ မှသားပြောမှုကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်းအားဖြင့် စ,သင့်ကြောင်း မြတ်စွာဘုရား မိန့်တော်မူပါတယ်။ အဲဒီလို ရှောင်ကြဉ်ပြီးတော့ မှန်တဲ့စကား၊ နူးညံ့သိမ်မွေ့တဲ့စကား၊ ယဉ်ကျေးဖွယ်ရာစကား၊ အချိန်ကာလနှင့် ကိုက်ညီတဲ့စကားကို ပြောရပါမယ်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက အောက်ပါအတိုင်း မိန့်တော်မူပါတယ်။

မမှန်သော စကားကို ရှောင်ကြဉ်သူသည် မှန်သောစကား၊ အားကိုးထိုက်သောစကား၊ ယုံကြည်ထိုက်သောစကား၊ မှီခိုအားထားထိုက်သော စကားကို ပြောသူဖြစ်သည်။ သူသည် လောကကို မလိမ်ညာ မလှည့်စားပေ။

ဂုံးချောစကား ရှောင်ကြဉ်သူသည် လူအများကြားတွင် စိတ်ဝမ်း ကွဲပြားစေဖို့ရာ ဤနေရာ၌ ကြားသောစကားကို ထိုနေရာ၌ မပြောကြားပေ။ ထိုနေရာ၌ ကြားသော စကားကို ဤနေရာ၌ မပြောကြားပေ။ သူသည် စိတ်ဝမ်းကွဲပြားနေသူများကို အစေ့အစပ်စကား ပြောကြား လေ့ရှိ၏။ ခင်မင်နေသူများကို ပိုမိုချစ်ခင်အောင် အားပေးစကား ပြောကြားတတ်၏။ ညီညွတ်မှုသည် သူ၏ ပျော်ရွှင်မှု၊ ညီညွတ်မှုသည် သူ၏ ဝမ်းမြောက်မှု၊ ညီညွတ်မှုသည် သူ၏ ချစ်ခင်မှုဖြစ်သည်။

ဤသည်မှာ သူ့စကားပြောရာတွင် ပါဝင်သော စိတ်ထား စေတနာဖြစ်သည်။

ကြမ်းတမ်း ရိုင်းစိုင်းသော စကားကို ရှောင်ကြဉ်သူသည် အပြစ်ကင်းသော စကား၊ နားဝင်သာသော စကား၊ နှစ်သက်ဖွယ်သော စကား၊ စိတ်နှလုံးသို့ သက်ဝင်သော စကား၊ ယဉ်ကျေးသော စကား၊ အများ နှစ်သက် သဘောကျသော စကားကို ပြောဆိုတတ်၏။

အကျိုးမရ အနှစ်သာရမရှိသော စကားကို ရှောင်ကြဉ်သူသည် အချိန်ကာလနှင့် ကိုက်ညီသော စကား၊ မှန်သောစကား၊ အကျိုးရှိသောစကား၊ တရားနှင့် စပ်သောစကား၊ ကျင့်ဝတ်နှင့် စပ်သော စကားကို ပြောဆိုတတ်၏။ သူသည် စိတ်နှလုံး၌ သိုမှီထားထိုက်သော စကား၊ အချိန်ကာလနှင့် လျော်သောစကား၊ သင့်လျော် လျောက်ပတ်သော စကား၊ အဓိပ္ပါယ် ပြည့်ဝသောစကား၊ အကျိုး စီးပွါးနှင့်စပ်သော စကားကို ပြောဆိုတတ်၏။

မေး ။ ။ ထေဝရဝါဒဘုရား၊ သို့မဟုတ် တန်ခိုးရှင်ဘုရားများရဲ့ တန်ခိုးကို အားကိုးအားထားမှသာလျှင် လူကောင်းတစ်ယောက် ဖြစ်နိုင်တယ်လို့ တချို့ ပြောကြပါတယ်။ (အဲဒါ ဘယ်လို သဘောရပါသလဲ။)

ဖြေ ။ ။ ဒါကတော့ လုံးဝ မှားပါတယ်။ မြင့်မြတ်တဲ့ အပြစ်ကင်းတဲ့ အပြုအမူတွေကို ပြုမူနေကြတဲ့ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တွေ၊ ဘာဘာသာမှ မကိုးကွယ်သူတွေ သန်းချီ ရှိကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ တစ်ခါတလေမှသာ မဟုတ်ဘဲ အမြဲတစေ မြင့်မြတ်တဲ့ အပြစ်ကင်းတဲ့ အပြုအမူတွေကို ပြုမူနေကြသူတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ မြင့်မြတ်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ထူး တစ်ယောက်ကို ယုံကြည်နေကြတဲ့ လူများအကြားမှာ တွေ့ရတတ်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးလိုပါပဲ။ သင်ဟာ ရိုးသားစွာ ကြိုးစားရင် သင့်ရဲ့ အပြုအမူတွေကို စင်ကြယ်အောင် လုပ်နိုင်ပါတယ်။ လုံးဝ အပြည့်အစုံ မစင်ကြယ်နိုင်တောင်မှ ပိုပြီး စင်ကြယ်အောင် ကြိုးစား လုပ်ဆောင်နိုင်တာကတော့ သေချာပါတယ်။

၅။ တမလွန်ဘဝ

မေး ။ ။ လူဟာ ဘယ်ကလာပြီး ဘယ်ကို သွားမှာပါလဲ။

ဖြေ ။ ။ ဒီအမေးကို ဖြေဖို့ ဖြစ်နိုင်တဲ့အဖြေ သုံးခု ရှိပါတယ်။ ထာဝရဘုရား သို့မဟုတ် တန်ခိုးရှင်ဘုရားများကို ယုံကြည်တဲ့ လူများက လူဟာ ထာဝရဘုရား မဖန်ဆင်းခင်က မရှိသေးဘဲ ဖန်ဆင်းလိုက်မှ ထာဝရဘုရားရဲ့ အလိုတော်ကြောင့် လူဖြစ်လာကြောင်း ပြောကြပါတယ်။ လူ့ဘဝနှင့် အသက်ရှင် နေပြီးတဲ့နောက် သေတဲ့အခါမယ် အဲဒီဘဝမှာ သူ့ရဲ့ ယုံကြည်မှု၊ ပြုလုပ်မှုအားလျော်စွာ ထာဝရ ကောင်းကင်ဘုံနန်းကိုရင်လဲ သွားရတယ်။ ထာဝရ ငရဲမှာရင်လဲ ကျရတယ်။

လူသားဝါဒသမားများနှင့် သိပ္ပံပညာရှင် တချို့ကတော့ လူဟာ သဘာဝ အကြောင်းတရားများကြောင့်

အမိဝမ်းတွင်းမှာ လူအဖြစ် ရောက်လာပြီးတော့ သေတဲ့ အခါမှာ လုံးဝအဖြစ် ရပ်သွားကြောင်း (နောက်တစ်ဘဝ မဖြစ်တော့ကြောင်း) ပြောဆိုကြပါတယ်။

ဗုဒ္ဓဘာသာက အဲဒီ ရှင်းပြချက် နှစ်မျိုးလုံးကို လက်မခံပါဘူး။ တကယ်လို့ ကောင်းမြတ်တဲ့ ထာဝရ ဘုရားသခင်ဟာ ကျွန်ုပ်တို့ကို တကယ်ပဲဖန်ဆင်းတယ်ဆိုရင် ကြောက်စရာ ကောင်းလှတဲ့ ခြေလက်အင်္ဂါ ချို့တဲ့တဲ့ လူပေါင်း မြောက်များစွာကို ဘာကြောင့် မွေးဖွားစေသလဲ ဆိုတာကို ရှင်းပြဖို့ ခက်ပါတယ်။ ပြီးတော့ ကလေးတွေ မမွေးဖွားခင် ပျက်ကျတာတို့၊ အသေကလေး မွေးဖွားလာတာ တို့ကိုလဲ ဘာကြောင့်ဆိုတာ ရှင်းပြဖို့ ခက်ပါတယ်။

ထာဝရဘုရား ဝါဒရဲ့ ရှင်းပြချက်မှာ တခြား ပြဿနာ တစ်ခုလဲ ရှိပါတယ်။ အဲဒါကတော့ လူဟာ လူ့ဘဝမှာ နှစ်ပေါင်း ၆၀၊ ၇၀ မျှသာ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ မကောင်းမှုကြောင့် ထာဝရ ငရဲမှာ ထာဝရ ဆင်းရဲကို အမြဲထာဝရ ခံစားနေရတယ် ဆိုတာဟာ နည်းနည်းမှ တရားမျှတပုံ မပေါ်ပါဘူး။ အနှစ် ၆၀၊ ၇၀ မျှ ထာဝရဘုရားကို မယုံကြည်ခြင်း၊ အကျင့်ပျက်ခြင်းကြောင့် ငရဲမှာ ထာဝရ အညှဉ်းဆဲ အနှိပ်စက် ခံရဖို့ မထိုက်ပါဘူး။

အလားတူပဲ လူ့ဘဝမှာ အနှစ် ၆၀၊ ၇၀ ကလေး ကောင်းမှု ပြုလုပ်တာနဲ့ ကောင်းကင်ဘုံနန်းမှာ ထာဝရ

ချမ်းသာ ခံစားရတယ် ဆိုတာဟာ ပေးရတဲ့ တန်ဖိုးက အလွန် နည်းနေပုံရပါတယ်။

ဒုတိယအချက်ဖြစ်တဲ့ လူသားဝါဒ သမားများနှင့် သိပ္ပံပညာရှင် အချို့ရဲ့ ရှင်းပြချက်က ပထမ ထာဝရ ဝါဒ ရှင်းပြချက်ထက် ပိုကောင်းပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ အယူအဆကို ထောက်ခံဖို့ရာ ပိုပြီး သိပ္ပံနည်းကျတဲ့ အထောက်အထားလဲ ရှိပါတယ်။ သို့သော်လဲ ဒီရှင်းပြချက်အရ အရေးကြီးတဲ့ မေးခွန်းပေါင်းများစွာ မဖြေနိုင်ဘဲ ကျန်နေပါသေးတယ်။ စိတ်လို အံ့ဩလောက်အောင် ရှုပ်ထွေးလှတဲ့ သဘာဝ တစ်ခုဟာ ဖိုမျိုးဥ မမျိုးဥလို့ ခေါ်တဲ့ ရုပ်ကလာပ်စည်းကလေး နှစ်ခု ပေါင်းဆုံမိရုံမျှနှင့် ဘယ်လို ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ပါ့မလဲ။ ပြီးတော့ အခု စိတ်နယ်လွန် ပညာကို သိပ္ပံပညာ ဂိုဏ်းခွဲ တစ်ခုအနေနဲ့ အသိအမှတ် ပြုလိုက်ပြီဆိုတော့ စိတ်ချင်း ဆက်သွယ် နားလည်မှုဖြစ်တဲ့ တယ်လီပသီ သဘောဟာ စိတ်ရဲ့ ရုပ်သဘာဝ ပုံစံမှာ အံဝင်ခွင်ကျ ဖြစ်ဖို့ရာ ပိုမိုပြီး ခက်ခဲလာပါတယ်။

ဗုဒ္ဓဘာသာက လူဟာ ဘယ်ကလာတယ်။ ဘယ်ကို သွားမယ် ဆိုတာကို ကျေနပ်ဖွယ်အကောင်းဆုံး ဖြစ်အောင် ရှင်းပြထားပါတယ်။ လူသေတဲ့အခါမှာ စိတ်ဟာ ဒီဘဝမှာ အကြောင်းခံပြီး ဖြစ်ပေါ်တိုးပွါးခဲ့တဲ့ ဝါသနာများ၊ စွမ်းရည်များ၊ သဘောလက္ခဏာများနှင့်အတူ (နောက်ဘဝမှာ)

အောင်မြင်သော မျိုးဥများအတွင်းမယ် အခြေတည် လိုက်ပါတယ်။ [အစ ဆုံး ပဋိသန္ဓေစိတ် ဖြစ်ပေါ်ခြင်းကိုပင် အများ နားလည်စေရန် အခြေတည်သည် ဟု သုံးနှုန်းဟန် တူပါသည်။ ဘာသာပြန်သူ] ဒီလိုနဲ့ တဖြည်းဖြည်း ကြီးထွားလာပြီးတော့ ပြန်လည် မွေးဖွါး လာပါတယ်။ ပြီးတော့ အရင်ဘဝက ပါလာခဲ့တဲ့ စိတ်နေစိတ်ထား အကျင့်စရိုက်များနှင့် နောက်ဘဝမှာ အသစ်ဖြစ်တဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ်မှာ အကြောင်းခံပြီး ပုဂ္ဂိုလ်အရည်အသွေး ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။ ဒီပုဂ္ဂိုလ် အရည်အသွေးကို ပညာရေး၊ မိဘတို့ရဲ့ ဩဇာအရှိန်အဝါနဲ့ လူ့အသိုင်းအဝန်းတို့လို အကြောင်းအချက်တွေကရော ကြိုးစား အားထုတ်မှုများကပါ ပြုပြင် ပြောင်းလဲပေးသွားပါတယ်။

ပြီးတော့ နောက်တစ်ကြိမ် သေပြန်တဲ့အခါ မျိုးဥသစ် အတွင်းမှာ ပဋိသန္ဓေအဖြစ် တည်ပြန်ပါတယ်။ သေခြင်း၊ ပြန်လည် မွေးဖွားခြင်းဆိုတဲ့ ဒီဖြစ်စဉ်ဟာ (ဘဝကို) ဖြစ်ပေါ်စေတဲ့ အကြောင်းများဖြစ်တဲ့ အဝိဇ္ဇာနှင့် တဏှာ အဖြစ်ရပ်သွားသည်အထိ ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ်နေပါ လိမ့်မယ်။ အဝိဇ္ဇာနှင့် တဏှာ အဖြစ်ရပ်သွားရင် ပြန်လည် မမွေးဖွားတော့ဘဲ စိတ်ဟာ နိဗ္ဗာန်လို့ခေါ်တဲ့ အခြေအနေ တစ်ခုကို ရရှိပါလိမ့်မယ်။ ဒါဟာ ဗုဒ္ဓဘာသာရဲ့ အဆုံးစွန်သော ပန်းတိုင်နှင့် ဘဝရဲ့ ရည်ရွယ်ချက်ပါပဲ။

မေး ။ ။ စိတ်ဟာ ခန္ဓာကိုယ် တစ်ခုကနေ အခြား ခန္ဓာကိုယ် တစ်ခုကို ဘယ်လို ရောက်သွားပါသလဲ။

ဖြေ ။ ။ စိတ်ကို ရေဒီယိုလှိုင်းနှင့် တူတယ်လို့ စဉ်းစားကြည့်ပါ။ ရေဒီယို လှိုင်းများဟာ စကားလုံးများ၊ တေးဂီတများနှင့် တည်ဆောက်ထားတာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဖရီကွင့်စီ(Frequency) အမျိုးမျိုးရှိတဲ့ စွမ်းအား(Energy) နှင့် တည်ဆောက်ထားတာပါ။ ဒီလှိုင်းတွေကို လွှင့်ထုတ်လိုက်တဲ့အခါ သူတို့ဟာ အာကာသ ဟင်းလင်းပြင်မှာ လျှောက်သွားနေပါတယ်။ အဲဒါကိုမှ သက်ဆိုင်ရာ အသံလွှင့်ဌာနက အသံဖမ်းစက်နှင့် ဖမ်းယူလိုက်ပြီးတော့ စကားလုံးများ တေးဂီတများအဖြစ် အသံလွှင့်ပါတယ်။ စိတ်ဖြစ်ပျက်ပုံလဲ ဒီအတိုင်းပါပဲ။ သေတဲ့အခါမှာ စိတ်ရဲ့ စွမ်းအားဟာ ဟင်းလင်းပြင်မှာ လျှောက်သွားနေပါတယ်။ အဲဒီ စွမ်းအားကိုမှ သက်ဆိုင်ရာ သန္ဓေ မျိုးဥများကဖမ်းယူလိုက်ပါတယ်။ သန္ဓေသားကောင် ကြီးထွားလာတဲ့အခါမှာ ဒီစိတ်စွမ်းအားဟာ ဦးနှောက်မှာ ဗဟိုပြုပြီး နောက်ကျတော့ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ တစ်ယောက်အဖြစ် ပေါ်ပေါက်လာပါတယ်။ *

---

* အဘိဓမ္မာ သဘောအရ စုတိစိတ် သေစိတ် ပျက်ပြီးနောက် (စိတ္တက္ခဏ တစ်ခုပင် မခြားဘဲ) နောက်က ကပ်လျက် ပဋိသန္ဓေစိတ် ရှင်စိတ် ဖြစ် ပေါ်သည်။ သို့ဖြင့် နောက်တဘဝ ဖြစ်ပေါ်သည်။

မေး ။ ။လူတစ်ယောက်ဟာ အမြဲတမ်းပဲ လူပြန်ဖြစ်ပါသလား။

ဖြေ ။ ။ မဖြစ်ပါဘူး။ သတ္တဝါ တစ်ဦးဦးအဖြစ် ပြန်လည် မွေးဖွားဖို့ရာ ဘုံဘဝတွေ များစွာ ရှိပါတယ်။ တချို့က နတ်ပြည်မှာ ပြန်ဖြစ်တယ်။ တချို့က ငရဲပြည်မှာ ပြန်ဖြစ်တယ်။ တချို့ကပြိတ္တာဘဝမှာ ပြန်ဖြစ်တယ်။ အဲဒီလို စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး ပြန်ဖြစ်ကြပါတယ်။

နတ်ပြည်ဆိုတာ နေရာဌာနတစ်ခု မဟုတ်ပါဘူး။ ဘဝ အခြေအနေ တစ်မျိုးပါ။ [ဖြေသူ ဘုန်းကြီးရဲ့ အယူအဆမျှသာ ဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ တရားတော် အရမူ နတ်ပြည်နှင့် ငရဲတို့သည် တည်နေရာ ဘုံဌာနများသာ ဖြစ်ပါသည်။ **ဘာသာပြန်သူ**]

အဲဒီ နတ်ဘဝမှာ ဖြစ်တဲ့သူဟာ နူးညံ့ သိမ်မွေ့တဲ့ ခန္ဓာကိုယ် ရှိပါတယ်။ ပဓာနအားဖြင့် နှစ်သက်စရာ အာရုံတွေကိုပဲ ခံစားရပါတယ်။ တချို့ ဘာသာတရားများက (Heaven) ကောင်းကင်ဘုံနန်းဟာ အမြဲ တည်ရှိနေတဲ့ နေရာဌာနလို့ မှားယွင်းစွာ ယူဆပြီး အဲဒီမှာ ဖြစ်ဖို့ အပြင်းအထန် ကြိုးစားကြပါတယ်။ သို့သော်လဲ ဒီလို မဟုတ်ပါဘူး။ အားလုံးသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်တဲ့ အရာများလိုပဲ နတ်ဘုံနတ်နန်းဟာလဲ မတည်မြဲပါဘူး။

အဲဒီ နတ်ပြည်မှာ သက်တမ်းကုန်သွားရင် လူ့ပြည်မှာ လူပြန်ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။

ထို့အတူပဲ ငရဲဟာလဲနေရာဌာနတစ်ခု မဟုတ်ပါဘူး။ ဘဝ အခြေအနေ တစ်မျိုးပါပဲ။ အဲဒီ ငရဲဘဝမှာ ဖြစ်တဲ့သူဟာ နူးညံ့သိမ်မွေ့တဲ့ ခန္ဓာကိုယ်ရှိပြီး ပဓာနအားဖြင့် စိတ်ဆင်းရဲ ကိုယ်ဆင်းရဲတွေကိုပဲ ခံစားနေရပါတယ်။

ပြိတ္တာဘဝဆိုတာလဲ ဘဝအခြေအနေ တစ်မျိုးပါ။ သူလဲ နူးညံ့သိမ်မွေ့တဲ့ ခန္ဓာကိုယ်ရှိပြီး အမြဲတစေ အစားအစာ ကို တောင့်တနေပါတယ်။ ကျေနပ်မှုရယ်လို့လဲ မရှိပါဘူး။

ဒီတော့ နတ်တွေက ပဓာနအားဖြင့် နှစ်သက်စရာ အာရုံတွေကို ခံစားနေရတယ်။ ငရဲသားနဲ့ ပြိတ္တာတွေက ပဓာနအားဖြင့် ဆင်းရဲတွေကို ခံစားနေရတယ်။ လူတွေက ဆင်းရဲချမ်းသာ ရောလျက် ခံစားရတယ်။ ဒါကြောင့် လူ့လောကနှင့် တခြားလောကတွေရဲ့ ခြားနားချက်က ခန္ဓာကိုယ်နှင့် တွေ့ကြုံ ခံစားမှု ကွာခြားခြင်းပါပဲ။

မေး ။ ။ ကျွန်ုပ်တို့ ဘယ်မှာ ပြန်မွေးဖွားမယ်ဆိုတာ ဘာက ဆုံးဖြတ်ပါသလဲ။

ဖြေ ။ ။ ကျွန်ုပ်တို့ ဘယ်မှာ ပြန်မွေးဖွားမယ်၊ ဘယ်ဘဝမျိုး ရမယ်ဆိုတဲ့ အပေါ်မှာ ဩဇာ သက်ရောက်တဲ့

အရေးအကြီးဆုံး အကြောင်း အချက်ကတော့ ကံတရားပါပဲ။ သို့သော်လဲ ဒီအကြောင်း တစ်ခုတည်းတော့ မဟုတ်ပါဘူး။ "ကံ" ဆိုတာ "အလုပ်" ပါပဲ။ ရည်ရွယ်ချက်ပါတဲ့ စိတ်အလုပ် စေတနာကို ဆိုလိုပါတယ်။ တနည်းပြောရရင် အတိတ်က ကျွန်ုပ်တို့ ဘယ်လို စဉ်းစားပြီး ဘယ်လို လုပ်ခဲ့တယ်ဆိုတဲ့ အချက်က ကျွန်ုပ်တို့ လက်ရှိ အခြေအနေကို ဆုံးဖြတ်ပေးပါတယ်။ ထို့အတူပဲ ကျွန်ုပ်တို့ အခု ဘယ်လိုစဉ်းစားပြီး ဘယ်လို ပြုလုပ်တယ်ဆိုတဲ့ အချက်က ကျွန်ုပ်တို့အတွက် နောင်ခါ ဖြစ်ပေါ်မည့် အခြေအနေကို ဆုံးဖြတ်ပေးပါတယ်။

နူးညံ့သိမ်မွေ့ပြီး မေတ္တာ ထားတတ်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးဟာ နတ်ဘဝမှာ ဖြစ်စေ၊ နှစ်သက် ဝမ်းသာစရာ အတွေ့အကြုံတွေကို မြောက်မြားစွာ တွေ့ကြုံ ခံစားရမည့် လူ့ဘဝမှာ ဖြစ်စေ ပြန်ဖြစ်ဖို့ များပါတယ်။ စိုးရိမ် ကြောင့်ကြမှုတွေ များပြီး အလွန် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်တဲ့ လူမျိုးဟာ ငရဲဘဝမှာဖြစ်စေ၊ ဆင်းရဲဒုက္ခတွေ မြောက်များစွာ တွေ့ကြုံ ခံစားရတဲ့ လူ့ဘဝမှာဖြစ်စေ ပြန်ဖြစ်ဖို့ များပါတယ်။

အလွန်အမင်း လိုချင်တပ်မက်ခြင်း၊ အာသာငမ်းငမ်း အရမ်းတောင့်တခြင်း၊ ဘယ်တော့မှ ကျေနပ်မှု မရဘဲ ပူလောင် ပြင်းပြတဲ့ အလိုလောဘ– ဒီတရားဆိုးတွေ ပြည့်နေတဲ့ လူဟာ ပြိတ္တာဘဝမှာဖြစ်စေ၊ လိုချင်တောင့်တမှု

တွေကြောင့် ဘာလုပ်ရမှန်း မသိအောင် ဆင်းရဲဒုက္ခကို အကြီးအကျယ် ခံစားနေရတဲ့ လူဘဝမှာဖြစ်စေ ဖြစ်ဖို့ များပါတယ်။ ဒီဘဝမှာ ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဖြစ်ပွါးတဲ့ စိတ်ခါတ် အကျင့်စရိုက်တွေဟာ နောက်ဘဝမှာလဲ ဖြစ်ပွါးမှာ ပါပဲ။ သို့သော်လဲ လူများစုကတော့ လူပဲပြန်ဖြစ် ကြတာပါပဲ။

မေး ။ ။ ဒီတော့ ကျွန်ုပ်တို့ကို ကံက မဆုံးဖြတ်ဘူး ဆိုရင် အဲဒီစိတ်ခါတ် အကျင့်စရိုက်တွေကို ပြောင်းလဲ ပစ်နိုင်တာပေါ့။

ဖြေ ။ ။ ပြောင်းလဲပစ်နိုင်တာ သေချာပါတယ်။ အဲဒါဟာ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးထဲက တဆင့်ဖြစ်တဲ့ သမ္မာဝါယာမ မဂ္ဂင်ကို ဟောရခြင်းရဲ့ အကြောင်းပါပဲ။ ဒီလို ပြောင်းလဲနိုင်ဖို့ ဆိုတာ ကျွန်ုပ်တို့ရဲ့ ရိုးသားမှု၊ ပြီးတော့ ဝီရိယစွမ်းအားကို ဘယ်လောက်များများ အသုံးပြုနိုင်တယ်ဆိုတာနှင့် ဒီအကျင့် စရိုက်က ဘယ်လောက် အင်အားကောင်းတယ်ဆိုတဲ့ အပေါ်မှာ တည်ပါတယ်။ သို့သော်လဲ တချို့လူများဟာ ဒီအကျင့် စရိုက်တွေကို ပြုပြင် ပြောင်းလဲဖို့ မကြိုးစားဘဲ မနှစ်မြို့ဖွယ်ရာ ဆိုးကျိုးတွေကိုသာ ခံစားရင်း ဒီအကျင့် စရိုက်တွေရဲ့ လွှမ်းမိုးမှုအောက်မှာ ခေါင်းငုံ့ခံကာ တစ်ဘဝလုံး နေသွားကြတာတွေ ရှိတယ် ဆိုတာလဲ မှန်ပါတယ်။ ဒီလို ပုဂ္ဂိုလ်တွေဟာ သူတို့ရဲ့ စိတ်ခါတ် အကျင့်ဆိုးတွေကို

မပြုပြင် မပြောင်းလဲကြ ချင် ဆက်လက်ပြီး ဆင်းရဲဒုက္ခတွေ ခံနေကြရဦးမှာပါပဲ။ ဒီအကျင့် စရိုက်တွေ ကြာရှည် တည်နေလေ ပြုပြင် ပြောင်းလဲဖို့ ခက်လေပါပဲ။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဟာ ဒီသဘောကို နားလည်ကြလို့ မနှစ်မြို့ဖွယ်ရာ ဆိုးကျိုးတွေကို ဖြစ်ပေါ်စေတဲ့ အကျင့် စရိုက်ဆိုးတွေကို ပယ်ရှားပြီး ပျော်ရွှင်ချမ်းသာ ဝမ်းသာဖွယ်ရာ ကောင်းကျိုးတွေကို ဖြစ်ပေါ်စေတဲ့ အကျင့် စရိုက်ကောင်းတွေ တိုးပွါးအောင် ကြိုးစားဖို့ အခွင့်ကောင်း မှန်သမျှကို အရယူ အသုံးချကြပါတယ်။

အပြစ်ကင်းတဲ့စကား ပြောဆိုခြင်း၊ အပြစ် မကင်းတဲ့ စကားကို ပြောဆိုခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ အပြစ်ကင်းတဲ့ အလုပ်ကိုပြုလုပ်ခြင်း၊ အပြစ်မကင်းတဲ့ အလုပ်ကိုပြုလုပ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းများလိုပဲ ဝချရားအားထုတ်ခြင်းဟာလဲ စိတ်ဓာတ် အကျင့်ဆိုးများကို ပြုပြင်ဖို့ရာ အသုံးပြုတဲ့ နည်းတွေထဲက တစ်နည်းပါပဲ။ ဗုဒ္ဓဘာသာတို့ရဲ့ တစ်ဘဝလုံးဟာ စိတ်ကို ဖြူစင်စေဖို့နှင့် စိတ်ညစ် စိတ်ဆိုးများမှ လွတ်မြောက် စေဖို့ လေ့ကျင့် သင်ကြားပေးတဲ့ သင်တန်း တစ်ခုပါပဲ။ ဥပမာ ဆိုကြပါစို့– သည်းခံခြင်းနှင့် သနားကြင်နာခြင်းဟာ သင်ရဲ့ အတိတ်ဘဝမှာ ထင်ရှားတဲ့ စိတ်ဓာတ် စရိုက်များ ဖြစ်ခဲ့ရင် ဒီလို စိတ်ဓာတ် စရိုက်များဟာ ဒီဘဝမှာလဲ ပြန်ပြီး ဖြစ်ပေါ်လာမှာပဲ။ ဒီဘဝမှာ အဲဒီ

သည်းခံခြင်းနှင့် သနားကြင်နာခြင်းကို ပိုအားကောင်းအောင်၊ ပိုဖွံ့ဖြိုးအောင် ပြုလုပ်မယ်ဆိုရင် ဒီစိတ်နေ စိတ်ထားများဟာ နောင် အနာဂါတ် ဘဝမှာ ပိုပြီးတော့တောင် အားကောင်း လာပါလိမ့်မယ်။ ဒါဟာ အချိန်ကြာကြာ စွဲမြဲလာတဲ့ အလေ့အကျင့်တစ်ခုဟာ ပျောက်ဖျက်ဖို့ ခဲယဉ်းတယ်ဆိုတဲ့ ရိုးရိုးရှင်းရှင်းနဲ့ သိသာထင်ရှားတဲ့ အချက်ပေါ်မှာ အခြေခံတဲ့ သဘောတရားပါ။

အခု သင်သည်းခံစိတ် သနားကြင်နာစိတ် ရှိတဲ့ အခါမှာ သူတစ်ပါးက သင့်ကို လွယ်လွယ်နှင့် စိတ်ဆွပေးလို့ မရတော့ဘူး။ သင်ကလဲ သူတစ်ပါး အပေါ်မှာ မလိုမုန်းထား စိတ် မထားတော့ဘူး။ လူတွေကလဲ သင့်ကို သဘောကျ ကြတယ်။ ဒီတော့ သင်ဟာ ပိုပြီး ပျော်စရာ၊ စိတ်ချမ်းသာစရာ ကိုပဲ တွေ့ရဖို့ ရှိတော့တယ်။

အခု နောက်ဥပမာတစ်ခု ကြည့်ကြဦးစို့။ သင်ဟာ သင်ရဲ့ အတိတ်ဘဝက စိတ်ဓာတ် အလေ့အကျင့်ကြောင့် သည်းခံဖို့ သနားကြင်နာဖို့ စိတ်ထားနှင့် ဒီဘဝမှာ လူဖြစ်လာတယ် ဆိုကြပါစို့။ သင်ဟာ ဒီဘဝမှာ အဲဒီ စိတ်ကောင်း နှလုံးကောင်းတွေကို ပိုအားကောင်းအောင် ဖွံ့ဖြိုးအောင် မလုပ်ဘဲ အမှတ်တမဲ့ နေလိုက်ရင် အဲဒီ စိတ်ကောင်း နှလုံးကောင်းတွေဟာ တဖြည်းဖြည်း အားနည်း သွားပြီး ပျောက်သွားမှာပဲ။ နောက်ဘဝမှာ လုံးဝမရှိဘဲ

ဖြစ်သွားမှာပဲ။ ဒီဘဝမှာ သည်းခံခြင်း၊ သနား ကြင်နာခြင်း ဆိုတဲ့ စိတ်ကောင်း နှလုံးကောင်းတွေ အားပျော့သွားတဲ့ အတွက် ဒီဘဝမှာပဲဖြစ်စေ၊ နောက်ဘဝမှာပဲဖြစ်စေ သင့်မှာ စိတ်တိုတာ၊ ဒေါသကြီးတာ၊ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်တာတွေ ကြီးထွားလာနိုင်တယ်။ အဲဒီ စိတ်ဓာတ် စရိုက်ဆိုးတွေက ဖန်တီးပေးလိုက်တဲ့ မနှစ်မြို့ဖွယ်ရာ အတွေ့အကြုံ တွေကိုလဲ တွေ့ကြုံ ခံစားရမှာပဲ။

နောက်ဆုံး ဥပမာတစ်ခု ကြည့်ကြဦးစို့။ သင့်ရဲ့ အတိတ် ဘဝက စိတ်ဓာတ် အကျင့် စရိုက်ဆိုးတွေကြောင့် ဒီဘဝမှာ သင်စိတ်တိုတတ်တယ်၊ ဒေါသ ကြီးတတ်တယ် ဆိုကြပါစို့။ ဒီလို မကောင်းတဲ့ စိတ်ဓာတ်တွေဟာ မနှစ်မြို့ဖွယ်ရာ အကျိုးတွေကိုပဲ ဖြစ်ပေါ်စေတယ်လို့ သင်သဘော ပေါက်တဲ့အတွက် ဒီစိတ်ဓာတ်တွေကို ပြုပြင် ပြောင်းလဲဖို့ သင်ကြိုးစားတယ်။ သူတို့ကို စိတ်ကောင်း စိတ်မြတ်တွေနဲ့ လဲလှယ် အစားထိုးလိုက်တယ်။ ကြိုးစား အားထုတ်ရင် ဖြစ်နိုင်တဲ့ သဘောရှိတာမို့ သင်ဟာ အဲဒီ စိတ်ဆိုး စိတ်မိုက်တွေကို ပယ်ရှားနိုင်ရင် သင်ဟာ စိတ်တိုခြင်း၊ ဒေါသကြီးခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်တဲ့ မနှစ်မြို့ ဖွယ်ရာ ဆိုးဝါးတဲ့ အကျိုးတရားတွေက လွတ်မြောက် သွားပါတယ်။ သင်ဟာ ဒီဘဝမှာ ဒီစိတ်ဆိုး စိတ်မိုက်တွေကို လုံးဝ မပယ်ရှားနိုင်ဦးတော့ သူတို့ကို အားနည်းသွားအောင်

လုပ်နိုင်ရင် နောက်ဘဝမှာ သင် နည်းနည်းကလေး ကြိုးစားလိုက်တာနှင့် သူတို့ကို လုံးဝ ပယ်ရှားနိုင်ပြီး သူတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်တဲ့ မနှစ်မြို့ဖွယ်ရာ ဆိုးကျိုးတွေက လွတ်မြောက်သွားပါလိမ့်မယ်။

မေး ။ ။ သင်ဟာ နောက်ဘဝအကြောင်း အများကြီး ပြောသွားတယ်။ ဒါပေတဲ့ နောက်ဘဝရှိကြောင်း သက်သေ အထောက်အထား ပြနိုင်ပါသလား။

ဖြေ ။ ။ ဗုဒ္ဓဘာသာတို့ရဲ့ တမလွန်ဘဝ ယုံကြည်မှုကို ထောက်ခံဖို့ သိပ္ပံပညာဆိုင်ရာ အထောက် အထားသာမက တခြား အထောက်အထားတွေလဲ ရှိပါတယ်။ ဒီလိုရှိတာဟာ ဒီတမလွန်ဘဝ အယူအဆ တစ်ခုပဲ ရှိပါတယ်။ ကောင်းကင်ဘုံနန်း (Heaven) ရှိတယ်ဆိုတာ သက်သေပြဖို့ ဘာအထောက်အထားမှ မရှိပါဘူး။ တကယ်တော့ လူသေရင် ပျက်စီးသွားပြီး နောက်ဘဝ မဖြစ်တော့ဘူးဆိုတဲ့ အယူအဆတွေအတွက်လဲ သက်သေအထောက်အထား မရှိပါဘူး။

သို့သော်လဲ စိတ်နယ်လွန် ပညာရှင်တွေကတော့ လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်ပေါင်း ၃၀ အတွင်းမှာ အတိတ်ဘဝတွေကို ထင်ထင်ရှားရှား မှတ်မိတဲ့ လူတချို့ရဲ့ အကြောင်းကို လေ့လာခဲ့ပါတယ်။

ဥပမာ – အင်္ဂလန်မှာ ငါးနှစ်သမီး မိန်းကလေး တစ်ယောက်က သူမရဲ့ တခြား အမေနှင့်အဖေကို မှတ်မိကြောင်း ပြောပါတယ်။ မိန်းကလေးက တခြားပုဂ္ဂိုလ် တစ်ယောက်ရဲ့ ဘဝ အဖြစ်အပျက်တွေ ဖြစ်ပုံရတဲ့ အကြောင်းအရာတွေကို ကွင်းကွင်းကွက်ကွက် ပြောပြ နိုင်တယ်။ စိတ်နယ်လွန် ပညာရှင်တွေ ရောက်လာပြီး မေးခွန်းပေါင်း မြောက်မြားစွာ မေးကြတယ်။ မိန်းကလေးက အဲဒီ မေးခွန်းတွေကို ဖြေပါတယ်။

မိန်းကလေးက စပိန်နိုင်ငံမှာလို့ ထင်ရတဲ့ ရွာတစ်ရွာ မှာ သူနေခဲ့ပုံကို ပြောပြတယ်။ သူနေခဲ့တဲ့ ရွာနာမည်၊ လမ်းနာမည်၊ အိမ်နီးချင်းတွေရဲ့ နာမည်၊ အဲဒီမှာ သူနေခဲ့ရတဲ့ နေ့စဉ်ဘဝ အကြောင်း အသေးစိတ်တွေ ပြောပြတယ်။ ကားအတိုက်ခံရလို့ နှစ်ရက်ကြာတော့ သေရပုံကိုလဲ မျက်ရည်စက်လက်နဲ့ ပြောပြရှာတယ်။ သူပြောသမျှ အသေးစိတ်တွေကို စစ်ဆေးကြည့်တော့ အားလုံး မှန်နေကြောင်း တွေ့ရတယ်။ ဒီ ငါးနှစ်သမီးလေး ပြောပြတဲ့ နာမည်နှင့်ရွာလဲ စပိန်မှာ ရှိတယ်။ သူပြောတဲ့ နာမည်နဲ့ လမ်းထဲမှာလဲ သူပြောတဲ့ ပုံသဏ္ဌာန်နဲ့ အိမ် ရှိတယ်။ ပိုသေချာတာကတော့ အဲဒီအိမ်မှာ နေတဲ့ အသက် ၂၃ နှစ် ရှိတဲ့ အမျိုးသမီး တစ်ယောက် လွန်ခဲ့တဲ့ ငါးနှစ်က ကားတိုက်လို့ သေသွားတယ် ဆိုတာ သိရတယ်။ ဒီတော့

အင်္ဂလန်မှာနေတဲ့ ငါးနှစ်သမီးလေးက စပိန်ကို မရောက်ဖူးဘဲနဲ့ ဒါတွေအားလုံး အသေးစိတ် ဘယ်လိုလုပ် သိနိုင်ပါ့မလဲ။

တကယ်တော့ ဒီလို ဘဝကြောင်း ပြောနိုင်တာဟာ ဒီတစ်ခုတည်း မဟုတ်ပါဘူး။ **ဗာဂျီနီးယား တက္ကသိုလ်** စိတ်ပညာဌာနက **ပါမောက္ခ အီယန်စတီဗင်ဆင်က** သူရေးတဲ့ "တမလွန်ဘဝ ရှိကြောင်း ညွှန်ပြနေတဲ့ ဖြစ်ရပ်နှစ်ဆယ်" စာအုပ်နှင့် "တမလွန်ပုံစံ ဖြစ်ရပ်များ" ဆိုတဲ့ စာအုပ်တွေထဲမှာ ဒီလို ဖြစ်ရပ်ပေါင်း မြောက်မြားစွာကို ဖော်ပြထားပါတယ်။ သူဟာ အများရဲ့ ယုံကြည်လေးစားမှုကို ခံရတဲ့ သိပ္ပံပညာရှင်ပါ။ ဘဝကြောင်း ပြောနိုင်တဲ့ လူတွေရဲ့ အကြောင်းကို ၂၅ နှစ်လုံးလုံး သုလေ့လာခဲ့တဲ့ အချက်တွေဟာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့ရဲ့ တမလွန်ဘဝအယူအဆအတွက် အလွန် ခိုင်မာတဲ့ အထောက်အထားတွေ ဖြစ်ပါတယ်။

မေး ။ ။ အတိတ်ဘဝတွေကို မှတ်မိတဲ့ စွမ်းရည်ကို နတ်ဆိုးရဲ့ အလုပ်လို့ တချို့က ပြောမယ်ဆို ပြောနိုင်ပါတယ်။

ဖြေ ။ ။ အရာတိုင်းကို သင့်ယုံကြည်ချက်နှင့် မကိုက်တာနဲ့ နတ်ဆိုးရဲ့ အလုပ်ဆိုပြီး သင်မပယ်နိုင်ပါဘူး။

အယူအဆ တစ်ခုခုကို ထောက်ခံဖို့ တည်ငြိမ် ခိုင်မာတဲ့ အချက်အလက် မှန်တွေကို တင်ပြတဲ့အခါမှာ ဒီအယူအဆကို သင်ပယ်ချချင်ရင် ကြောင်းကျိုး ညီညွတ်ပြီး ယုတ္တိသဘာဝ ကျတဲ့ ဆင်ခြေကိုသာ သင် အသုံးပြုရပါမယ်။ ယုတ္တိ သဘာဝမတန်တဲ့ အစွဲအလမ်းဖြစ်တဲ့ နတ်ဆိုးနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ စကားကို မပြောသင့်ပါဘူး။

မေး ။ ။ နတ်ဆိုးအကြောင်း ပြောတာကို သင်က အစွဲအလမ်းလို့ ဆိုတယ်။ တမလွန်ဘဝအကြောင်း ပြောတာရော အစွဲအလမ်း မဟုတ်ဘူးလား။

ဖြေ ။ ။ အဘိဓာန်က 'အစွဲအလမ်း'ကို ဒီလို အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ပါတယ်။ "ကြောင်းကျိုး သဘာဝနှင့် ဖြစ်ရပ် အမှန်ပေါ်မှာ အခြေမခံဘဲ မှော်အတတ်ပညာလို အယူအဆ ချင်း နှီးနွှယ် ဆက်သွယ်မှုပေါ်မှာ အခြေခံတဲ့ ယုံကြည်မှု"လို့ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ပါတယ်။ သိပ္ပံပညာရှင် တစ်ယောက်ယောက် ရေးတဲ့ နတ်ဆိုးရှိကြောင်း သေသေချာချာ လေ့လာထားချက် ကို သင်ပြနိုင်ရင် နတ်ဆိုး ယုံကြည်မှုဟာ အစွဲအလမ်း မဟုတ်ဘူးလို့ ကျွန်ုပ် ဝန်ခံပါမယ်။

နတ်ဆိုးကို သုတေသနပြုတာ ကျွန်ုပ် တစ်ခါမှ မကြားဖူးဘူး။ သိပ္ပံပညာရှင်များက ဒါမျိုးတွေကို လေ့လာဖို့ ဒုက္ခမရှာကြပါဘူး။ ဒါကြောင့် နတ်ဆိုးရှိကြောင်း သက်သေ

အထောက်အထား မရှိဘူးလို့ ကျွန်ုပ် ပြောတာပါ။ သို့သော်လဲ ကျွန်ုပ်တို့ သိခဲ့ကြတဲ့အတိုင်းပဲ တမလွန်ဘဝရှိတာကို ညွှန်ပြပုံရတဲ့ သက်သေ အထောက်အထားကတော့ ရှိပါတယ်။ ဒီတော့ တမလွန်ဘဝယုံကြည်မှုဟာ အနည်းဆုံး ဖြစ်ရပ်အမှန်များပေါ်မှာ အခြေခံ ရင် အဲဒါအစွဲအလမ်း မဖြစ်နိုင်တော့ဘူးပေါ့။

မေး ။ ။ ကောင်းပါပြီ၊ ဒါဖြင့်ရင် တမလွန်ဘဝကို ယုံကြည်တဲ့ သိပ္ပံပညာရှင်များကော ရှိဘူးပါသလား။

ဖြေ ။ ။ ရှိပါတယ် ၁၉ ရာစုနှစ် ကျော်ငးစနစ်ကို တီထွင်ပြီး ဒါဝင်ရဲ့ သီအိုရီကို ပထမဆုံးကာကွယ်တဲ့ သိပ္ပံပညာရှင် **တောမတ်ဟတ်စ်လေးက** တမလွန်ဘဝ အယူအဆဟာ အလွန်ရှေးမှမ်းစရာ ကောင်းတဲ့ အယူအဆလို့ ဆိုပါတယ်။ သူ့ရဲ့ ကျော်ကြားတဲ့ စာအုပ်တစ်အုပ်မှာ * ဒီလို ရေးထား ပါတယ်။

> တမလွန်ဘဝ အယူအဆသည် ဗြဟ္မဏဝါဒ အတွေးအခေါ်၌ အခြေခံသည် ဖြစ်စေ၊ ဗုဒ္ဓဝါဒ အတွေးအခေါ်၌ အခြေခံသည်ဖြစ်စေ ယင်းအယူအဆ၌

---

* Evolution and Ethics and other Essays

စကြဝဠာနှင့် လူသား ဆက်သွယ်ပုံကို ချိုးမွမ်းဖွယ်ရာ ရှင်းပြထားခြင်းကို တွေ့ရသည်။ ဤ ရှင်းပြချက်၏ ချီးမွမ်းဖွယ် ကောင်းပုံမှာ တခြားအရာများ ချီးမွမ်းဖွယ် ကောင်းပုံထက် မလျော့နည်းပေ။ ယင်း အယူအဆကို ရေးကြီးသုတ်ပြာ စဉ်းစားတတ်သူများ သာလျှင် မွေးရာပါ စွဲယူထားသည့် မဖြစ်နိုင်ပါဘူး ဟူသော အကြောင်းပြချက်ဖြင့် ငြင်းပယ်ကောင်း ငြင်းပယ်ပေလိမ့်မည်။ ထိုသူများမှတပါး တခြား မည်သူကမျှ ငြင်းပယ်မည် မဟုတ်ပေ။ ဤ တမလွန်ဘဝ အယူအဆသည် ဆင့်ကဲ တိုးတက် ဖြစ်ပေါ်ခြင်း သဘောတရား ကဲ့သို့ပင် အမှန်တကယ် ရှိသော လောက၌ အခြေခံထားခြင်း ဖြစ်သည်။

ပြီးတော့ အိုင်စတိုင်းရဲ့ မိတ်ဆွေဖြစ်ပြီး ထင်ရှားကျော်ကြားတဲ့ ဆွီဒင်နိုင်ငံသား နက္ခတ္တဗေဒနှင့် ရူပဗေဒ ပညာရှင် **ဂုစ်တပ်စထရွမ်းဘတ်** (Gustaf Stromberg) ကလဲ တမလွန်ဘဝ အယူအဆကို သဘောကျပါတယ်။ သူ့ အယူအဆက –

"လူ၏ အသက်ဝိညာဉ်သည် ကမ္ဘာပေါ်၌ ပြန်ပြီး လူဖြစ်မဖြစ်နှင့် ပတ်သက်လို့ အယူအဆတွေ ကွဲပြားကြသည်။ ၁၉၃၆ ခုနှစ်၌ အိန္ဒိယ အစိုးရ အာဏာပိုင်များက အလွန် စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းသော

ဖြစ်ရပ်တစ်ခုကို သေသေချာချာ စုံစမ်းစစ်ဆေးပြီး အစီရင် ခံခဲ့ကြသည်။ ဒေလီမြို့မှ ရှန္တိဒေဝီ အမည်ရှိသော မိန်းကလေး တစ်ယောက်သည် (ဒေလီမြို့နှင့် မိုင် ၅၀၀ ဝေးသော ပုတ္တရရွာ၌) သူ၏ အတိတ်ဘဝ အကြောင်းကို မှန်ကန်စွာ ပြောပြနိုင်သည်။ အတိတ်ဘဝ၌ ကွယ်လွန်ပြီး တစ်နှစ်အကြာတွင် ယခုဘဝ၌ မွေးဖွားသည်ဟု သိရသည်။ သူ့ခင်ပွန်း၏နာမည်၊ သူ့ကလေး၏ နာမည်တို့ကို ပြောပြသည်။ သူ့အိမ်ပုံသဏ္ဍာန်ကိုလဲ ပြောပြသည်။ သူ့ဘဝ အကြောင်းကိုလည်း ပြောပြသည်။ စုံစမ်းရေးကော်မရှင်က သူ့ကို သူ၏ အတိတ်ဘဝက ဆွေမျိုးများထံ ခေါ်သွားသည်။ ဆွေမျိုးများက ရှန္တိဒေဝီ ပြောပြချက်များ အားလုံး မှန်ကန်ကြောင်း ထောက်ခံကြသည်။

"အိန္ဒိယလူမျိုးများ အကြားတွင် တမလွန်ဘဝ ဆိုသည်မှာ ရိုးနေသော အရာဖြစ်သည်။ ဤ ဖြစ်ရပ်၌ သူတို့ကို အံ့သြစေသော အချက်မှာ မိန်းကလေးက များပြားလှသော အကြောင်းအရာများကို မှတ်မိနေခြင်းပင်။ ဤ ဖြစ်ရပ်နှင့် အခြား အလားတူ ဖြစ်ရပ်များကို 'မှတ်ဉာဏ်ကို ဖျက်ဆီး၍ မရ' ဟူသော သဘောတရားအတွက် နောက်ထပ်

> တိုးလာသော အထောက်အထားအဖြစ် မှတ်ယူနိုင်သည်။"

ကုလသမဂ္ဂ ယူနက်စ်ကို အဖွဲ့ရဲ့ ဦးဆောင်ညွှန်ကြားရေးမှူး ဖြစ်တဲ့ ထင်ရှား ကျော်ကြားတဲ့ ဗြိတိသျှသိပ္ပံပညာရှင် **ဂျူလီယန်ဟတ်စ်လေးက** တမလွန်ဘဝအယူအဆဟာ သိပ္ပံနည်းကျ တွေးခေါ်စဉ်းစားမှုနှင့် လုံးဝကိုက်ညီတယ်လို့ ယုံကြည်ပါတယ်။ သူ့အယူအဆက–

> "လူသေသောအခါ အမြဲရှင်နေသော အသက်ဝိညာဉ် သည် တနည်းနည်းဖြင့် ထွက်ခွါသွားသည် ဆိုသော အချက်ကို ဆန့်ကျင်သောအရာ ဘာမျှမရှိပေ။ တိကျသော ကြိုးမဲ့ကြေးနန်း သတင်းတစ်ခုကို တနည်းနည်းဖြင့် အလုပ်လုပ်နေသော စက်ကပို့လွှတ်လိုက်သကဲ့သို့ပင် ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ကြိုးမဲ့ကြေးနန်း သတင်းသည် အသစ်ဖြစ်သော ရုပ်ပစ္စည်းဖြစ်သည့် အသံဖမ်းစက်နှင့် ဆက်သွယ်မိသောအခါ သတင်းတစ်ခုသာလျှင် ပြန်၍ဖြစ်ကြောင်း မှတ်သားရမည်။ ဖြစ်နိုင်သော သဘောရှိသည့် ဝိညာဉ်ထွက်ခွါသွားခြင်းကို ဤ နည်းအတိုင်း မှတ်ယူသင့်သည်။ ဝိညာဉ်သည် ခန္ဓာကိုယ်ထဲ၌ တနည်းနည်းဖြင့် ပြန်မဖြစ်လျှင် ၎င်းသည် မည်သည့်အခါမျှ စဉ်းစား ကြံတွေးတတ်မည်

မဟုတ်ပေ။ မည်သည့်အခါမျှ ခံစားတတ်မည် မဟုတ်ပေ။

"ခန္ဓာကိုယ်မရှိဘဲ မှန်ကန်သော အဓိပ္ပါယ်ဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးအဖြစ် ဘဝ ဆက်လက်ဖြစ်ခြင်းကို စဉ်းစားလို့ပင် မဖြစ်နိုင်ပေ။ အကြောင်းမှာ ပုဂ္ဂိုလ် အရည်အသွေးသည် ခန္ဓာကိုယ်၌ အခြေတည် သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ကြိုးမဲ့ကြေးနန်း တစ်ခုသည် အသံလွှင့်စက်နှင့် ဆက်သွယ် နေသကဲ့သို့ လူများနှင့် အလားတူ ဆက်သွယ်မှုရှိသော (ခန္ဓာကိုယ်မှ) ထွက်ခွါသွားသည့် တစ်စုံတရာကို ကျွန်ုပ် စဉ်းစား ကြည့်နိုင်သည်။ သေခြင်းဆိုသည်မှာ ကျွန်ုပ် သိမြင်နိုင်သလောက် ပြောရလျှင် စကြဝဠာ အတွင်း၌ လှည့်လည် သွားလာနေသော အမျိုးမျိုးသော သဘာဝတို့၏ ဖောက်ပြန်ခြင်း သာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။ ထို အမျိုးမျိုးသော သဘာဝတို့သည် စိတ်ကို လက်ခံယူမည့် ကြိယာတစ်ခု အဖြစ်ဖြင့် အလုပ် လုပ်နိုင်သည့် တစ်စုံတရာနှင့် ဆက်သွယ်မိခြင်း အားဖြင့် အသိစိတ် အဖြစ်သို့ ပြန်လည် မရောက်သေးမီ စကြဝဠာအတွင်း၌ လှည့်လည်နေခြင်းဖြစ်သည်။"*

---

* ဤ သိပ္ပံပညာရှင်သည် တမလွန်ဘဝကို ယုံကြည်သော်လည်း သူယူဆပုံမှာ ဗုဒ္ဓဝါဒနှင့် ဆန့်ကျင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဝါဒက တည်မြဲလျက်

အမေရိကန် စက်မှု ပညာရှင် ဟင်နရီဖို့လို အလွန် လက်တွေ့ကျတဲ့ မြေကြီးဆန်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်သည်ပင် တမလွန် အယူအဆကို လက်ခံနိုင်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ တမလွန် အယူအဆက ထာဝရဘုရားဝါဒ, ရုပ်ဝါဒတို့နှင့် မတူဘဲ တိုးတက်အောင်လုပ်ဖို့ ဒုတိယ အခွင့်အရေးကို ပေးတဲ့အတွက် ဖို့ဟာ တမလွန်ဘဝ အယူအဆကို သဘောကျခြင်းပါပဲ။ ဟင်နရီဖို့က ဒီလိုပြောပါတယ်။

"ကျွန်ုပ် အသက် ၂၀ အရွယ်မှာ တမလွန် ဘဝ အယူအဆကို လက်ခံ ကျင့်သုံးပါတယ်။ ဒီအချက်နှင့် ပတ်သက်လို့ ခရစ်ယာန် ဘာသာတရားက ဘာမျှ မဖော်ပြပါဘူး။ အလုပ်ကတောင်မှ ကျွန်ုပ်ကို လုံးဝ ကျေနပ်မှုကို မပေးနိုင်ပါဘူး။ ဘဝတစ်ခုမှာ ကျွန်ုပ်တို့ စုဆောင်းထားတဲ့ အတွေ့အကြုံကို နောက်ဘဝ တစ်ခုမှာ အသုံးမပြုနိုင်ရင် အလုပ်ဟာ အကျိုးမရှိ ပါဘူး။

အမြဲ အသက်ရှင်နေသော ဝိညာဉ်, အတ္တ အယူအဆကို လက်မခံပါ။ ရှေ့ဘဝက သေစိတ် ချုပ်ပြီးနောက် တစ်စက္ကန့်ပင် အချိန်မခြားဘဲ နောက်ဘဝမှာ အစဆုံးစိတ် (ပဋိသန္ဓေစိတ်) ဖြစ်သည်ဟု ယူဆပါသည်။ အဖြေရှင် ဘုန်းကြီးသည် ဤ သိပ္ပံပညာရှင်၏ တမလွန်ဘဝ ယုံကြည်မှုကိုသာ ကိုးကားလိုဟန် တူပါသည်။ သူ၏ ယူဆပုံကို သဘောတူ၍ ကိုးကားခြင်းကား ဟုတ်ဟန်မတူပါ။

"ကျွန်ုပ် တမလွန်ဘဝ အယူအဆကို တွေ့သိလိုက်ရတဲ့ အခါမှာ စကြဝဠာ တစ်ခုလုံးနှင့်ဆိုင်တဲ့ စီမံကိန်းကြီးကို တွေ့လိုက်ရသလိုပါပဲ။ ကျွန်ုပ်ရဲ့ အတွေးအခေါ်တွေကို အကောင်အထည်ဖော်ဖို့ အချိန်တွေ ရှိသေးတယ်လို့ ကျွန်ုပ်သိမြင် လာတယ်။ အချိန် ကန့်သတ်ချက်ဆိုတာ မရှိတော့ဘူး။ ကျွန်ုပ်ဟာ နာရီလက်တံရဲ့ ကျေးကျွန် မဟုတ်တော့ဘူး။ ပင်ထွက်ဉာဏ် ထက်တယ်ဆိုတာ အတွေ့အကြုံပါပဲ။ တချို့က ဒီပင်ထွက်ဉာဏ် ထက်တာကို ပါရမီလို့ ဖြစ်စေ၊ ဗီဇလို့ဖြစ်စေ ထင်ကြပုံရတယ်။ အမှန်တော့ ဒါဟာ ဘဝပေါင်း များစွာမှာ စုဆောင်းလာတဲ့ ရှည်လျား များပြားလှတဲ့ အတွေ့အကြုံတွေကြောင့် ရတဲ့ အကျိုးတရားပါ။ တစ်ချို့က တခြား လူတွေထက် ပိုအသက်ကြီးတော့ ပိုပြီး သိနားလည် ကြတယ်။

"တမလွန်ဘဝ အယူအဆကို တွေ့လိုက်ရခြင်းက ကျွန်ုပ်ရဲ့စိတ်ကို သက်သာရာ ရစေပါတယ်။ သင်ဟာ အခု စကားပြောကြတာကို မှတ်တမ်းတင်ချင်ရင် လူတွေ စိတ်သက်သာရာရအောင် တင်ထားပါ။ ဘဝကို အရှည် မြင်ရခြင်းက (ဘဝပေါင်းများစွာကို သိမြင်ရခြင်း) ကျွန်ုပ်တို့အား ပေးတဲ့ ငြိမ်းချမ်းမှုကို တခြားလူတွေကိုလဲ ကျွန်ုပ် ခွဲဝေ ပေးချင်ပါတယ်။"

ဒီတော့ ဗုဒ္ဓဘာသာက သင်ကြားပေးတဲ့ တမလွန်ဘဝ အယူအဆကို ထောက်ခံဖို့ သိပ္ပံနည်းကျ အထောက်အထားတွေ ရှိကိုရှိပါတယ်။ ဒီတမလွန်ဘဝ အယူအဆဟာ ယုတ္တိဗေဒ နည်းအရ ကြောင်းကျိုး ညီညွတ်လှပါတယ်။ ထာဝရဝါဒနှင့် ရုပ်ဝါဒက မဖြေနိုင်တဲ့ မေးခွန်းတွေကို ဖြေကြားရတာ ရှည်လျားလှပါတယ်။ သို့သော်လဲ စိတ်ကိုတော့ အလွန် သက်သာရာ ရစေပါတယ်။ ဒီဘဝမှာ သင် ပြုလုပ်မိတဲ့ အမှုတွေကို ပြန်ပြင်ဖို့ ဒုတိယ အခွင့်အရေး မရတဲ့၊ အခွင့်ကောင်းမရှိတဲ့၊ ဒီဘဝမှာ စုဆောင်းထားတဲ့ စွမ်းရည်နှင့် ကျွမ်းကျင်မှုတွေကို တိုးတက်အောင် ပြုလုပ်ဖို့ အချိန်မရှိတဲ့ ဘဝသဘောတရားထက် ပိုဆိုးတာ ဘာရှိနိုင်ဦးမလဲ။

မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူချက် အရဆိုရင် သင် ဒီဘဝမှာ နိဗ္ဗာန် မရသေးရင် နောက်ဘဝမှာ ထပ်မံကြိုးစားဖို့ အခွင့်ကောင်း ရပါလိမ့်မယ်။ သင် ဒီဘဝမှာ အမှား လုပ်မိရင် နောက်ဘဝမှာ သင် ပြန်ပြင်နိုင်ပါလိမ့်မယ်။ သင်ဟာ သင့်ရဲ့ အမှားတွေထဲက ပညာရမှာ အမှန်ပါ။ သင် ဒီဘဝမှာ မရနိုင်တဲ့ အရာတွေကို နောက်ဘဝမှာ ရနိုင်လာမှာပါ။ အလွန် အံ့သြစရာကောင်းတဲ့ သင်ကြားချက်ပါပဲ။

၆။ ကရုဏာနှင့် ပညာ

မေး ။ ။ ကရုဏာနှင့် ပညာအကြောင်းကို ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တွေ ပြောကြတာ မကြာခဏ ကြားရပါတယ်။ ဒီ စကားလုံးတွေက ဘာ အဓိပ္ပါယ် ရှိပါသလဲ။

ဖြေ ။ ။ တချို့ဘာသာ တရားတွေက (အဓိပ္ပါယ် အလွန် နီးစပ်တဲ့ နှစ်ခုဖြစ်တဲ့) ကရုဏာ၊ သို့မဟုတ် မေတ္တာဟာ အရေးအကြီးဆုံး ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အရည် အသွေး ဖြစ်ကြောင်း ယုံကြည်ကြပါတယ်။ သို့သော်လဲ သူတို့ဟာ အသိပညာ တိုးပွါးအောင် မလုပ်ကြပါဘူး။ အဲဒါကြောင့် ရတဲ့ အကျိုးကတော့ အလွန် စိတ်သဘောထား ပြည့်ဝတဲ့ လူအ၊ အသိပညာ မရှိတဲ့ သနားကြင်နာတတ်သူ အဖြစ် အဆုံးသတ်ခြင်းဆိုတဲ့ အကျိုးပါပဲ။

သိပ္ပံပညာလို တခြား တွေးခေါ်ရေး စနစ်တွေ ကျတော့လဲ အသိပညာကို အကောင်းဆုံး တိုးပွားအောင် ကြိုးစားရမယ်၊ ကရုဏာ အပါအဝင် စိတ်လှုပ်ရှား ခံစားမှု အားလုံးကိုတော့ ဘေးဖယ်ထားရမယ်လို့ ယုံကြည်ကြ

ပါတယ်။ ဒီတော့ သိပ္ပံပညာဟာ သို့မဟုတ် သိပ္ပံပညာရှင်များဟာ (သိပ္ပံပညာမှ ရရှိမည့်) ရလဒ်ကိုသာ အာရုံစိုက်စိတ်စောနေကြတယ်ဆိုတဲ့ အကျိုးနှင့် သိပ္ပံပညာဟာ လူသားကို အလုပ်အကျွေး ပြုဖို့သာ ဖြစ်တယ်၊ ချုပ်ကိုင်ဖို့ လွှမ်းမိုးဖို့ မဟုတ်ဘူး ဆိုတာကို မေ့ထားတဲ့ အကျိုးများ ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ သိပ္ပံပညာရှင်များဟာ အနုမြူဗုံး ပြုလုပ်ခြင်း၊ ရောဂါပိုးမွှား တိုက်ဖျက်ခြင်းနှင့် အလားတူ လုပ်ငန်းများကို တိုးတက်အောင် ပြုလုပ်ဖို့ သူတို့၏ ကျွမ်းကျင်မှု ပညာများကို အသုံးချခဲ့ကြလို့ပါပဲ။

တချို့ဘာသာတရားတွေက ကြောင်းကျိုး ဆင်ခြင်တုံတရားနှင့် အသိပညာကို ချစ်ခင်မှုနှင့် ယုံကြည်မှု ကဲ့သို့သော စိတ်လှုပ်ရှား ခံစားမှုရဲ့ ရန်သူအဖြစ် အမြဲတမ်း မြင်ကြတယ်။ သိပ္ပံပညာက ချစ်ခင်မှုနှင့် ယုံကြည်မှု ကဲ့သို့သော စိတ်လှုပ်ရှား ခံစားမှုများကို ကြောင်းကျိုး ဆင်ခြင်တုံပညာနှင့် လက်တွေ့ကျခြင်းရဲ့ ရန်သူများအဖြစ် အမြဲတမ်း မြင်ကြတယ်။

ဗုဒ္ဓဘာသာကတော့ (ကရုဏာနှင့် ပညာ) ချိန်ညှိပြီး ပြည့်စုံတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက် ဖြစ်ဖို့ သင်ကြားပေးတဲ့ အတွက် သင်ဟာ ကရုဏာနှင့်ပညာ တိုးပွားအောင် ကြိုးစားရပါမယ်။ ပြီးတော့ ဗုဒ္ဓဘာသာဟာ တယူသန်ဝါဒ မဟုတ်ဘဲ အတွေ့အကြုံပေါ်မှာ အခြေခံတာဖြစ်လို့ သိပ္ပံပညာကိုလဲ ကြောက်စရာ မရှိပါဘူး။

မေး ။ ။ ဒါဖြင့် ဗုဒ္ဓတရားတော်အရ ပညာဆိုတာ ဘာပါလဲ။

ဖြေ ။ ။ အမြင့်ဆုံး ပညာက သဘာဝတရား အားလုံးဟာ ပရမတ္ထ သဘောအားဖြင့် မမြဲဘူး၊ မပြည့်စုံဘူး၊ အတ္တ မဟုတ်ဘူးလို့ မြင်ပါတယ်။ ဒီအသိအမြင် ပညာဟာ လုံးဝ လွတ်လပ်ပြီးတော့ နိဗ္ဗာန်လို့ခေါ်တဲ့ ကြီးမြတ်တဲ့ လုံခြုံမှုနှင့် ချမ်းသာမှုကို ရစေပါတယ်။ သို့သော်လဲ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက ဒီပညာအဆင့်ကို အလွန် များများကြီး မမိန့်ကြားပါဘူး။

တစ်စုံတစ်ယောက်က ပြောတာကို မဆင်ခြင် မစဉ်းစားဘဲ ယုံကြည်ရင် စစ်မှန်တဲ့ ပညာ မဟုတ်ပါဘူး။ စစ်မှန်တဲ့ ပညာက ကျွန်ုပ်တို့ကိုယ်တိုင် တိုက်ရိုက်သိမြင်တဲ့ ပညာပါ။ ဒီပညာအဆင့် ရဖို့ရာ အသိစိတ်ဓာတ်ကို ပိတ်မထားရပါဘူး၊ ဖွင့်ထားရပါတယ်။ တခြားသူများရဲ့ အမြင်ကို တယူသန်စိတ်ထားနှင့် ဖယ်မထားရပါဘူး၊ ဂရုစိုက် နားထောင်ရပါတယ်။ ကျွန်ုပ်တို့ အယူအဆနဲ့ ဆန့်ကျင်တဲ့ အချက်တွေကို မစဉ်းစားဘဲ မနေရပါဘူး၊ သေသေချာချာ စစ်ဆေး ရပါတယ်။ မစဉ်းစားဘဲ စိတ်အထင်မျှနဲ့ တဘက်သတ် မဆုံးဖြတ် ရပါဘူး၊ လက်တွေ့ကျကျ ဆင်ခြင် စဉ်းစားရပါတယ်။

ကျွန်ုပ်တို့ထံ ကမ်းလှမ်းလာတဲ့ စိတ်လှုပ်ရှား ခံစားမှုနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ အရာများကို မစဉ်းစားဘဲ လက်မခံရပါဘူး၊ အချိန်ယူ စဉ်းစားပြီးမှ ယုံကြည်ရပါတယ်။ ကျွန်ုပ်တို့ ယုံကြည်မှုနဲ့ ဆန့်ကျင်တဲ့ အချက်အလက်မှန်များကို တင်ပြလာတဲ့အခါမှာ ကျွန်ုပ်တို့ရဲ့ ယုံကြည်မှု ပြောင်းလဲဖို့ အဆင်သင့် ဖြစ်ရပါတယ်။ ဒီအချက်များအတိုင်း လိုက်နာလုပ်ဆောင်သူဟာ ပညာနှင့် ပြည့်စုံသူဖြစ်တာ သေချာပါတယ်။ နောက်ဆုံးမှာ ပညာစစ် ပညာမှန်ကိုရဖို့ သေချာပါတယ်။

ပြောတဲ့အတိုင်း လက်ခံယုံကြည်တဲ့လမ်းက လွယ်ကူလှပါတယ်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ လမ်းစဉ်ကတော့ သတ္တိရှိမှု၊ သည်းခံနိုင်မှု၊ အပျော့အတိုးရမှုနှင့် အသိဉာဏ်ကို လိုအပ်ပါတယ်။

မေး ။ ။ မဆိုစလောက်တဲ့ လူနည်းစုသာ ဒီအတိုင်း လုပ်နိုင်မှာပါ။ ဒီတော့ အနည်းငယ်မျှသာ ဒါကို လက်တွေ့ လုပ်နိုင်တယ် ဆိုရင် ဗုဒ္ဓဘာသာအနေနဲ့ ဘယ်လိုလဲ။

ဖြေ ။ ။ လူတိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာအတွက် အဆင်သင့် မဖြစ်သေးဘူးဆိုတာ မှန်ပါတယ်။ သို့သော်လဲ မှားယွင်းပြီး လူတိုင်း လိုက်နာ ကျင့်သုံးနိုင်လောက်အောင် လွယ်လွယ်ကူကူ နားလည်နိုင်တဲ့ ဘာသာတရားကို သင်ကြား

ပေးသင့်တယ်ဆိုရင် ဒါဟာ ရယ်စရာ ဖြစ်နေမှာပဲ။ ဗုဒ္ဓဘာသာဟာ အမှန်တရားကို ဦးတည်ပါတယ်။ သို့သော်လဲ လူတိုင်းဟာ ဗုဒ္ဓဘာသာ တရားကို နားလည်နိုင်ဖို့ စွမ်းရည် မရှိသေးရင် သူတို့ဟာ နောက်ဘဝမှာ နားလည်ဖို့ အဆင်သင့် ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ သို့သော်လဲ နားလည်မှု တိုးပွါးအောင် ကြိုးစားနိုင်သူတွေ ရှိကြပါသေးတယ်။ ဒါ့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များက ဗုဒ္ဓဘာသာ အသိအမြင် များကို တခြား ပုဂ္ဂိုလ်များအား ခွဲဝေပေးဖို့ရန် သိမ်မွေ့ တိတ်ဆိတ်စွာ ကြိုးစားနေကြတာပါ။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဟာ ကျွန်ုပ်တို့ကို မဟာ ကရုဏာ တရားနှင့် ဟောကြား ဆုံးမတော်မူပါတယ်။ ကျွန်ုပ်တို့ကလဲ အခြားသူများကို ကရုဏာတရားနှင့် သင်ကြားပေးနေကြပါတယ်။

မေး ။ ။ ဒီလိုဆိုတော့ ကျွန်ုပ်တို့ ကရုဏာအလှည့် ရောက်လာပြီ။ ဗုဒ္ဓဘာသာ တရားအရ ကရုဏာဆိုတာ ဘာပါလဲ။

ဖြေ ။ ။ ပညာက ကျွန်ုပ်တို့ရဲ့ ဉာဏ်ပညာနှင့်ဆိုင်တဲ့ အပိုင်း သို့မဟုတ် အလုံးစုံ ခြုံငုံသိမြင်ခြင်းနှင့် ဆိုင်တဲ့အပိုင်း ကို လွှမ်းခြုံမိသလို ကရုဏာကလဲ ကျွန်ုပ်တို့ရဲ့ စိတ်လှုပ်ရှား ခံစားမှုဆိုင်ရာ အပိုင်းကို လွှမ်းခြုံမိပါတယ်။ ပညာလိုပဲ ကရုဏာဟာလဲ လူသားရဲ့ အတုမဲ့ အရည်အသွေးပါ။

Compassion = ကရုဏာဟာ "အတူတကွ" လို့ အဓိပ္ပါယ်ရှိတဲ့ 'Co' ဆိုတဲ့ စကားလုံးနဲ့ "ပြင်းထန်စွာ ခံစားခြင်း" လို့ အဓိပ္ပါယ်ရတဲ့ 'Passion' ဆိုကဲ့ စကားလုံး နှစ်လုံးကို တွဲစပ်ထားတာပါ။ ဒါကြောင့် "အတူတကွ ပြင်းထန်စွာ ခံစားခြင်း" ဟာ Compassion (ကရုဏာ)ရဲ့ အဓိပ္ပာယ်ပါ။ ကျွန်ုပ်တို့ဟာ တစ်စုံတစ်ယောက် ဒုက္ခ ရောက်နေတာတွေ့ရင် ကျွန်ုပ်တို့ကိုယ်တိုင် ဒုက္ခရောက်နေ သလို ခံစားရပါတယ်။ အဲဒီအခါမှာ ကျွန်ုပ်တို့ဟာ သူတို့ရဲ့ ဒုက္ခကို ဖယ်ရှားပေးဖို့၊ သို့မဟုတ် သက်သာအောင် လုပ်ပေးဖို့ ကြိုးစားကြပါတယ်။ ဒါဟာ ကရုဏာပါပဲ။ ဒါကြောင့် ဆင်းရဲဒုက္ခကို ခွဲဝေခံစားခြင်း၊ သက်သာအောင် လုပ်ပေးဖို့ အဆင်သင့် ဖြစ်ခြင်း၊ ကိုယ်ချင်းစာခြင်း၊ ကြောင့်ကြခြင်း၊ ဂရုစိုက်ခြင်းကဲ့သို့သော လူသားမှာရှိတဲ့ ဗုဒ္ဓနှင့်တူတဲ့ အရည်အသွေး အားလုံးဟာ ကရုဏာရဲ့ သဘော လက္ခဏာတွေပါပဲ။

ကရုဏာရှင် ပုဂ္ဂိုလ်မှာရှိတဲ့ သူတစ်ပါးကို ဂရုစိုက်ခြင်း၊ ချစ်ခင်ခြင်းများဟာ မိမိကိုယ်ကို ဂရုစိုက်ခြင်း၊ ချစ်ခင်ခြင်းမှာ အခြေခံကြောင်း သင် သတိပြုမိပါလိမ့်မယ်။ ကျွန်ုပ်တို့ဟာ ကျွန်ုပ်တို့ကိုယ်ကို တကယ်နားလည်ရင် သူတစ်ပါးကိုလဲ တကယ် နားလည်ပါလိမ့်မယ်။ ကျွန်ုပ်တို့ ဟာ ကျွန်ုပ်တို့အတွက် ဘာဟာ အကောင်းဆုံးဆိုတာကို

နားလည်ရင် သူတစ်ပါးအတွက်လဲ ဘာဟာ အကောင်းဆုံး ဖြစ်တယ် ဆိုတာ နားလည်ပါလိမ့်မယ်။ ကျွန်ုပ်တို့ဟာ ကျွန်ုပ်တို့ အတွက် ခံစားတတ်တဲ့အခါမှာ သူတစ်ပါး အတွက်လဲ ခံစားနိုင်ပါလိမ့်မယ်။ ဒါကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာမှာ မိမိအတွက် စိတ်ဓာတ်ရေးရာ တိုးတက်မှုဟာ တစ်ခြား ပုဂ္ဂိုလ်များရဲ့ ကောင်းကျိုး ချမ်းသာအတွက် ကြောင့်ကြပြုမှု အဖြစ်သို့ အလွန် သဘာဝကျစွာ တိုးတက် ပွင့်လင်း လာပါတယ်။ ဒီအချက်ကို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာရဲ့ ဘဝက ကောင်းကောင်းကြီး နမူနာ ပြပါတယ်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဟာ ကိုယ်တော်မြတ်ရဲ့ ကောင်းကျိုးချမ်းသာအတွက် ခြောက်နှစ် ပတ်လုံး ကြိုးစားခဲ့ ပါတယ်။ နောက်ခါကျမှ တလောကလုံး အတွက် အကျိုးများအောင် ဆောင်ရွက် နိုင်ခဲ့ပါတယ်။

မေး ။ ။ ဒီတော့ သင်က ကိုယ့်ကိုယ်ကို ကူညီပြီးရင် သူတစ်ပါးကိုလဲ အကောင်းဆုံး ကူညီနိုင်တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ အဲဒါ တဆိတ် တကိုယ်ကောင်း မဆန် ပေဘူးလား။

ဖြေ ။ ။ ကျွန်ုပ်တို့ဟာ သူတစ်ပါးရဲ့အရင် မိမိအတွက် ကြောင့်ကြစိုက်မှုကို တစ်ကိုယ်ကောင်း ဆန်တယ်လို့ မြင်လေ့ရှိကြပြီး မိမိရဲ့အရင် သူတစ်ပါးကို

ကြောင့်ကြစိုက်မှု ကိုတော့ တစ်ကိုယ်ကောင်း ဆန်ခြင်းရဲ့ ဆန့်ကျင်ဘက်လို့ မြင်လေ့ ရှိကြတယ်။

ဗုဒ္ဓဘာသာကတော့ နှစ်မျိုးလုံးကို အဲဒီလို မမြင်ပါဘူး။ အဲဒီနှစ်မျိုးကို ပေါင်းစပ်ပြီးတော့ မြင်ပါတယ်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကို တကယ် ကြောင့်ကြစိုက်မှုဟာ မိမိနှင့် သူတစ်ပါး တစ်သားတည်း မြင်လာတဲ့ အခါမှာ သူတစ်ပါးအတွက် ကြောင့်ကြစိုက်မှု အဖြစ်သို့ တိုးတက် ရင့်ကျက်သွားပါတယ်။ ဒါဟာ စစ်မှန်တဲ့ ကရုဏာ တရားပါပဲ။

ကရုဏာဟာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာရဲ့ တရားတော် တည်းဟူသော သရဖူမှာ အလှအပဆုံး ရတနာ ဖြစ်ပါတယ်။

၇။ သက်သတ်လွတ်ဝါဒ

မေး ။ ။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တွေဟာ သက်သတ်လွတ် သမားတွေ ဖြစ်သင့်တယ် မဟုတ်လား။

ဖြေ ။ ။အဲဒီလိုဖြစ်ဖို့ မလိုအပ်ပါဘူး။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဟာ သက်သတ်လွတ်သမား မဟုတ်ပါဘူး။သူ့ရဲ့ တပည့်များကိုလဲ သက်သတ်လွတ်စားဖို့ မမိန့်ကြား ပါဘူး။ ဒီခေတ်မှာတောင်မှ သက်သတ်လွတ်သမား မဟုတ်ဘဲ စိတ်ကောင်းနှလုံးကောင်းရှိတဲ့ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တွေ အများကြီးပါပဲ။

မေး ။ ။ ဒါပေမဲ့ သင် အသားစားရင် သတ္တဝါတစ်ခု တစ်ဦး သေတဲ့အတွက် သင့်မှာ သွယ်ဝိုက်သောအားဖြင့် တာဝန်ရှိပါတယ်။ အဲဒါဟာ ငါးပါးသီလထဲက ပထမ သိက္ခာပုဒ်ကို ချိုးတာ မဟုတ်ဘူးလား။

ဖြေ ။ ။ မှန်ပါတယ်၊ တစ်စိတ် တစ်ဒေသအားဖြင့် သွယ်ဝိုက်ပြီးတာဝန်ရှိပါတယ်။ သို့သော်လဲ သင် ဟင်းသီးဟင်းရွက် စားတဲ့အခါလဲ အတူတူပါပဲ။ လယ်ယာဦးကြီးက

ဟင်းသီးဟင်းရွက်တွေ ပိုးပေါက်မပါဘဲ သင့် ထမင်းစားပွဲပေါ် ရောက်အောင် ဟင်းသီးဟင်းရွက် ပင်တွေကို ပိုးသတ်ဆေးတွေ အဆိပ်တွေ ဖျန်းပေးရပါတယ်။ ပြီးတော့ သင့် သားရေခါးပတ်အတွက်၊ လက်ဆွဲအိပ်အတွက်၊ သင်သုံးတဲ့ ဆပ်ပြာချက်ဖို့ အမဲဆီ၊ ပြီးတော့ တခြား တိရိစ္ဆာန်အသား၊ တိရိစ္ဆာန် သားရေနဲ့ လုပ်ထားတဲ့ ပစ္စည်းတွေ၊ ဒါတွေအတွက် တိရိစ္ဆာန်တွေကို သတ်ရပါတယ်။ တခြား သတ္တဝါ သေတဲ့အတွက် တစ်နည်းနည်းနဲ့ သွယ်ဝိုက်ပြီး တာဝန် မရှိအောင် အသက်ရှင်နေဖို့ မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။ ဒါဟာ ဒုက္ခသစ္စာရဲ့ ပုံစံ တစ်ခုပါပဲ။ သူလိုကိုယ်လို သာမန် အသက်ရှင်နေတာဟာ ဆင်းရဲပါတယ်။ ကျေနပ်ဖွယ် မရှိပါဘူး။ သင် ပါဏာတိပါတ သိက္ခာပုဒ်ဆောက်တည်တဲ့ အခါမှာ သတ္တဝါရဲ့ အသက်ကို သတ်ခြင်းအတွက် တိုက်ရိုက် တာဝန် မရှိအောင် ကြိုးစားရှောင်ကြဉ်ရပါတယ်။

မေး ။ ။ မဟာယာန ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တွေဟာ အသား မစားကြဘူး မဟုတ်လား။

ဖြေ ။ ။ အဲဒါ မမှန်ပါဘူး။ တရုတ် မဟာယာန ဗုဒ္ဓဘာသာက သက်သတ်လွတ်စားဖို့ အလွန် အလေးထားပေတဲ့ တိဘက်နှင့် ဂျပန်မှာရှိတဲ့ ဗုဒ္ဓဘာသာတွေကတော့

အမျိုးသား အမျိုးသမီးရော ဘုန်းကြီးတွေပါ အသားစားတဲ့ အလေ့ ရှိပါတယ်။

မေး ။ ။ သို့သော်လဲ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တစ်ယောက်ဟာ သက်သတ်လွတ်သမားပဲ ဖြစ်သင့်တယ်လို့ ကျွန်ုပ် ထင်တုန်းပါပဲ။

ဖြေ ။ ။ လူတစ်ယောက်ဟာ သက်သတ်လွတ် ဝါဒကို တင်းတင်းကျပ်ကျပ် ကျင့်သုံးပြီး တကိုယ်ကောင်း ဆန်မယ်၊ မရိုးဖြောင့်ဘူး၊ ယုတ်ညံ့ နိမ့်ကျမယ်ဆိုရင် နောက်တစ်ယောက်က သက်သတ်လွတ်သမားတော့ မဟုတ်ဘူး၊ ကိုယ်ချင်းစာတရားရှိတယ်, ရက်ရောတယ်, သနားကြင်နာတတ်တယ်ဆိုရင် ဒီလူ နှစ်ယောက်ထဲက ဘယ်သူဟာ ပိုတော်တဲ့ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ဖြစ်မလဲ။

မေးသူ ။ ။ ရိုးဖြောင့်ပြီး သနား ကြင်နာတတ်တဲ့လူက ပိုတော်ပါတယ်။

ဖြေသူ ။ ။ ဘာကြောင့်ပါလိမ့်။

မေးသူ ။ ။ ဒီလိုပုဂ္ဂိုလ်က စိတ်ကောင်း နှလုံးကောင်း ရှိကြောင်း ထင်ရှားလို့ပါ။

ဖြေသူ ။ ။ အတိအကျ မှန်ပါတယ်။ အသား မစားတဲ့ လူက စိတ်ထား မဖြူစင်ဘဲ ရှိတတ်သလို

အသားစားတဲ့လူက စိတ်နှလုံး ဖြူစင်နေတာလဲ ရှိနိုင်ပါတယ်။ ဗုဒ္ဓ တရားတော်မှာ အရေးကြီးတာက စိတ်နှလုံးရဲ့ အရည် အချင်းပါ။ အစားအစာမှာပါတဲ့ အရာ မဟုတ်ပါဘူး။

များစွာသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တွေဟာ အသား မစားဖို့ ကျတော့ သိပ်ဂရုစိုက်ကြတယ်။ တစ်ကိုယ်ကောင်း ဆန့်တာ၊ မရိုးဖြောင့်တာ၊ ရက်စက်တာ၊ မနာလို ဝန်တိုတာတွေ ကိုတော့ ကြောင့်ကြခံပြီး မစဉ်းစားကြဘူး။ လုပ်ဖို့ လွယ်ကူတဲ့ အစားအစာ ပြောင်းလဲတာကိုတော့ လုပ်ကြတယ်။ လုပ်ဖို့ခက်တဲ့ စိတ်ထား ပြောင်းဖို့ကျတော့ မလုပ်ကြဘူး။ ဒါကြောင့် သက်သတ်လွတ်စားသူ ဟုတ်သည်ဖြစ်စေ၊ မဟုတ်သည်ဖြစ်စေ ဗုဒ္ဓဘာသာမှာ အရေး အကြီးဆုံးက စိတ်ထား ဖြူစင်ဖို့ပဲဆိုတာ မှတ်ထားပါ။

၈။ ကံနှင့် ကြမ္မာ

[ဤနေရာ၌ Luck ကို ကံ၊ Fate ကို ကြမ္မာဟု ဘာသာပြန်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အကြောင်းမရှိဘဲ အလိုအလျောက် ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟု လူတို့ ယူဆကြသော ကောင်းသော အခြေအနေကို ကံ။ ဆိုးသော အခြေအနေကို ကြမ္မာဟု ဆိုလိုပါသည်။ ပိုမို သင့်လျော်သော စကားလုံး ရှာမရ၍ အများသုံးသည့် စကားလုံးကိုပင် ဤနေရာ၌ သုံးလိုက်ရပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကမ္မဝါဒမှ ကံနှင့် လုံးဝ မသက်ဆိုင်ပါ။]

မေး ။ ။ မျော်ပညာ၊ ဗေဒင်ပညာနှင့် ပတ်သက်လို့ ဗုဒ္ဓက ဘယ်လို သင်ကြားပါသလဲ။

ဖြေ ။ ။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက ဗေဒင်ဟောတာ လက်ဖွဲ့ဆောင်တာ အဆောက်အအုံအတွက် လာဘ်ကောင်းတဲ့နေရာ ရွေးတာ ရှေ့ဖြစ်ဟောတာ နေ့ကောင်းရက်သာ ရွေးတာလို အလုပ်မျိုးကို အကျိုးမရှိတဲ့ အစွဲအလမ်းတွေလို့ မှတ်ယူပါတယ်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဟာ ကိုယ်တော်မြတ်ရဲ့ တပည့်သာဝကတွေကို ဒီလိုဟာတွေ မလုပ်ဖို့ တားမြစ်တော် မူပါတယ်။

ဒါတွေအားလုံးကို "ယုတ်နိမ့်သော အတတ်ပညာ" *တွေလို့ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက နာမည် တပ်ပါတယ်။

"တချို့ ဘာသာဝင် ပုဂ္ဂိုလ်များဟာ ယုံကြည်သူတို့ လှူဒါန်း ထောက်ပံ့ထားသော အစားအသောက်တို့ကို စားသောက်ရင်း လက္ခဏာဖတ်ခြင်း၊ နိမိတ်ဖတ်ခြင်း၊ အိပ်မက်ဟောခြင်း၊ ကံကောင်းကံဆိုးရွေးခြင်း၊ လာဘ်နတ်သမီးကို ပသခြင်း၊ အဆောက်အအုံအတွက် လာဘ်ကောင်းသည့် နေရာတို့ကို ရွေးချယ်ခြင်း ကဲ့သို့သော မှားယွင်းသော နည်းဖြင့် အသက်မွေးခြင်းကို ပြုကြ၏။ ရဟန်း ဂေါတမသည်ကား ဤကဲ့သို့သော ယုတ်နိမ့်သော အတတ်ပညာနှင့် * မှားယွင်းသော အသက်မွေးမှုမှ ရှောင်ကြဉ်၏။ (ဒီ – ၁၊ ၉ – ၁၂)

မေး ။ ။ ဒီလိုဆိုရင် တစ်ခါတရံမှာ လူတွေဟာ ဘာ့ကြောင့် ဒီအလုပ်မျိုးတွေကို လုပ်ကြသလဲ။ ဘာကြောင့် ဒါတွေကို ယုံကြည်ကြသလဲ။

---

* **သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂ** ပါဠိတော် မူရင်း၌ 'တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာ = နတ်ပြည် နိဗ္ဗာန်လမ်း၏ ဗီလာဖြစ်သော အတတ်' ဟု ဟောတော်မူပါသည်။

ဖြေ ။ ။ လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟတွေကြောင့်ပါ။ လူတွေဟာ မြတ်စွာဘုရားရဲ့ တရားတော်ကို နားလည်သဘောကျတာနဲ့ တစ်ပြိုင်နက် (အင်းချထားတဲ့) စက္ကူစလေးများထက်၊ သတ္တုပြားစကလေးများထက်၊ ရွတ်ဆိုမန်းမှုတ်ထားတဲ့ စကားလုံး အနည်းငယ်ထက် ဖြူစင်တဲ့ စိတ်နှလုံးက သူတို့ကို ပိုပြီး အကာအကွယ် ပေးနိုင်ကြောင်း သေသေချာချာ သိလာကြတဲ့အခါမှာ အဲဒီလိုဟာတွေကို သူတို့ အားမကိုး ကြတော့ပါဘူး။ ဗုဒ္ဓ တရားတော်အရ ရိုးသားဖြောင့်မတ်ခြင်း၊ သနားကြင်နာခြင်း၊ သိနားလည်ခြင်း၊ သည်းခံခြင်း၊ ခွင့်လွှတ်ခြင်း၊ ရက်ရောခြင်း၊ သစ္စာရှိခြင်းနှင့် တခြား ကောင်းတဲ့ အရည်အသွေးတွေက သင့်ကို ကာကွယ် စောင့်ရှောက်ပါတယ်။ ကြီးပွား တိုးတက်စေပါတယ်။

မေး ။ ။ ဒါပေတဲ့ တချို့ အဆောင်တွေ လက်ဖွဲ့တွေကတော့ စွမ်းတယ် မဟုတ်လား။

ဖြေ ။ ။ လက်ဖွဲ့တွေ အဆောင်တွေရောင်းပြီး အသက်မွေးတဲ့ လူတစ်ယောက်ကို ကျွန်ုပ် သိဖူးပါတယ်။ သူ့ အဆောင်တွေက လာဘ်ကောင်းစေတယ်၊ ကြီးပွားစေတယ်လို့ သူက ကြွေးကြော်ပါတယ်။ ထီနံပါတ် သုံးခုကို ရလိမ့်မယ်လို့လဲ ဝန်ခံပါတယ်။ သို့သော်လဲ သူပြောတဲ့ အတိုင်းသာမှန်ရင် ဘာကြောင့် သူ သန်းကြွယ်သူဌေး

မဖြစ်သလဲ။ ဘာကြောင့်သူဟာ သီတင်းပတ်တိုင်း ထီမပေါက်သလဲ။ သူကံကောင်းတာ တစ်ခုတော့ ရှိပါတယ်၊ အဲဒါကတော့ သူ့ရဲ့အဆောင်တွေ၊ လက်ဖွဲ့တွေကို ဝယ်ကြသည့်အထိ အ,တဲ့လူတွေ ရှိနေသေးတဲ့ အချက်ပါပဲ။

မေ ။ ။ ဒါဖြင့် အကြောင်းမရှိဘဲ အလိုအလျောက် ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ အခြေအနေကောင်း အခွင့်ကောင်း Luck ဆိုတာမျိုး ရှိပါသလား။

ဖြေ ။ ။ အဘိဓာန်က Luck ကို "တစ်စုံ တစ်ယောက်၌ ဖြစ်ပျက်သော အကောင်း, အဆိုး မှန်သမျှသည် အခွင့် ကောင်းသောကြောင့်၊ ကြမ္မာ ဆိုးသောကြောင့်၊ ကံကောင်း သောကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်ခြင်း"လို့ ဖွင့်ပြပါတယ်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက ဒီလို ယုံကြည်မှုမျိုးကို လုံဝ ငြင်းပယ်ပါတယ်။ ဖြစ်ပျက်သမျှ အရာတိုင်းမှာ အကြောင်းတစ်ခု ဖြစ်စေ၊ အများကြီး ဖြစ်စေ ရှိပါတယ်။ အဖြစ်အပျက်တိုင်းမှာ ကြောင်းကျိုး ဆက်သွယ်မှု ရှိပါတယ်။

ဥပမာ ဆိုကြပါစို့။ မကျန်းမမာ ဖြစ်တယ်ဆိုရင် သူ့ရဲ့ သက်ဆိုင်ရာ အကြောင်းတွေ ရှိပါတယ်။ ရောဂါပိုးနှင့် ထိတွေ့မိလို့ဖြစ်စေ၊ ခန္ဓာကိုယ်က ရောဂါပိုး ဝင်နိုင်လောက်

အောင် အားနည်းနေလို့ ဖြစ်စေ မကျန်းမမာ ဖြစ်တာပါပဲ။ ရောဂါပိုးနှင့် ခန္ဓာကိုယ် အားနည်းခြင်းဆိုတဲ့ အကြောင်းနှင့် မကျန်းမာခြင်းဆိုတဲ့ အကျိုးဟာ အချင်းချင်း တိကျစွာ ဆက်စပ်နေပါတယ်။ ဘယ်လိုလဲ ဆိုတော့ ရောဂါပိုးက (ခန္ဓာကိုယ်မှာ ရှိတဲ့) သက်ရှိ အဖွဲ့အစည်းကို တိုက်ခိုက်လို့ မကျန်းမာခြင်း ဖြစ်တာပါ။

သို့သော်လဲ အင်းချထားတဲ့ စာရွက်ကို ဆောင်ထားခြင်းနှင့် ပစ္စည်းချမ်းသာခြင်း, စာမေးပွဲ အောင်ခြင်းတို့ အကြားမှာ ဘာဆက်စပ်မှုမှ မတွေ့နိုင်ပါဘူး။

ဗုဒ္ဓဘာသာက ဖြစ်ပျက်တဲ့ အရာတိုင်းဟာ အကြောင်းတစ်ခုကြောင့်၊ သို့မဟုတ် အကြောင်းများစွာကြောင့် ဖြစ်ပျက်တယ်လို့ သင်ကြားပေးပါတယ်။ ကံကောင်းလို့, အခွင့်ကောင်းလို့ ကြမ္မာဆိုးလို့ ဖြစ်ပျက်တယ်လို့ သင်ကြားမပေးပါဘူး။

အလိုအလျောက် ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ အခြေအနေကောင်းဆိုတဲ့ **ကံ** ကို စိတ်ဝင်စားသူများဟာ အမြဲတစေ တစ်စုံတစ်ရာ ရဖို့ပဲ ကြိုးစားနေကြပါတယ်။ ငွေရဖို့၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာရဖို့ ကြိုးစားကြမြဲပါပဲ။ မြတ်စွာဘုရားက (စည်းစိမ်ဥစ္စာ ရဖို့ထက်) စိတ်ထား နှလုံးထား ရင့်ကျက် တိုးပွားအောင် ကြိုးစားကြဖို့က ပိုအရေးကြီးကြောင်း မိန့်ကြားတော်

မှုပါတယ်။ ဘုရားရှင်က အောက်ပါအတိုင်း မိန့်ကြားတော်မူပါတယ်။

အကြားအမြင်များခြင်း၊ စက်မှုလက်မှု တတ်ကျွမ်းခြင်း၊ လူ့ကျင့်ဝတ်များ ကောင်းစွာ သင်ကြားထားခြင်း၊ ကောင်းသော စကားကို ပြောဆိုခြင်း – ဤလေးပါးသည် ကောင်းမြတ်သော မင်္ဂလာများ ဖြစ်ပါသည်။

မိဘတို့ကို လုပ်ကျွေးပြုစုခြင်း၊ သားသမီးနှင့် ဇနီးတို့ကို ချီးမြှောက် ထောက်ပံ့ခြင်း၊ အရှုပ်အထွေး မရှိသော အလုပ်ကို လုပ်ခြင်း – ဤသုံးပါးသည် ကောင်းမြတ်သော မင်္ဂလာများ ဖြစ်ပါသည်။

စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းခြင်း၊ သုစရိုက်တရားများကို ကျင့်ခြင်း၊ ဆွေမျိုးတို့ကို ချီးမြှောက် ထောက်ပံ့ခြင်း၊ အပြစ်ကင်းသော အမှုတို့ကို ပြုလုပ်ခြင်း – ဤလေးပါးသည် ကောင်းမြတ်သော မင်္ဂလာများ ဖြစ်ပါသည်။

မကောင်းမှုမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ အရက်သေစာ မသောက်စားခြင်း၊ ကုသိုလ်တရားတို့ကို မမေ့ခြင်း –

ဤသုံးပါးသည် ကောင်းမြတ်သော မင်္ဂလာများ ဖြစ်ပါသည်။

ရိုသေထိုက်သူကို ရိုသေခြင်း၊ မိမိကိုယ်ကို နှိမ့်ချခြင်း၊ တင်းတိမ် ရောင့်ရဲခြင်း၊ သူတစ်ပါး၏ ကျေးဇူးကို သိခြင်း၊ သူတော်ကောင်းတရား နာကြားခြင်း – ဤငါးပါးသည် ကောင်းမြတ်သော မင်္ဂလာများ ဖြစ်ပါသည်။

၉။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တစ်ယောက် ဖြစ်ခြင်း

မေး ။ ။ အခုအထိ သင်ပြောနေတာတွေဟာ ကျွန်ုပ်အတွက် စိတ်ဝင်စား စရာတွေချည်းပါပဲ။ ဒီတော့ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တစ်ယောက် ဘယ်လို ဖြစ်နိုင်ပါသလဲ။

ဖြေ ။ ။ မြတ်စွာဘုရား လက်ထက်မှာ တချိန်တုန်းက ဥပါလိလို့ခေါ်တဲ့ လူတစ်ယောက် ရှိခဲ့တယ်။ သူဟာ တခြား အယူဝါဒရှိတဲ့ နိဂဏ္ဌရဲ့ တပည့်ဖြစ်တော့ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကို နိဂဏ္ဌ အယူဝါဒဘက်ကို ပြောင်းသွားအောင် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာနှင့် ဝါဒ အခြေအတင်ပြောဖို့ ဘုရားရှင်ထံ သွားပါတယ်။ အခြေအတင် ပြောဆို ဆွေးနွေးကြပြီးတော့ ဗုဒ္ဓဝါဒကို သူ သိပ်သဘောကျသွားတာနှင့် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာရဲ့ တပည့်သာဝကဖြစ်ဖို့ ဆုံးဖြတ်လိုက်ပါတယ်။ ဒီတော့ မြတ်စွာဘုရားက ဒီလို မိန့်ကြားတော်မူပါတယ်။ ဥပါလိ ကလဲ ပြန်လျှောက်ထားပါတယ်။

"သေသေချာချာ ဆင်ခြင် စဉ်းစားပါဦး **ဉပါလိ**။ သင့်လို ထင်ရှားတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ် တစ်ယောက် အတွက် ဆင်ခြင်စဉ်းစားတာ ကောင်းပါတယ်။"

"မြတ်စွာဘုရားက သေသေချာချာ ဆင်ခြင် စဉ်းစားပါဦးလို့ မိန့်တော်မူတဲ့အခါ တပည့်တော် ပိုပြီးတောင် ဝမ်းမြောက်ပါတယ်။ ပိုပြီးတောင် ကျေနပ်ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲ ဆိုပါလျှင် - တခြား အယူဝါဒ ယုံကြည် ဆည်းကပ်သူတွေဟာ တပည့်တော်ကို တပည့်အဖြစ် ရကြလျှင် သူတို့ဟာ မြို့ထဲ လျှောက်လှည့်ပြီးတော့ "ဉပါလိဟာ ဒို့ အယူဝါဒကို ယူလိုက်ပြီ" လို့ ကြေငြာရင်း အလံတလူလူ လွှင့်ကြပါလိမ့်မယ်။ သို့သော်လဲ မြတ်စွာဘုရားကတော့ "သေသေချာချာ စဉ်းစား ပါဦး **ဉပါလိ**၊ သင့်လို ထင်ရှားတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက် အတွက် ဆင်ခြင် စဉ်းစားတာဟာ ကောင်းပါတယ်" လို့ တပည့်တော်ကို မိန့်တော်မူ ပါတယ်။"

ဗုဒ္ဓဘာသာမှာ နားလည် သဘောပေါက်ခြင်းဟာ အရေးအကြီးဆုံးအချက် ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် ရုတ်တရက် ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ စိတ်ကလေးနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဖြစ်ဖို့ အရေး တကြီး မဆုံးဖြတ်ပါနှင့်ဦး။ အချိန်ယူပါ၊ မေးမြန်း စုံစမ်းပါ၊ သေသေချာချာ ဆင်ခြင်စဉ်းစားပါ။ ပြီးတော့မှ ဆုံးဖြတ်ပါ။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဟာ နောက်လိုက် တပည့်တွေ များဖို့ကို စိတ်မဝင်စားပါဘူး။ မြတ်စွာဘုရားက လူတွေကို အကြောင်း အချက် မှန်တွေကို သေသေချာချာစုံစမ်းစစ်ဆေး ဆင်ခြင် စဉ်းစားပြီးမှ သူ့တရားတော်တွေကို လိုက်နာ ကျင့်ကြံ စေလိုပါတယ်။

မေး ။ ။ အဲဒီလို ဆင်ခြင်စဉ်းစားပြီးတဲ့နောက် ဗုဒ္ဓ တရားတော်များကို ကျွန်ုပ် လက်ခံနိုင်တာ တွေ့ရလို့ ဗုဒ္ဓဘာသာတစ်ယောက် ဖြစ်ချင်ရင် ကျွန်ုပ် ဘာလုပ်ရမလဲ။

ဖြေ ။ ။ ဘုန်းကြီးကျောင်း ကောင်းကောင်း တစ်ခုကိုဖြစ်စေ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုကိုဖြစ်စေ ဆက်သွယ်တာ အကောင်းဆုံးပါပဲ။ ပြီးတော့ သူတို့ကို ကူညီထောက်ပံ့၊ သူတို့ရဲ့ အကူအညီ အထောက်အပံ့ကိုလဲယူ၊ ဗုဒ္ဓတရားတော် တွေကို ဆက်လက်ပြီး လေ့လာသင်ယူ။ အဲဒီလိုနှင့် သင် ဗုဒ္ဓဘာသာ တစ်ယောက်ဖြစ်ဖို့ အဆင်သင့် ဖြစ်တဲ့အခါ သင်ဟာ အားကိုးရာ သရဏဂုံသုံးပါး ခံယူဆောက်တည်ခြင်း အားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တစ်ယောက် စနစ်တကျ ဖြစ်လာပါ လိမ့်မယ်။

မေး ။ ။ အားကိုးရာ သရဏဂုံသုံးပါးဆိုတာ ဘာပါလဲ။

ဖြေ ။ ။ အားကိုးရာ ခိုကိုးရာ ဌာနဆိုတာ လူတွေ ဒုက္ခ ရောက်တဲ့အခါမှာ၊ ဘေးကင်းဖို့ လုံခြုံဖို့ လိုအပ်တဲ့ အခါမှာ သွားတဲ့ နေရာပေါ့။ အားကိုးရာ ကိုးကွယ်ရာ ခိုကိုးရာဆိုတာ အမျိုးမျိုးရှိတာပေါ့။ လူတွေ စိတ်မချမ်းသာတဲ့ အခါ သူတို့ မိတ်ဆွေတွေကို အားကိုး ကြတယ်။ သူတို့ စိုးရိမ် ပူဆွေးတဲ့အခါ၊ ကြောက်တဲ့အခါ မှားယွင်းတဲ့ မျှော်လင့်ချက်နှင့် မှားယွင်းတဲ့ ယုံကြည်မှုကို အားကိုး ကြတယ်။ သူတို့ သေခါနီးတဲ့အခါ ထာဝရ ကောင်းကင်ဘုံနန်း ယုံကြည်မှုကို အားကိုးကြလိမ့်မယ်။ သို့သော်လဲ မြတ်စွာဘုရား မိန့်ကြားတော် မူတဲ့အတိုင်းပဲ အဲဒီ အားကိုးရာ ကိုးကွယ်ရာတွေဟာ တစ်ခုမျှ စစ်မှန်တဲ့ အားကိုးရာ ကိုးကွယ်ရာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဘာ့ကြောင့်လဲ ဆိုတော့ အဲဒီ အားကိုးရာတွေက တကယ့်အရှိ သဘာဝ ပေါ်မှာ အခြေခံတဲ့ သက်သာရာနှင့် ဘေးရန် လုံခြုံမှုကို မပေးနိုင်လို့ပါဘဲ။ မြတ်စွာဘုရားက –

> "ထိုမှားယွင်းသော (သစ်ပင်, တော, တောင်, နတ်ကွန်း စသည်ကို) အားကိုးခြင်း၊ ကိုးကွယ်ခြင်းသည် ဘေးရန်ကင်းသော အားကိုးခြင်း မဟုတ်ပေ။ မြတ်သော အားကိုးခြင်း မဟုတ်ပေ။ ထိုမှားယွင်း

သော အားကိုးရာ ကိုးကွယ်ရာတို့ကို အားကိုး ကိုးကွယ်ခြင်းကြောင့် ဆင်းရဲ အားလုံးမှ မလွတ်မြောက်နိုင်ပေ။

ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ ရတနာ သုံးပါးကို အားကိုးသူ ကိုးကွယ်သူသာလျှင် မြတ်သော အမှန်တရား လေးပါးကို အမှန်သိဉာဏ်ဖြင့် မှန်ကန်စွာ သိမြင်၏။

ဆင်းရဲအမှန်တရား၊ ဆင်းရဲဖြစ်ကြောင်း အမှန်တရား၊ ဆင်းရဲ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း အမှန်တရား၊ ဆင်းရဲချုပ်ငြိမ်းကြောင်း အကျင့်လမ်း အမှန်တရားကို မှန်စွာ သိမြင်၏။

ဤအားကိုးရာ ကိုးကွယ်ရာ သည်သာလျှင် ဘေးကင်းသော အားကိုးရာ၊ မြတ်သော အားကိုးရာ ဖြစ်၏။ ဤအားကိုးရာ (သုံးပါး) ကို အားကိုးခြင်း ကိုးကွယ်ကြခြင်းကြောင့် ဆင်းရဲ အလုံးစုံမှ လွတ်မြောက် ကြရ၏။" လို့ မိန့်တော်မူပါတယ်။

(ဓမ္မပဒ ၊ ၁၈၉ - ၁၉၂)

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကို အားကိုးခြင်း၊ ကိုးကွယ်ခြင်းဟာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ သိမြင်တော်မူသလို အားကိုးသူကိုယ်တိုင် အကြွင်းမဲ့ သိမြင်သူ ဖြစ်နိုင်တယ်ဆိုတဲ့ အချက်ကို စိတ်ချလက်ချ ယုံကြည် လက်ခံလိုက်တာပါပဲ။

တရားတော်ကို အားကိုးခြင်း၊ ကိုးကွယ်ခြင်းဟာ သစ္စာလေးပါးကို နားလည် သဘောပေါက်ပြီး မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးပေါ်မှာ ဘဝကို အခြေခံလိုက်တာပါပဲ။

သံဃာတော်ကို အားကိုးခြင်း၊ ကိုးကွယ်ခြင်းဟာ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး လမ်းပေါ်မှာ လျှောက်နေသူထံမှ ကူညီထောက်ပံ့မှု အားပေးမှု၊ လမ်းညွှန်မှုတွေကို ရှာဖွေနေတာပါပဲ။

ဒါတွေကို ပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တစ်ယောက် ဖြစ်လာပြီးတော့ နိဗ္ဗာန်ကို သွားရာ လမ်းပေါ်မှာ ပထမဆုံး ခြေလှမ်း လှမ်းလိုက်တာပါပဲ။

မေး ။ ။ သင် ပထမဆုံး သရဏဂုံ ခံယူဆောက်တည်ပြီး ကတည်းက သင့်ဘဝမှာ ဘာတွေများ ပြောင်းလဲခဲ့ပြီလဲ။

ဖြေ ။ ။ လွန်ခဲ့တဲ့နှစ်ပေါင်း နှစ်ထောင့်ငါးရာကျော်ပတ်လုံး ဗုဒ္ဓတရားတော်ကို ယုံကြည်ကိုးကွယ် ဆည်းကပ်တဲ့လူ သန်းပေါင်းများစွာလိုပဲ ကျွန်ုပ်လဲ ဗုဒ္ဓတရားတော်များဟာ ဆင်းရဲခက်ခဲတဲ့ လောကကြီးထဲက အသိတရားကို ဖေါ်ထုတ်ပေးတယ်ဆိုတာ တွေ့ပါတယ်။ ဒီတရားတော်တွေဟာ အဓိပ္ပါယ် မဲ့နေတဲ့ ဘဝကို အဓိပ္ပါယ် ရှိလာစေပါတယ်။ ဒီတရားတော်တွေဟာ ကျွန်ုပ်ရဲ့ ဘဝကို

လမ်းညွှန်ပေးတဲ့ လူသားဆန်ပြီး သနားကရုဏာ အပြည့်ပါတဲ့ ဆုံးမ ဩဝါဒတွေကို ပေးခဲ့ပါတယ်။ ဒီတရားတော်တွေက နောက်ဘဝမှာ ကျွန်ုပ် ဘယ်လို ဖြူစင်ပြည့်စုံတဲ့ အခြေအနေကို ရနိုင်ကြောင်း ဖေါ်ပြနေပါတယ်။ ရှေးခေတ် အိန္ဒိယပြည်မှာ ကဗျာဆရာ တစ်ယောက်က ဒီလို ရေးပါတယ်။

> သူ့ကို အားကိုးရာဟု ယုံကြည်ဆည်း ကပ်ခြင်း၊ သူ့ဂုဏ်ကို ချီးကျူးဖွဲ့ဆိုခြင်း၊ သူ့ကို ပူဇော်ခြင်း၊ သူ့တရားတော်အတိုင်း လိုက်နာနေထိုင်ခြင်းများကို နားလည် သဘောပေါက်ခြင်းဖြင့် ပြုလုပ်ရမည်။

ဒီစကားကို ကျွန်ုပ် လုံးဝ သဘောတူပါတယ်။

မေးသူ ။ ။ ကျွန်ုပ်လဲ သဘောတူပါတယ်။

[အမေး အဖြေများ ပြီးပါပြီ]

ချမ်းမြေ့ဆရာတော်၏
၁၉၉၂ – ၁၉၉၃ ခုနှစ် ဆောင်းရာသီ
ဒသမအကြိမ် ဓမ္မခရီး
[ကပ္ပိယ ဦးဌေးဝင်း]

၁၉၉၂ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ

၁၀ – ၂၃	ဗန်ကောက်တရားစခန်း၊ ထိုင်းနိုင်ငံ
၂၅ – ၂၆	ဝယ်လင်တန်မြို့၊ နယူးဇီလန်
၂၇ – ဒီဇင်ဘာ ၆	အိုတာကီ တရားစခန်း၊ နယူးဇီလန်

၁၉၉၂ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ

၇ – ၁၀	ဝယ်လင်တန်မြို့၊ နယူးဇီလန်
၁၁ – ၁၂	ရိုတိုရုဝမြို့၊ နယူးဇီလန်
၁၃ – ၂၀	အောက်ကလန်မြို့၊ နယူးဇီလန်
၂၁	နယူးဇီလန်မှ ဩစတြေးလျသို့
၂၂ – ၂၃	ဘရိုးရ၊ ဆစ်ဒနီ
၂၄ – ၂၅	မြန်မာကျောင်း တရားပွဲ၊ ဆစ်ဒနီ
၂၆ – ၂၈	ဘရိုးရ၊ ဆစ်ဒနီ
၂၉ – ဇန္နဝါရီ ၇	ဩစတြေးလျ တရားစခန်း၊

၁၉၉၃ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ

၈ – ၃၀	ဟိုနိုလူလူ၊ ဟဝိုင်ယီ
၃၁	ဂျပန်ပြည်သို့

၁၉၉၃ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ

၁	ယိုကိုစုကမြို့၊ ဂျပန်
၂ – ၃	နာရမြို့၊ ကျိုတိုမြို့၊ ဂျပန်
၄	ကိုဘေး၊ ပို့အိုင်လင်၊ ဂျပန်
၅ – ၇	တိုကျိုတရားပွဲ၊ ဂျပန်
၈	ကုရယုန်ဆာ၊ ဆိုးမြို့၊ ကိုရီးယား
၉ – ၁၀	ပို့ဂျူဆာ၊ ဗုလ်ကုဆာ၊ ကိုရီးယား
၁၁	တုန်ဒေါဆာ၊ ကိုရီးယား
၁၂	မြန်မာသံရုံးမိသားစု တရားပွဲ၊ ဆိုးမြို့
၁၃	ချိုဂဲဆာကျောင်း တရားပွဲ၊ ဆိုးမြို့
၁၄	ကုရယုန်ဆာကျောင်း တရားပွဲ၊ ဆိုးမြို့
၁၅	ဘွန်အန်ဆာကျောင်း တရားပွဲ၊ ကမ္ဘာ့ဌာန်းဌာန တရားပွဲ၊ ဆိုးမြို့
၁၆	ဆိုးမြို့မှ ညနေ ၆း၂၀ နာရီ ထွက် စင်္ကာပူသို့ စင်္ကာပူအချိန် ည ၁၁း၄၀ နာရီ ရောက်

၁၇ - ၁၈	ရှင်ပြု၊ ရဟန်းပြုပွဲ၊ တရားပွဲ၊ စကားပုံ
၁၉	ဗုဒ္ဓဘာသာ စာကြည့်တိုက် တရားပွဲ၊ စကားပုံ
၂၀ - ၂၃	မြန်မာကျောင်း တရားပွဲ၊ စကားပုံ
၂၄	မြန်မာကျောင်း အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် တရားပွဲ၊ စကားပုံ
၂၅	မြန်မာပြည်ပြန်ရောက်

၁၉၉၃ ခုနှစ်၊ နွေရာသီ ကောဒသမအကြိမ် ဓမ္မခရီး [ကပ္ပိယ ဦးဌေးဝင်း]

၁၉၉၃ ခုနှစ် မေလ

၈	မြန်မာပြည်မှထွက်
၉ - ၁၀	ဗန်ကောက်မြို့
၁၁ - ၁၂	လန်ဒန်မြို့၊ မြန်မာကျောင်း
၁၃ - ၂၃	ဂိုင်ယာဟောက်(စ်) တရားစခန်း၊ အင်္ဂလန်
၂၄ - ဇွန်လ ၅	အော်ဆင်ဒရက် တရားစခန်း၊ ဟော်လန်၊

၁၉၉၃ ခုနှစ် ဇွန်လ

၆	ဘာရပ်ဆဲမြို့ တရားပွဲ၊ ဘယ်လဂျီယံ
၇ - ၈	ဘာလင်မြို့၊ ဂျာမနီ
၉	ဘွန်းမြို့၊ ဂျာမနီ
၁၀ - ၁၁	ဗုဒ္ဓဘာသာ ဓမ္မရိပ်သာ၊ ဂျာမနီ
၁၂ - ၁၃	နုရင်ဘတ်မြို့၊ ဂျာမနီ
၁၄ - ၁၅	ဇူးရစ်မြို့၊ ဆွစ်ဇာလန်
၁၆ - ၁၇	ဂျီနီဗာမြို့၊ ဆွစ်ဇာလန်
၁၈ - ၁၉	အဲလ်ပ်စ် တောင်တန်းများ၊ ပြင်သစ်
၂၀	လီယွန်မြို့၊ ပြင်သစ်
၂၁ - ဇူလိုင် ၄	ပဲရစ်မြို့၊ သကျမုနိတရားရိပ်သာ၊ ပြင်သစ်၊

၁၉၉၃ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ

၆	မြန်မာကျောင်း၊ လန်ဒန်မြို့
၇	ဂူဗားဟင်ပ်တန်မြို့၊ လစ်ဗာပူးမြို့
၈	ဗာမင်ဟမ်မြို့၊ အောက်စ်ဖို့မြို့
၉ - ၁၆	မြန်မာကျောင်းတရားစခန်း၊ လန်ဒန်
၁၇ - ၂၄	နယူးယောက်မြို့ တရားပွဲများ
၂၅ - ၃၀	ဝါရှင်တန်မြို့ တရားပွဲများ
၃၁	ချီကာဂိုမြို့၊ အမေရိကန်ပြည်

၁၉၉၃ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ

၁ - ၂	ရှန်ပိမ်း ယူနီဗာစီတီ တရားပွဲ၊ အီလီနွိုက်
၃	ချီကာဂိုမြို့၊ အမေရိကန်ပြည်
၄ - ၆	ဖို့(ထ်)မိုင်ယာ၊ ဖလော်ရီဒါ၊ နေပဲမြို့ ယူနတီချာ့ချ် တရားပွဲ
၇ - ၁၃	လော့စိန်ဂျလိ တရားစခန်း
၁၄ - ၁၇	ဆန်ဖရန်စစ္စကို၊ အမေရိကန်ပြည်
၁၈ - ၂၇	ဗန်ကူးဗားမြို့ တရားစခန်း၊ ကနေဒါ
၂၈ - ၂၉	ဗန်ကောက်
၃၀	မြန်မာပြည် ပြန်ရောက်

GOOD QUESTION GOOD ANSWER

Ven. Shravasti Dhammika

Contents

1. What is Buddhism? 1

2. Basic Buddhist Concepts 13

3. Buddhism and the God-idea 19

4. The Five Precepts 25

5. Rebirth 31

6. Wisdom and Compassion 44

7. Vegetarianism 48

8. Good Luck and Fate 51

9. Becoming a Buddhist 55

1. What is Buddhism?

QUESTION: What is Buddhism?

ANSWER: The name Buddhism comes from the word 'budhi' which means 'to wake up' and thus Buddhism is the philosophy of awakening. This philosophy has its origins in the experience of the man Siddhattha Gotama, known as the Buddha, who was himself awakened at the age of 35. Buddhism is now 2,500 years old and has about 300 million followers world-wide. Until a hundred years ago, Buddhism was mainly an Asian philosophy but increasingly it is gaining adherents in Europe and America.

QUESTION: So Buddhism is just a philosophy?

ANSWER: The word philosophy comes from two words 'philo' which means 'love' and 'sophia' which means 'wisdom'. So philosophy is the love *of* wisdom or love *and* wisdom, both meanings describing Buddhism perfectly. Buddhism teaches that we should try to develop our intellectual capacity to the fullest so that we can understand clearly. It also teaches us to develop love and kindness so that we can be like a true friend to all beings. So Buddhism is a philosophy but not *just* a philosophy. It is the supreme philosophy.

QUESTION: Who was the Buddha?

ANSWER: In the year 563 B.C. a baby was born into a royal family in northern India. He grew up in wealth and luxury but eventually found that worldly comfort and security do not guarantee happiness. He was deeply moved by the suffering he saw all around — and resolved to find the key to human happiness. When he was 29 he left his wife and child and set off to sit at the feet of the great religious teachers of the day to learn from them. They taught him much but none really knew the cause of human suffering and how it could be overcome. Eventually, after six years study and meditation he had an experience in which all ignorance fell away and he suddenly understood. From that day onwards, he was called the Buddha, the Awakened One. He lived for another 45 years in which time he travelled all over northern India teaching others what he had discovered. His compassion and patience were legendary and he made thousands of followers. In his eightieth year, old and sick, but still happy and at peace, he finally died.

QUESTION: Wasn't it irresponsible for the Buddha to walk out on his wife and child?

ANSWER: It couldn't have been an easy thing for the Buddha to leave his family. He must have worried and hesitated for a long time before he finally left. But he had a choice, dedicating himself to his

family or dedicating himself to the whole world. In the end, his great compassion made him give himself to the world. And the whole world still benefits from his sacrifice. This was not irresponsible. It was perhaps the most significant sacrifice ever made.

QUESTION: The Buddha is dead so how can he help us?

ANSWER: Faraday, who discovered electricity, is dead, but what he discovered still helps us. Louis Pasteur, who discovered the cures for so many diseases is dead, but his medical discoveries still save lives. Leonardo da Vinci who created masterpieces of art is dead, but what he created can still uplift and give joy. Noble men and heroes may have been dead for centuries but when we read of their deeds and achievements, we can still be inspired to act as they did. Yes, the Buddha is dead, but 2,500 years later his teachings still help people, his example still inspires people, his words still change lives. Only a Buddha could have such a power centuries after his death.

QUESTION: Was the Buddha a god?

ANSWER: No, he was not. He did not claim that he was a god, the child of a god or even the messenger of god. He was a man who perfected himself and taught that if we followed his example, we could perfect ourselves also.

QUESTION: If the Buddha is not a god, then why do people worship him?

ANSWER: There are different types of worship. When someone worships a god, they praise and honour him or her, make offerings and ask for favours, believing that the god will hear their praise, receive their offerings and answer their prayers. Buddhists do not indulge in this kind of worship.

The other kind of worship is when we show respect to someone or something we admire. When a teacher walks into the room, we stand up, when we meet a dignitary we shake hands, when the national anthem is played we salute. These are all gestures of respect and worship and indicate admiration for person or things. This is the type of worship Buddhists practise. A statue of the Buddha with his hands rested gently in his lap and its compassionate smile reminds us to strive to develop peace and live within ourselves. The perfume of incense reminds us of the pervading influence of virtue, the lamp reminds us of the light of knowledge and the flowers which soon fade and die, remind us of impermanence. When we bow, we express our gratitude to the Buddha for what his teachings have given us. This is the nature of Buddhist worship.

QUESTION: But I have heard people say that Buddhists worship idols.

ANSWER: Such statements only reflect the misunderstanding of the persons who make them. The dictionary defines an idol as — "an image or statue worshipped as a god." As we have seen, Buddhists do not believe that the Buddha was a god, so how could they possible believe that a piece of wood or metal is a god? All religions use symbols to express various concepts. In Taoism, the ying-yang is used to symbolise the harmony between opposites. In Sikhism, the sword is used to symbolise spiritual struggle. In Christianity, the fish is used to symbolise Christ's presence and the cross is used to symbolise his sacrifice. And in Buddhism, the statue of the Buddha is used to symbolise human perfection. The statue of the Buddha also reminds us of the human dimension in Buddhist teaching, the fact that Buddhism is man-centred, not god-centred, that we must look within not without to find perfection and understanding. So to say that Buddhists worship idols is not correct.

QUESTION: Why do people burn paper money and do all kinds of strange things in Buddhist temples?

ANSWER: Many things seem strange to us when we don't understand them. Rather than dismiss such things as strange, we should strive to find out their meaning. However, it is true that Buddhist practice sometimes has it origin in popular

superstition and misunderstanding rather than the teaching of the Buddha. And such misunderstandings are not found in Buddhism alone, but arise in all religions from time to time. The Buddha taught with clarity and in detail and if some fail to understand fully, the Buddha cannot be blamed. There is a saying:

If a man suffering from a disease does not seek treatment even when there is a physician at hand, it is not the fault of that physician.

In the same way, if a man is oppressed and tormented by the disease of the defilements but does not seek the help of the Buddha, that is not the Buddha's fault.

JN 28–9

Nor should Buddhism or any religion be judged by those who don't practise it properly. If you wish to know the true teachings of Buddhism, read the Buddha's words or speak to those who understand them properly.

QUESTION: If Buddhism is so good why are some Buddhist countries poor?

ANSWER: If by poor you mean *economically poor,* then it is true that some Buddhist countries are poor. But, if by poor, you mean a *poor quality of life,* then perhaps some Buddhist countries are quite rich.

America, for example, is an economically rich and powerful country but the crime rate is one of the highest in the world, millions of old people are neglected by their children and die of loneliness in old people's homes, domestic violence and child abuse are major problems. One in three marriages ends in divorce, pornography is easily available. Rich in terms of money but perhaps poor in terms of the quality of life. Now, take Burma, a country that is economically backward. Parents are honoured and respected by their children, the crime rate is relatively low, divorce and suicide are almost unheard of, as are domestic violence and child abuse, pornography and sexual licence are non-existent. Economically backward, but perhaps a higher quality of life than a country like America. But even if we judge Buddhist countries in terms of economics alone, one of the wealthiest and most economically dynamic countries in the world today is Japan where 93% of the population call themselves Buddhists.

QUESTION: Why is it that you don't often hear of charitable work done by Buddhists?

ANSWER: Perhaps it is because Buddhists don't feel the need to boast about the good they do. Several years ago the Japanese Buddhist leader Nikkho Nirwano received the Templeton Prize for his work in promoting inter-religious harmony. Likewise a Thai Buddhist monk was recently awarded the

prestigious Magsaysay Prize for his excellent work among drug addicts. In 1987 another Thai monk, Ven. Kantayapiwat was awarded the Norwegian Children's Peace Prize for his many years of work helping homeless children in rural areas. And what about the large scale social work being done among the poor in India by the Western Buddhist Order? They have built schools, child-minding centres, dispensaries and small-scale industries for self-sufficiency. Buddhists see help given to others as an expression of their religious practice just as other religions do but they believe that it should be done quietly and without self-promotion. Thus you don't hear so much about their charitable work.

QUESTION: Why are there so many different types of Buddhism?

ANSWER: There are many different types of sugar: brown sugar, white sugar, granulated sugar, rock sugar, syrup and icing sugar but it is all sugar and it all tastes sweet. It is produced in different forms so that it can be used in different ways. Buddhism is the same. There is Theravāda Buddhism, Zen Buddhism, Pure Land Buddhism, Yogacāra Buddhism and Vajrayāna Buddhism, but it is all Buddhism and it all has the same taste — the taste of freedom. Buddhism has evolved into different forms so that it can be relevant to the different cultures in which it exists. It has been reinterpreted over the

centuries so that it can remain relevant to each new generation. Outwardly, the types of Buddhism may seem very different but at the centre of all of them is the Four Noble Truths and the Eightfold Path. All major religions, Buddhism included, have split into schools and sects. But the different sects of Buddhism have never gone to war with each other, they have never expressed hostility towards each other and to this day, they go to each other's temples and worship together. Such tolerance and understanding is certainly rare.

QUESTION: You certainly think highly of Buddhism. I suppose you think your religion is right and all the others are wrong.

ANSWER: No Buddhist who understands the Buddha's teachings thinks that other religions are wrong. No one who has made a genuine effort to examine other religions with an open mind could think like that either. The first thing you notice when you study the different religions is *just how much they have in common.* All religions acknowledge that man's present state is unsatisfactory. All believe that a change of attitude and behaviour is needed if man's situation is to improve. All teach an ethics that includes love, kindness, patience, generosity and social responsibility, and all accept the existence of some form of Absolute.

They use different language, different names and different symbols to describe and explain these things and it is only when they narrow-mindedly cling to their one way of seeing things that religious intolerance, pride and self-righteousness arise.

Imagine an Englishman, a Frenchman, a Chinese and an Indonesian all looking at a cup. The Englishman says, "That's a cup." The Frenchman answers, "No, it's not. It's a tasse." The Chinese comments, "You're both wrong. It's a pei." And the Indonesian laughs at the others and says "What fools you are. It's a cawan." The Englishman gets a dictionary and shows it to the others saying "I can prove that it is a cup. My dictionary says so." "Then your dictionary is wrong," says the Frenchman, "because my dictionary clearly says it is a tasse." The Chinese scoffs at them. "My dictionary is thousands of years older than yours, so my dictionary must be right. And besides, more people speak Chinese than any other language, so it must be a pei." While they are squabbling and arguing with each other, a Buddhist comes up and drinks from the cup. After he has drunk, he says to the others, "Whether you call it a cup, a tasse, a pei or a cawan, the purpose of the cup is to be used. Stop arguing and drink, stop squabbling and refresh your thirst." This is the Buddhist attitude to other religions.

QUESTION: Is Buddhism scientific?

ANSWER: Before we answer that question it would be best to define the word 'science'. Science, according to the dictionary is — "knowledge which can be made into a system, which depends upon seeing and testing facts and stating general natural laws, a branch of such knowledge, anything that can be studied exactly."

There are aspects of Buddhism that would not fit into this definition but the central teachings of Buddhism, the Four Noble Truths, most certainly would. Suffering, the First Noble Truth, is an experience that can be defined, experienced and measured. The Second Noble Truth states that suffering has a natural cause, craving, which likewise can be defined, experienced and measured. No attempt is made to explain suffering in terms of a metaphysical concept or myth. Suffering is ended, according to the Third Noble Truth, not by relying upon a supreme being, by faith or by prayers but simply by removing its cause. This is axiomatic. The Fourth Noble Truth, the way to end suffering, once again, has nothing to do with metaphysics but depends on behaving in specific ways. And once again behaviour is open to testing. Buddhism dispenses with the concept of a supreme being as does science, and explains the origins and workings of the universe in terms of natural laws. All of this certainly exhibits a scientific spirit. Once again, the Buddha's constant advice that we should not blindly believe but

rather question, examine, inquire and rely on our own experience, has a definite scientific ring to it. He says:

"Do not go by revelation or tradition, do not go by rumour, or the sacred scriptures, do not go by hearsay or mere logic, do not go by bias towards a notion or by another person's seeming ability and do not go by the idea 'He is our teacher'. But when you yourself know that a thing is good, that it is not blamable, that it is praised by the wise and when practised and observed that it leads to happiness, then follow that thing."

A.i.188

So we could say that although Buddhism is not entirely scientific, it certainly has a strong scientific overtone and is certainly more scientific than any other religion. It is significant that Albert Einstein, the greatest scientist of the twentieth century said of Buddhism:

"The religion of the future will be a cosmic religion. It should transcend a personal God and avoid dogmas and theology. Covering both the natural and the spiritual, it should be based on a religious sense arising from the experience of all things, natural and spiritual and a meaningful unity. Buddhism answers this description. If there is any religion that would cope with modern scientific needs, it would be Buddhism."

2. Basic Buddhist Concepts

QUESTION: What are the main teachings of the Buddha?

ANSWER: All of the many teachings of the Buddha centre on the Four Noble Truths just as the rim and spokes of a wheel centre on the hub. They are called 'Four' because there are four of them. They are called 'Noble' because they ennoble one who understands them and they are called 'Truths' because, corresponding with reality, they are true.

QUESTION: What is the First Noble Truth?

ANSWER: The First Noble Truth is that life is suffering. To live, you must suffer. It is impossible to live without experiencing some kind of suffering. We have to endure physical suffering like sickness, injury, tiredness, old age and eventually death and we have to endure psychological suffering like loneliness, frustration, fear, embarrassment, disappointment, anger etc.

QUESTION: Isn't this a bit pessimistic?

ANSWER: The dictionary defines pessimism as 'the habit of thinking that whatever will happen will be bad' or 'The belief that evil is more powerful than

good.' Buddhism teaches neither of these ideas. Nor does it deny that happiness exists. It simply says that to live is to experience physical and psychological suffering which is a statement so true and so obvious that it cannot be denied. The central concept of most religions is myth, a legend or a belief that is difficult or impossible to verify. Buddhism starts with an experience, an irrefutable fact, a thing that all know, that all have experienced and that all are striving to overcome. Thus Buddhism is the only truly universal religion because it goes right to the core of every individual human being's concern — suffering and how to avoid it.

QUESTION: What is the Second Noble Truth?

ANSWER: The Second Noble Truth is that all suffering is caused by craving. When we look at psychological suffering, it is easy to see how it is caused by craving. When we want something but are unable to get it, we feel frustrated. When we expect someone to live up to our expectations and they do not we feel let down and disappointed. When we want others to like us and they don't, we feel hurt. Even when we want something and are able to get it, this does not often lead to happiness either because it is not long before we feel bored with that thing, lose interest in it and commence to want something else. Put simply, the Second Noble Truth says that getting what you want does not guarantee happiness. Rather

than constantly struggling to get what you want, try to modify your wanting. Wanting deprives us of contentment and happiness.

QUESTION: But how does wanting and craving lead to physical suffering?

ANSWER: A lifetime of wanting and craving for this and that and especially the craving to continue to exist creates a powerful energy that causes the individual to be reborn. When we are reborn, we have a body and, as we said before, the body is susceptible to injury and disease, it can be exhausted by work; it ages and eventually dies. Thus, craving leads to physical suffering because it causes us to be reborn.

QUESTION: That's all very well. But if we stopped wanting altogether, we would never get or achieve anything.

ANSWER: True. But what the Buddha says is that when our desires, our craving, our constant discontent with what we have, and our continual longing for more and more *does* cause us suffering, then we should stop doing it. He asks us to make a difference between what we need and what we want and to strive for our needs and modify our wants. He tells us that our needs can be fulfilled but that our wants are endless — a bottomless pit. There are needs that are essential, fundamental and that can be

obtained and this we should work towards. Desires beyond this should be gradually lessened. After all, what is the purpose of life? To get or to be content and happy?

QUESTION: You have talked about rebirth, but is there any proof that such a thing happens?

ANSWER: There is ample evidence that such a thing happens, but we will look at this in more detail later on.

QUESTION: What is the Third Noble Truth?

ANSWER: The Third Noble Truth is that suffering can be overcome and happiness attained. This is perhaps the most important of the Four Noble Truths because in it the Buddha reassures us that true happiness and contentment are possible. When we give up useless craving and learn to live each day at a time, enjoying without restless wanting the experiences that life offers us, patiently enduring the problems that life involves without fear, hatred and anger, then we become happy and free. Then, and only then, do we begin to live fully. Because we are no longer obsessed with satisfying our own selfish wants, we find we have so much time to help others to fulfil their needs. This state is called *Nirvāṇa*. We are free from all psychological suffering as well. This is called Final *Nirvāṇa*.

QUESTION: What or where is *Nirvāṇa?*

ANSWER: It is a dimension transcending time and space and thus is difficult to talk about or even think about, words and thoughts being only suited to describe the time-space dimension. But because *Nirvāṇa* is beyond time, there is no movement and so no aging and dying. Thus *Nirvāṇa* is eternal. Because it is beyond space, there is no causation, no boundary, no concept of self and not-self and thus *Nirvāṇa* is infinite. The Buddha also assures us that *Nirvāṇa* is an experience of great happiness. He says:

Nirvāṇa is the highest happiness. Dhp v 204

QUESTION: But is there any proof that such a dimension exists?

ANSWER: No, there is not. But its existence can be inferred. If there is a dimension where time and space *do* operate and there is such a dimension — the world we experience, then we can infer that there is a dimension where time and space *do not* operate — *Nirvāṇa.* Again, even though we cannot prove *Nirvāṇa* exists, we have the Buddha's word that it does exist. He tells us:

"There is an Unborn, a Not-become, a Not-made, a Not-compounded. If there were not this Unborn, Not-become, Not-made, Not-compounded, there could not be made known any escape from what is born, become, made and compounded. But since there is this Unborn, Not-become, Not-made, Not-compounded, therefore is there made known an escape from what is born, become, made and compounded."

Ud.80

We will know it when we attain it. Until that time, we can still practise.

3. Buddhism and the God-idea

QUESTION: Do Buddhists believe in a god?

ANSWER: No, we do not. There are several reasons for this. The Buddha, like modern sociologists and psychologists, believed that religious ideas and especially the god-idea have their origins in fear. The Buddha says:

"Gripped by fear, men go to sacred mountains, sacred groves, sacred trees and shrines."

Dhp v 188

Primitive man found himself in a dangerous and hostile world, the fear of wild animals, of not being able to find enough food, of injury or disease, and of natural phenomena like thunder, lightning and volcanoes was constantly with him. Finding no security, he created the idea of gods in order to give him comfort in good times, courage in times of danger and consolation when things went wrong. To this day, you will notice that people become more religious at times of crises, you will hear them say that the belief in a god or gods gives them the strength they need to deal with life. You will hear them explain that they believe in a particular god because they prayed in time of need and their prayer was answered. All this seems to support the Buddha's

teaching that the god-idea is a response to fear and frustration. The Buddha taught us to try to understand our fears, to lessen our desires and to calmly and courageously accept the things we cannot change. He replaced fear, not with irrational belief but with rational understanding.

The second reason the Buddha did not believe in a god is because there does not seem to be any evidence to support this idea. There are numerous religions, all claiming that they alone have god's words preserved in their holy book, that they alone understand god's nature, that their god exists and that the gods of other religions do not. Some claim that god is masculine, some that she is feminine and others that it is neuter. They are all satisfied that there is ample evidence to prove the existence of *their* god but they laugh in disbelief at the evidence other religions use to prove the existence of another god. Is it not surprising that with so many different religions spending so many centuries trying to prove the existence of their gods that still no real, concrete, substantial or irrefutable evidence has been found? Buddhists suspend judgement until such evidence is forthcoming.

The third reason the Buddha did not believe in a god is that the belief is not necessary. Some claim that the belief in a god is necessary in order to explain the origin of the universe. But this is not so. Science has very convincingly explained how the universe came into being without having to introduce

the god-idea. Some claim that belief in god is necessary to have a happy, meaningful life. Again we can see that this is not so. There are millions of atheists and free-thinkers, not to mention many Buddhists, who live useful, happy and meaningful lives without belief in a god. Some claim that belief in god's power is necessary because humans, being weak, do not have the strength to help themselves. Once again, the evidence indicates the opposite. One often hears of people who have overcome great disabilities and handicaps, enormous odds and difficulties through their own inner resources, through their own efforts and without belief in a god. Some claim that god is necessary in order to give man salvation. But this argument only holds good if you accept the theological concept of salvation and Buddhists do not accept such a concept. Based on his own experience, the Buddha saw that each human being had the capacity to purify the mind, develop infinite love and compassion and perfect understanding. He shifted attention from the heavens to the heart and encouraged us to find solutions to our problems through self-understanding.

QUESTION: But if there are no gods how did the universe get here?

ANSWER: All religions have myths and stories which attempt to answer this question. In ancient times, when man simply did not know, such myths

were adequate, but in the 20th century, in the age of physics, astronomy and geology, such myths have been superseded by scientific fact. Science has explained the origin of the universe without recourse to the god-idea.

QUESTION: What does the Buddha say about the origin of the universe?

ANSWER: It is interesting that the Buddha's explanation of the origin of the universe corresponds very closely with the scientific view. In the *Agañña Sutta* the Buddha describes the universe being destroyed and then re-evolving into its present form over a period of countless millions of years. The first life forms on the surface of the water and again, over countless millions of years, evolves from simple into complex organisms. All these processes are without beginning or end, and are set in motion by natural causes.

QUESTION: You say there is no evidence for the existence of god. But what about miracles?

ANSWER: There are many who believe that miracles are proof of god's existence. We hear wild claims that a healing has taken place but we never get an independent testimony from a medical officer or a surgeon. We hear second-hand reports that someone was miraculously saved from disaster but we never

get an eye-witness account of what is supposed to have happened. We hear rumours that prayer straightened a diseased body or strengthened a withered limb, but we never see X-rays or get comments from doctors or nurses. Wild claims, second-hand reports and rumours are no substitute for solid evidence, and solid evidence of miracles is very rare. However, sometimes unexplained things do happen, unexpected events do occur. But our inability to explain such things does not prove the existence of gods. It only proves that our knowledge is as yet incomplete. Before the development of modern medicine, when people didn't know what caused sickness they believed that god or the gods sent diseases as a punishment. Now we know what causes such things and when we get sick, we take medicine. In time, when our knowledge of the world is more complete, we will be able to understand what causes unexplained phenomena, just as we can now understand what causes disease.

QUESTION: But so many people believe in some form of god, it must be true?

ANSWER: Not so. There was a time when everyone believed that the world was flat, but they were all wrong. The number of people who believe in an idea is no measure of the truth or falsehood of that idea. The only way we can tell whether an idea is true

or not is by looking at the facts and examining the evidence.

QUESTION: So if Buddhists don't believe in gods, what do you believe in?

ANSWER: We don't believe in a god because we believe in man. We believe that each human being is precious and important, that all have the potential to develop into a Buddha — a perfected human being. We believe that human beings can outgrow ignorance and irrationality and see things as they really are. We believe that hatred, anger, spite and jealousy can be replaced by love, patience, generosity and kindness. We believe that all this is within the grasp of each person if they make the effort, guided and supported by fellow Buddhists and inspired by the example of the Buddha. As the Buddha says:

> *"No one saves us but ourselves,*
> *No one can and no one may.*
> *We ourselves must walk the path,*
> *But Buddhas clearly show the way."*
>
> Dhp v 165

4. The Five Precepts

QUESTION: Other religions derive their ideas of right and wrong from the commandments of their god or gods. You Buddhists don't believe in a god, so how do you know what is right and wrong?

ANSWER: Any thoughts, speech or actions that are rooted in greed, hatred and delusion and thus lead us away from *Nirvāṇa* are bad; and any thoughts, speech or actions that are rooted in giving, love and wisdom and thus help us clear the way to *Nirvāṇa* are good.

To know what is right and wrong in god-centred religions, all that is needed is to try to do as your are told. But in a man-centred religion like Buddhism, to know what is right and wrong, you have to develop a deep self-awareness and self-understanding. And ethics based on understanding are always stronger than those that are a response to a command.

So to know what is right and wrong, the Buddhist looks at three things — the intention, the effect the act will have upon oneself and the effect it will have upon others. If the intention is good (rooted in giving, love and wisdom), if it helps myself (helps me to be more giving, more loving and wiser) and helps others (helps them to be more giving, more loving and wiser), then my deeds and actions are wholesome,

good and moral. Of course, there are many variations of this. Sometimes I act with the best of intentions but it may not benefit either myself or others. Sometimes my intentions are far from good, but my action helps others nonetheless. Sometimes I act out of good intentions and my acts help me but perhaps cause some distress to others. In such cases, my actions are mixed — a mixture of good and not-so-good. When intentions are bad and the action helps neither myself nor others, such an action is bad. And when the intention is good and my action benefits both myself and others, then the deed is wholly good.

QUESTION: So does Buddhism have a code of morality?

ANSWER: Yes, it does. The Five Precepts are the basis of Buddhist morality. The first precept is to avoid killing or harming living beings. The second is to avoid stealing, the third is to avoid sexual misconduct, the fourth is to avoid lying and the fifth is to avoid alcohol and other intoxicating drugs.

QUESTION: But surely it is good to kill sometimes. To kill disease-spreading insects, for example, or someone who is going to kill you?

ANSWER: It might be good for you. But what about that thing or that person? They wish to live just

as you do. When you decide to kill a disease-spreading insect, your intention is perhaps a mixture of self-concern (good) and revulsion (bad). The act will benefit yourself (good) but obviously it will not benefit that creature (bad). So at times it may be necessary to kill but it is never wholly good.

QUESTION: Your Buddhists are too concerned about ants and bugs.

ANSWER: Buddhists strive to develop a compassion that is undiscriminating and all-embracing. They see the world as a unified whole where each thing and creature has its place and function. They believe that before we destroy or upset nature's delicate balance, we should be very careful. Just look at those cultures where emphasis is on exploiting nature to the full, squeezing every last drop out of it without putting anything back, conquering and subduing it. Nature has revolted. The very air is becoming poisoned, the rivers are polluted and dead, so many beautiful animal species are extinct, the slopes of the mountains are barren and eroded. Even the climate is changing. If people were a little less anxious to crush, destroy and kill, this terrible situation may not have arisen. We should all strive to develop a little more respect for life. And this what the first precept is saying.

QUESTION: But what about lying? Is it possible to live without telling lies?

ANSWER: If it is really impossible to get by in society or business without lying, such a shocking and corrupt state of affairs should be changed. The Buddhist is someone who resolves to do something practical about the problem by trying to be more truthful and honest.

QUESTION: Well, what about alcohol? Surely a little drink doesn't hurt.

ANSWER: People don't drink for the taste. When they drink alone it is in order to seek release from tension and when they drink socially, it is usually to conform. Even a small amount of alcohol distorts consciousness and disrupts self-awareness. Taken in large quantities, its effect can be devastating.

QUESTION: But drinking just a small amount wouldn't be really breaking the precept, would it? It's only a small thing.

ANSWER: Yes, it is only a small thing and if you can't practise even a small thing, your commitment and resolution isn't very strong, is it?

QUESTION: The five precepts are negative. They tell you what not to do. They don't tell you what to do.

ANSWER: The Five Precepts are the basis of Buddhist morality. They are not all of it. We start by recognizing our bad behaviour and striving to stop doing it. That is what the Five Precepts are for. After we have stopped doing bad, we then commence to do good. Take for example, speech. The Buddha says we should start by refraining from telling lies. After that, we should speak the truth, speak gently and politely and speak at the right time. He says:

"Giving up false speech he becomes a speaker of truth, reliable, trustworthy, dependable, he does not deceive the world. Giving up malicious speech he does not repeat there what he has heard here nor does he repeat here what he has heard there in order to cause variance between people. He reconciles those who are divided and brings closer together those who are already friends. Harmony is his joy, harmony is his delight, harmony is his love; it is the motive of his speech. Giving up harsh speech his speech is blameless, pleasing to the ear, agreeable, going to the heart, urbane, liked by most. Giving up idle chatter he speaks at the right time, what is correct, to the point, about Dhamma and about discipline. He speaks words worth being treasured up, seasonable, reasonable, well defined and to the point." M.i.179

QUESTION: Some say that man can only be good by relying on the power of a god or gods.

ANSWER: This is plainly untrue. There are millions of free-thinkers and Buddhists whose behaviour is noble and good, not just every now and then, but consistently, just as there are amongst those who believe in a supreme being. If you sincerely make an effort, you can purify your behaviour. And if you can't be perfectly pure, you can certainly strive to be better.

5. Rebirth

QUESTION: Where does man come from and where is he going?

ANSWER: There are three possible answers to this question. Those who believe in a god or gods usually claim that before an individual is created, he does not exist, then he comes into being through the will of a god. He lives his life and then, according to what he believes or does during his life, he either goes to eternal heaven or eternal hell. There are others, humanists and scientists, who claim that the individual comes into being at conception due to natural causes, lives and then at death, ceases to exist. Buddhism does not accept either of these explanations. The first gives rise to many ethical problems. If a good god really creates each of us, it is difficult to explain why so many people are born with the most dreadful deformities, or why so many children are miscarried just before birth or are still-born. Another problem with the theistic explanation is that it seems very unjust that a person should suffer eternal pain in hell for what he did in just 60 or 70 years on earth. Sixty or seventy years of non-belief or immoral living does not deserve eternal torture. Likewise, 60 or 70 years of good living seems a very small outlay for eternal bliss in heaven. The second explanation is better than the first and has more

scientific evidence to support it but still leaves several important questions unanswered. How can a phenomenon so amazingly complex as consciousness develop from the simple meeting of two cells, the sperm and the egg? And now that parapsychology is a recognized branch of science, phenomena like telepathy are increasingly difficult to fit into the materialistic model of the mind.

Buddhism offers the most satisfactory explanation of where man came from and where he is going. When we die, the mind, with all the tendencies, preferences, abilities and characteristics that have been developed and conditioned in this life, re-establishes itself in the fertilized egg. Thus the individual grows, is reborn and develops a personality conditioned both by the mental characteristics that have been carried over and by the new environment. The personality will change and be modified by conscious effort and conditioning factors like education, parental influence and society and once again at death, re-establish itself in a new fertilized egg. This process of dying and being reborn will continue until the conditions that cause it, craving and ignorance, cease. When they do, instead of being reborn, the mind attains a state called *Nirvāṇa* and this is the ultimate goal of Buddhism and the purpose of life.

QUESTION: How does the mind go from one body to another?

ANSWER: Think of it as being like radio waves. The radio waves, which are not made up of words and music but energy at different frequencies, are transmitted, travel through space, are attracted to and picked up by the receiver from where they are broadcast as words and music. It is the same with the mind. At death, mental energy travels through space, is attracted to and picked up by the fertilized egg. As the embryo grows, it centres itself in the brain from where it later 'broadcasts' itself as the new personality.

QUESTION: Is one always reborn as a human being?

ANSWER: No, there are several realms in which one can be reborn. Some people are reborn in heaven, some are reborn in hell, some are reborn as hungry ghosts and so on. Heaven is not a place but a state of existence where one has a subtle body and where the mind experiences mainly pleasure. Some religions strive very hard to be reborn in a heavenly existence mistakenly believing it to be a permanent state. But it is not. Like all conditioned states, heaven is impermanent and when one's life span there is finished, one could well be reborn again as a human. Hell, likewise, is not a place but a state of existence where one has a subtle body and where the mind experiences mainly anxiety and distress. Being a hungry ghost, again, is a state of existence where the

body is subtle and where the mind is continually plagued by longing and dissatisfaction.

So heavenly beings experience mainly pleasure, hell beings and ghosts experience mainly pain and human beings experience usually a mixture of both. So the main difference between the human realm and other realms is the body type and the quality of experience.

QUESTION: What decides where we will be reborn?

ANSWER: The most important factor, but not the only one, influencing where we will be reborn and what sort of life we shall have, is *kamma*. The word *kamma* means 'action' and refers to our intentional mental actions. In other words, what we are now is determined very much by how we have thought and acted in the past. Likewise, how we think and act now will influence how we will be in the future.

The gentle, loving type of person tends to be reborn in a heaven realm or as a human being who has a predominance of pleasant experiences. The anxious, worried or extremely cruel type of person tends to be reborn in a hell realm or as a human being who has a predominance of painful experiences. The person who develops obsessive craving, fierce longings, and burning ambitions that can never be satisfied tends to be reborn as a hungry ghost or as a

human being frustrated by longing and wanting. Whatever mental habits are strongly developed in this life will continue in the next life. Most people, however, are reborn as human beings.

QUESTION: So we are not determined by our *kamma*. We can change it.

ANSWER: Of course we can. That is why one of the steps on the Noble Eightfold Path is Perfect Effort. It depends on our sincerity, how much energy we exert and how strong the habit is. But it is true that some people simply go through life under the influence of their past habits, without making an effort to change them and falling victim to these unpleasant results. Such people will continue to suffer unless they change their negative habits. The longer the negative habits remain, the more difficult they are to change. The Buddhist understands this and takes advantage of each and every opportunity to break mental habits that have unpleasant results and to develop mental habits that have a pleasant and happy result. Meditation is one of the techniques used to modify habit patterns of the mind as does speaking or refraining to speak, acting or refraining from acting in certain ways. The whole of the Buddhist life is a training to purify and free the mind. For example, if being patient and kind is a pronounced part of your character in your last life, such tendencies will re-emerge in the present life. If they are strengthened

and developed in the present life, they will re-emerge even stronger and more pronounced in the future life. This is based upon the simple and observable fact that long established habits tend to be difficult to break.

Now, when you are patient and kind, it tends to happen that you are not so easily ruffled by others, you don't hold grudges, people like you and thus your experience tends to be happier.

Now, let us take another example. Let us say that you came into life with a tendency to be patient and kind due to your mental habits in the past life. But in the present life, you neglect to strengthen and develop such tendencies. They would gradually weaken and die out and perhaps be completely absent in the future life. Patience and kindness being weak in this case, there is a possibility that in either this life or in the next life, impatience, anger and cruelty could grow and develop, bringing with them all the unpleasant experience that such attitudes create. We will take one last example. Let us say that due to your mental habits in the last life, that you came into the present life with the tendency to be short-tempered and angry, and you realize that such habits only cause you unpleasantness and so you make an effort to change them. You replace them with positive emotions. If you are able to eliminate them completely, which is possible if you make an effort, you become free from the unpleasantness that is caused by being short-tempered and angry. If you are only able to weaken

such tendencies, they would re-emerge in the next life where, with a bit more effort, they could be eliminated completely and you could be free from their unpleasant effects.

QUESTION: You have talked a lot about rebirth but is there any proof that we are reborn when we die?

ANSWER: Not only is there scientific evidence to support the Buddhist belief in rebirth, it is the **only** after-life theory that has any evidence to support it. There is not a scrap of evidence to prove the existence of heaven and of course evidence of annihilation at death must be lacking. But during the last 30 years parapsychologists have been studying reports that some people have vivid memories of their former lives. For example, in England, a five-year-old girl said she could remember her "other mother and father" and she talked vividly about what sounded like the events in the life of another person. Parapsychologists were called in and they asked her hundreds of questions to which she gave answers. She spoke of living in a particular village in what appeared to be Spain, she gave the name of the village, the name of the street she lived in, her neighbour's names and details about her everyday life there. She also tearfully spoke of how she had been struck by a car and died of her injuries two days later. When these details were checked, they were found to

be accurate. There *was* a village in Spain with the name the five-year-old girl had given. There *was* a house of the type she had described in the street she had named. What is more, it was found that a 23-year-old woman living in the house *had* been killed in a car accident five years before. Now how is it possible for a five-year-old girl living in England and who had never been to Spain to know all these details? And of course, this is not the only case of this type. Professor Ian Stevenson of the University of Virginia's Department of Parapsychology has described dozens of cases of this type in his books.[1] He is an accredited scientist whose 25 years study of people who remember former lives is very strong evidence for the Buddhist teachings of rebirth.

QUESTION: Some people might say that the so-called ability to remember former lives is the work of devils.

ANSWER: You simply cannot dismiss everything that doesn't fit into your belief as being the work of devils. When cold, hard facts are produced to support an idea, you must use rational

---

[1] See *Twenty Cases Suggestive of Reincarnation* and *Cases of Reincarnation Type,* University Press of Virginia, Charlotteville USA 1975

and logical arguments if you wish to counter them — not irrational and superstitious talk about devils.

QUESTION: You say that talk about devils is superstitious but isn't talk about rebirth a bit superstitious also?

ANSWER: The dictionary defines 'superstition' as — 'a belief which is not based on reason or fact but on association of ideas, as in magic'. If you can show me a careful study of the existence of devils written by a scientist I will concede that belief in devils is not superstition. But I have never heard of any research into devils, scientists simply wouldn't bother to study such things, so I say there is no evidence for the existence of devils. But as we have just seen, there *is* evidence which seems to suggest that rebirth does take place. So if belief in rebirth is based on at least some facts, it cannot be superstitious.

QUESTION: Well, have there been any scientists who believe in rebirth?

ANSWER: Yes. Thomas Huxley, who was responsible for having science introduced into the 19th century British school system and who was the first scientist to defend Darwin's theories, believed that reincarnation was a very plausible idea. In his

famous book 'Evolution and Ethics and other Essays', he says:

In the doctrine of transmigration, whatever its origin, Brahmanical and Buddhist speculation found, ready to hand, the means of constructing a plausible vindication of the ways of the Cosmos to man ... Yet this plea of justification is not less plausible than others; and none but very hasty thinkers will reject it on the ground of inherent absurdity. Like the doctrine of evolution itself, that of transmigration has its roots in the world of reality; and it may claim such support as the great argument from analogy is capable of supplying.

Then, Professor Gustaf Stromberg, the famous Swedish astronomer, physicist and friend of Einstein also found the idea of rebirth appealing.

Opinions differ whether human souls can be reincarnated on the earth or not. In 1936 a very interesting case was thoroughly investigated and reported by the government authorities in India. A girl (Shanti Devi from Delhi) could accurately describe here previous life (at Muttra, five hundred miles from Delhi) which ended about a year before her "second birth." She gave the name of her husband and child and described her home and life history. The investigating commission brought her to her former relatives, who verified all her statements.

Among the people of India, reincarnations are regarded as commonplace; the astonishing thing for them in this case was the great number of facts the girl remembered. This and similar cases can be regarded as additional evidence for the theory of the indestructibility of memory.

Professor Julian Huxley, the distinguished British scientist who was Director General of UNESCO believed that rebirth was quite in harmony with scientific thinking.

There is nothing against a permanently surviving spirit-individuality being in some way given off at death, as a definite wireless message is given off by a sending apparatus working in a particular way. But it must be remembered that the wireless message only becomes a message again when it comes in contact with a new, material structure — the receiver. So with our possible spirit-emanation. It ... would never think or feel unless again 'embodied' in some way. Our personalities are so based on body that it is really impossible to think of survival which would be in any true sense ***personal*** *without a body of sorts ... I can think of* ***something*** *being given off which would bear the same relation to men and women as a wireless message to the transmitting apparatus; but in that case 'the dead' would, so far as one can see, be nothing but disturbances of different patterns wandering through the universe until ... they ... came*

back to actuality of consciousness by making contact with something which could work as a receiving apparatus for mind.

Even very practical and down-to-earth people like the American industrialist Henry Ford found the idea of rebirth acceptable. Ford was attracted to the idea of rebirth because, unlike the theistic idea or the materialistic idea, rebirth gives you a second chance to develop yourself. Henry Ford says:

I adopted the theory of Reincarnation when I was twenty-six ... Religion offered nothing to the point ... Even work could not give me complete satisfaction. Work is futile if we cannot utilize the experience we collect in one life in the next. When I discovered Reincarnation it was as if I had found a universal plan. I realized that there was a chance to work out my ideas. Time was no longer limited. I was no longer a slave to the hands of the clock ... Genius is experience. Some seem to think that it is a gift or talent, but it is the fruit of long experience in many lives. Some are older souls than others, and so they know more ... The discovery of Reincarnation put my mind at ease ... If you preserve a record of this conversation, write it so that it puts men's minds at ease. I would like to communicate to others the calmness that the long view of life gives to us.

So the Buddhist teaching of rebirth *does* have some scientific evidence to support it. It is logically consistent and it goes a long way to answering questions that the theistic and the materialistic theories fail to do. But it is also very comforting. What can be worse than a theory of life that gives you no second chance, no opportunity to amend the mistakes you have made in this life and no time to further develop the skills and abilities you have nurtured in this life. But according to the Buddha, if you fail to attain *Nirvāṇa* in this life, you will have the opportunity to try again next time. If you have made mistakes in this life, you will be able to correct yourself in the next life. You will truly be able to learn from your mistakes. Things you were unable to do or achieve in this life may well become possible in the next life. What a wonderful teaching!

6. Wisdom and Compassion

QUESTION: I often hear Buddhists talk about wisdom and compassion. What do these two terms mean?

ANSWER: Some religions believe that compassion or love (the two are very similar) is the most important spiritual quality but they fail to develop any wisdom. The result is that you end up being a good-hearted fool, a very kind person but with little or no understanding. Other systems of thought, like science, believe that wisdom can best be developed when all emotions, including compassion, are kept out of the way. The outcome of this is that science has tended to become preoccupied with results and has forgotten that science is to serve man, not to control and dominate him. How, otherwise, could scientists have lent their skills to develop the nuclear bomb, germ warfare, and the like. Religion has always seen reason and wisdom as the enemy of emotions like love and faith. Science has always seen emotions like love and faith as being enemies of reason and objectivity. And of course, as science progresses, religion declines. Buddhism, on the other hand, teaches that to be a truly balanced and complete individual, you must develop both wisdom and compassion. And because it is not dogmatic but based

on experience, Buddhism has nothing to fear from science.

QUESTION: So what, according to Buddhism, is wisdom?

ANSWER: The highest wisdom is seeing that in reality all phenomena are incomplete, impermanent and not self. This understanding is totally freeing and leads to the great security and happiness which is called *Nirvāṇa.* However, the Buddha doesn't speak too much about this level of wisdom. It is not wisdom if we simply believe what we are told. True wisdom is to directly see and understand for ourselves. At this level then, wisdom is to keep an open mind rather than being closed minded, listening to other points of view rather than being bigoted; to carefully examine facts that contradict our beliefs, rather than burying our heads in the sand; to be objective rather than prejudiced and partisan; to take time about forming our opinions and beliefs rather than just accepting the first or most emotional thing that is offered to us; and to always be ready to change our beliefs when facts that contradict them are presented to us. A person who does this is certainly wise and is certain to eventually arrive at true understanding. The path of just believing what you are told is easy. The Buddhist path requires courage, patience, flexibility and intelligence.

QUESTION: I think that few people could do this. So what is the point of Buddhism if only a few can practise it?

ANSWER: It is true that not everyone is ready for Buddhism yet. But to say therefore that we should teach a religion that is false but easily understandable just so that everyone can practise it is ridiculous. Buddhism aims at the truth and if not everyone has the capacity to understand it yet, they perhaps will be ready for it in their next life. However, there are many who, with just the right words or encouragement, *are able* to increase their understanding. And it is for this reason that Buddhists gently and quietly strive to share the insights of Buddhism with others. The Buddha taught us out of compassion and we teach others out of compassion.

QUESTION: So we arrive at compassion. What, according to Buddhism, is compassion?

ANSWER: Just as wisdom covers the intellectual or comprehending side of our nature, compassion covers the emotional or feeling side of our nature. Like wisdom, compassion is a uniquely human quality. Compassion is made up of two words, 'co' meaning together and 'passion' meaning a strong feeling. And this is what compassion is. When we see someone in distress we feel their pain as if it were our own, and strive to eliminate or lessen their pain,

then this is compassion. So all the best in human beings, all the Buddha-like qualities like sharing, readiness to give comfort, sympathy, concern and caring — all are manifestations of compassion. You will notice also that in the compassionate person, care and love towards others has its origins in care and love for oneself. We can really understand others when we really understand ourselves. We will know what's best for others when we know what's best for ourselves. We can feel for others when we feel for ourselves. So in Buddhism, one's own spiritual development blossoms quite naturally into concern for the welfare of others. The Buddha's life illustrates this very well. He spent six years struggling for his own welfare, after which, he was able to be of benefit to the whole of mankind.

QUESTION: So you are saying that we are best able to help others after we have helped ourselves. Isn't that a bit selfish?

ANSWER: We usually see altruism, concern for others before oneself, as being the opposite of selfishness, concern for oneself before others. Buddhism does not see it as either one or the other but rather as a blending of the two. Genuine self-concern will gradually mature into concern for others as one sees that others are really the same as oneself. This is genuine compassion. Compassion is the most beautiful jewel in the crown of the Buddha's teaching.

7. Vegetarianism

QUESTION: Buddhists should be vegetarians, shouldn't they?

ANSWER: Not necessarily. The Buddha was not a vegetarian. He did not teach his disciples to be vegetarians and even today, there are many good Buddhists who are not vegetarians.

QUESTION: But if you eat meat you are indirectly responsible for the death of a creature. Isn't that breaking the first precept?

ANSWER: It is true that when you eat meat, you are indirectly and partially responsible for killing a creature but the same is true when you eat vegetables. The farmer has to spray his crop with insecticides and poisons so that the vegetables arrive on your dinner plate without holes in them. And once again, animals have been killed to provide the leather for your belt or handbag, oil for the soap you use and a thousand other products as well. It is impossible to live without, in some way, being indirectly responsible for the death of some other beings, and this is just another example of the First Noble Truth, ordinary existence is suffering and unsatisfactory.

When you take the First Precept, you try to avoid being directly responsible for killing beings.

QUESTION: Mahāyāna Buddhists don't eat meat.

ANSWER: That is not correct. Mahāyāna Buddhism in China laid great stress on being vegetarian but both the monks and laymen/laywomen of the Mahāyāna tradition in Japan and Tibet usually eat meat.

QUESTION: But I still think that a Buddhist should be vegetarian.

ANSWER: If there was a man who was a very strict vegetarian but who was selfish, dishonest and mean, and another man who was not a vegetarian but who was thoughtful to others, honest, generous and kind, which of these two people would be the better Buddhist?

QUESTION: The person who was honest and kind.

ANSWER: Why?

QUESTION: Because such a person obviously has a good heart.

ANSWER: Exactly. One who eats meat can have a pure heart just as one who does not eat meat can have an impure heart. In the Buddha's teachings, the important thing is the quality of your heart, not the contents of your diet. Many Buddhists take great care never to eat meat but they are not concerned about being selfish, dishonest, cruel or jealous. They change their diet which is easy to do, while neglecting to change their hearts which is a difficult thing to do. So whether you are a vegetarian or not, remember that the purification of the mind is the most important thing in Buddhism.

8. Good Luck and Fate

QUESTION: What did the Buddha teach about magic and fortune telling?

ANSWER: The Buddha considered such practices as fortune-telling, wearing magic charms for protection, fixing lucky sites for building, prophesying and fixing lucky days, to be useless superstitions and he expressly forbids his disciples to practise such things. He call all these things 'low arts'.

"Whereas some religious men, while living off food provided by the faithful, make their living by such low arts, such wrong means of livelihood as palmistry, divining by signs, interpreting dreams ... bringing good or bad luck ... invoking the goddess of luck ... picking the lucky site for a building, the monk Gotama refrains from such low arts, such wrong means of livelihood." D.i.9–12

QUESTION: Then why do people sometimes practise such things and believe in them?

ANSWER: Because of greed, fear and ignorance. As soon as people understand the Buddha's teachings, they realize that a pure heart can protect them much better than bits of paper, bits of metal and

a few chanted words and they no longer rely on such things. In the teachings of the Buddha, it is honesty, kindness, understanding, patience, forgiveness, generosity, loyalty and other good qualities that truly protect you and give you true prosperity.

QUESTION: But some lucky charms do work, don't they?

ANSWER: I know a person who makes a living selling lucky charms. He claims that his charms can give good luck, prosperity and he guarantees that you will be able to pick three numbers. But if what he says is true then why isn't he himself a multi-millionaire? If his lucky charms really work, then why doesn't he win the lottery week after week? The only luck he has is that there are people silly enough to buy his magic charms.

QUESTION: Then is there such a thing as luck?

ANSWER: The dictionary defines luck as 'believing that whatever happens, either good or bad, to a person in the course of events is due to chance, fate or fortune.' The Buddha denied this belief completely. Everything that happens has a specific cause or causes and there must be some relationships between the cause and the effect. Becoming sick, for example, has specific causes. One must come into

contact with germs and one's body must be weak enough for the germs to establish themselves. There is a definite relationship between the cause (germs and a weakened body) and the effect (sickness) because we know that germs attack the organisms and give rise to sickness. But no relationship can be found between wearing a piece of paper with words written on it and being rich or passing examinations. Buddhism teaches that whatever happens does so because of a cause or causes and not due to luck, chance or fate. People who are interested in luck are always trying to *get* something — usually more money and wealth. The Buddha teaches us that it is far more important to develop our hearts and minds. He says:

Being deeply learned and skilled
Being well trained and
using well-spoken words;
this is the best good luck.

To support mother and father,
to cherish wife and child and
to have a simple livelihood;
this is the best good luck.

Being generous, just,
helping one's relatives and
being blameless in one's actions;
this is the best good luck.

To refrain from evil
and strong drink,
and to be always steadfast in virtue;
this is the best good luck.

Reverence, humility,
contentment, gratitude
and hearing the good Dhamma;
this is the best good luck.

SN vv.261–265

9. Becoming a Buddhist

QUESTION: What you said so far is very interesting to me. How do I become a Buddhist?

ANSWER: Once there was a man called Upāli. He was the follower of another religion and he went to the Buddha in order to argue with him and try to convert him. But after talking to the Buddha, he was so impressed that he decided to become a follower of the Buddha. But the Buddha said:

"Make a proper investigation first. Proper investigation is good for a well-known person like yourself."

"Now I am even more pleased and satisfied when the Lord says to me: 'Make a proper investigation first.' For if members of another religion had secured me as a disciple they would have paraded a banner all around Nāḷandā saying: 'Upāli has joined our religion.' But the Lord says to me: 'Make a proper investigation first. Proper investigation is good for a well-known person like yourself'." M.i.379

In Buddhism, understanding is the most important thing and understanding takes time. So do not impulsively rush into Buddhism. Take your time, ask questions, consider carefully, and *then* make your decision. The Buddha was not interested in having

large numbers of disciples. He was concerned that people should follow his teachings as a result of a careful investigation and consideration of the facts.

QUESTION: If I have done this and I find the Buddha's teachings acceptable, what would I do then if I wanted to become a Buddhist?

ANSWER: It would be best to join a good temple or Buddhist group, support them, be supported by them and continue to learn more about the Buddha's teachings. Then, when you were ready, you would formally become a Buddhist by taking the Three Refuges.

QUESTION: What are the Three Refuges?

ANSWER: A refuge is a place where people go when they are distressed or when they need safety and security. There are many types of refuges. When people are unhappy, they take refuge in their friends, when they are worried and frightened, they might take refuge in false hopes and beliefs. As they approach death, they might take refuge in the belief in an eternal heaven. But, as the Buddha says, none of these are true refuges because they do not give comfort and security based on reality.

Truly these are not safe refuges,
not the refuge supreme.
Not the refuge whereby one is
freed from all sorrow.

But to take refuge in the
Buddha, the Dhamma and the Saṅgha
and to see with real understanding
the Four Noble Truths,

Suffering, the cause of suffering,
the transcending of suffering and
the Noble Eightfold Path that leads
to the transcending of suffering.

This indeed is a safe refuge,
it is the refuge supreme.
It is the refuge whereby one is
freed from all suffering.

Taking Refuge in the Buddha is a confident acceptance of the fact that one can become fully enlightened and perfected just as the Buddha was. Taking Refuge in the Dhamma means understanding the Four Noble Truths and basing one's life on the Noble Eightfold Path. Taking Refuge in the Saṅgha means looking for support, inspiration and guidance from all who walk the Noble Eightfold Path. Doing this one becomes a Buddhist and thus takes the first step on the path towards *Nirvāṇa.*

QUESTION: What changes have taken place in your life since you first took the three refuges?

ANSWER: Like countless millions of others over the last 2,500 years, I have found that the Buddha's teachings have made sense out of a difficult world, they have given meaning to what was a meaningless life, they have given me a humane and compassionate ethics with which to lead my life and they have shown me how I can attain a state of purity and perfection in the next life. A poet in ancient India once wrote of the Buddha:

> *To go to him for refuge, to sing his praise, to do him honour and to abide in his Dhamma is to act with understanding.*

I agree with these words completely.

QUESTION: So do I.

စက်လေးပါး

သင့်တော်လျောက်ပတ်၊ နေရာမြတ်၊ ချဉ်းကပ် နေထိုင်ပါ။

စိတ်ထားဖြူစင်၊ ပညာရှင်၊ အစဉ် မှီဝဲပါ။

သူတော်ကောင်းများ၊ မြတ်တရား၊ နာကြား ရှိသေစွာ။

ကိုယ်နှုတ်စိတ်များ၊ ကောင်းအောင်ထား၊ ကြိုးစား ကျင့်ကြံပါ။

ဤစက်လေးပါး၊ ပြည့်စုံငြား၊ ကြီးပွား အမှန်ပါ။

စည်းစိမ်ဖွံ့ဖြိုး၊ ချမ်းသာတိုး ကောင်းကျိုးကြွယ်လှပါ။

ချမ်းမြေ့ဆရာတော်